

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CLVI. évfolyam
2021. február

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

A TARTALOMBÓL:

INTERJÚ DR. CSÁNYI SÁNDORRAL

FENNTARTHATÓ EGYETEMET ÉPÍTÜNK

GEOREFERÁLÁS QGIS SEGÍTSÉGÉVEL

ERDŐREZERVÁTUM JELÖLT A NYÍRSÉGBEN

ANTRÓPOCÉN: ÚJ KORSZAK?

50 ÉV A BAKONYI, A SOMOGYI ÉS A ZALAI ERDŐKÉRT

Fény-Kép-Ész

Erdeinkben számtalan olyan mikroélelőhely létezik, amelyek léte nagyban növelheti azok biodiverzitását. Ilyenek például a dendrotelmák is, amiket ugyan sokszor észreveszünk, de jóval ritkábban gondolunk arra, hogy vajon milyen szerepet is játszhatnak az erdei fajgazdagság fenntartásában, illetve növelésében.

A „telma” szó kicsi, speciális mélyedésekben időszakosan, hosszabb-rövidebb ideig megmaradó vizet jelent. Ezek rendszerint szokatlan helyen kialakuló, néhány liternyi, vagy még ennél is kisebb vízgyülemlek.

Elnevezésük az előfordulásuk helyétől függ. A növényi levelek közt megmaradó víz a fitotelma (pl. héjakút mácsonya), a kövek felületi mélyedéseiben található neve litotelma, kagyló és csigahéjakban kialakulóké malakotelma, míg a járda, aszfalt mélyedéseiben és más antropogén környezetben előfordulóké a technotelma.

A fákhöz köthető vizes mikroélelőhelyeket ennek megfelelően dendrotelmának nevezük. Ha mindenáron magyarítani akarjuk a kifejezést, akár a „faüreg-tócsa” is megfelelő elnevezés lehet.

A dendrotelma leggyakrabban idősebb sarjeredetű faegyedek, sarjcsokrok bekorhadt gyökfő-üregeiben keletkezik, de akár letört ágak helyén képződő törzsodvakban is, vagy többszörös ágvillaiban, szinte bármely fafajon kialakulhat. Gyakran találkozhatunk vele bükkön, gyertyánon, juharokon, tölgyeken és cseren.

Vízellátásának legfőbb forrása a törzsön lefolyó, szerves anyagokban gazdag csapadék. A szervesanyag-tartalmat tovább növelik a vízbe hulló levelek, virágok, kisebb ág- és kéregdarabok. Ez pedig kiaknázható forrást jelent számos élőlénycsoport számára.

Egysejtűek (amőbák, csillósok, ostorosok), szaproxilófag kétszárnyúak, vízi gerinctelen állatok (kétszárnyú és bogárlárvák, kisméretű rákok, kerekessférgék, húr-, kerek- valamint fonálférgék) is élhetnek bennük.

Kifejezetten sajátos és gazdag a gombaflórájuk is. Magyar kutatók egyetlen dendrotelmában, egy nagyobb pohárnyi vízben 140 gombafaj valamilyen alakját jegyezték fel.

A fajok jelentős része a törzsön lefolyó esővízzel szállított spóráként volt jelen. A szaprotróf gombák és baktériumok lebontó tevékenységükkel egyébként kifejezetten jelentős szerepet játszanak a dendrotelmák mint mikro-ökoszisztémák fenntartásában és „működtetésében”.

Anacamptodon splachnoides

Az ilyen kisméretű víztestek ugyanis hamar telítőd-
nének a bekerülő elhalt szerves anyagokkal (pl. leve-
lek). Ezek lebontása révén a korábban már említett más
élőlénycsoportok juthatnak hasznosítható forrásokhoz.

Dendrotelmákhoz kötődő botanikai érdekességként
említhető az európai léptékben veszélyeztetett, Magyar-
országon védett *Anacamptodon splachnoides* dendro-
telma-specialista mohafaj, ami szinte kizárólag cser-
sarlak és sarjcsokrokban, vizet tartalmazó, felfelé nyitott
faodvak peremén fordul elő.

A dendrotelmák a vízhiányos erdőkben, még a szá-
raz időszakokban is ivóvízforrást biztosíthatnak az erdei
madaraknak és denevéreknek.

Bár a sarjak és sarjcsokrok fatermesztési szempontból
nem túl kívánatosak, érdemes az erdőkben kímélni őket.
Visszahagyásuk számottevő gazdasági kárt, kiesést nem
jelent. A hozzájuk kötődő mikroélelőhelyek (mint amilyenek
például a dendrotelmák is) jelentős mértékben növelik er-
deink biodiverzitását, ezzel pedig hozzájárulnak az erdei
ökoszisztémák egészséges működéséhez.

Szöveg: **Menyhárt Gellért**

Piarista Gimnázium és Kollégium, Vác

Fotók: **Dr. Csóka György**

SOE-ERTI Erdővédelmi Osztály, Mátraiüred

A harmadik oldal

Ötödik évében jár az Erdei Vándortábor Program. Ennek keretében az elmúlt években gyerekek ezrei ismerkedhettek meg testközelből Magyarország erdeivel és kerülhettek kapcsolatba személyes élményeiken keresztül hazánk természeti és kulturális értékeivel. Öt év az fél évtized, az ilyen kerek évfordulókon érdemes kicsit visszatekinteni az elmúlt időszakra és összegezni mindazt, amit elértünk.

2017-ben, a programmal egy időben kapcsolódtam be az Országos Erdészeti Egyesület titkárságának munkájába. Nagy lelkesedéssel, hiszen a program tökéletesen ötvözi mindazt, ami akkor és azóta is különösen fontos számomra: az ifjúságnevelést, a természetjárást, a nomád táborozást és a közösségi létet.

De a nagy lendület ellenére sem gondoltam volna, hogy ekkora társadalmi igény mutatkozik a vándortáborozás iránt és hogy rövidesen közel 300 pedagógus áll be az ügy

mögé azzal, hogy elvégzi a gyalogos vándortábor-vezető pedagógus-továbbképzésünket.

Azóta ez a szám több mint 1000 főre növekedett és a kezdeti néhány száz táborozóhoz képest az elmúlt nyáron – a járvány ellenére is – közel 4000 diák vett részt tanáraikkal együtt az általunk szervezett vándortáborokban.

Ha összességében nézzük, ez alatt a néhány év alatt csaknem tízezren járták be a Programon keresztül a magyar erdőket. Talán nem számít szerénytelenségnek azt mondani, hogy erre büszkék lehetünk.

Ne felejtjük el, hogy a vándortáborozás sokkal több, mint gyerekek nyári kikapcsolódása. A vándortáborozáson keresztül történő közösség- és szemléletformálás egy sor, napjainkat nagyon is meghatározó probléma megoldását segíti.

Azt gondolom, hogy az erdőt járó, természetet közösen megismerő fiatalokból felnőve a társadalom olyan tagjai lesznek, akik fogékonyabbak az őket körülvevő értékekre, nagyobb odafigyeléssel vannak egymás iránt és többet tesznek az erdők és környezetük megóvásáért.

A jövő záloga a felnövekvő generációkban van. Remélem, hogy ezzel a programmal is sokáig dolgozhatunk még értük.

Kovács Boldizsár

projektfelelős, Erdei Vándortábor Program, OEE

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület havonta megjelenő folyóirata

CLVI. évfolyam
2. szám (február)

A kézirat lezárva: 2021. február 8.

A címlapon: Nehézpáncélban...

Fotó: Nagy László

FŐSZERKESZTŐ: NAGY LÁSZLÓ

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:
HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:
dr. Csóka György, Duska József,
Elmer Tamás, dr. Gribovszki Zoltán,
Kiss Csaba, Lomniczi Gergely, Puskás Lajos,
dr. Schiberna Endre, Sipos Sándor,
Szentpéteri Sándor, Wisnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:

1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Telefon: 06 (1) 201-6293

Mobil: 06 (20) 330-3462

e-mail: erdlap@oee.hu

www.oee.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levél cím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.

FELELŐS KIADÓ: KISS LÁSZLÓ elnök

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán

Olvasószerkesztő, nyelvi korrektor:

Macskássy Zsuzsa

Nyomdai munkák:

Virtuóz Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: Tolonics Gergely

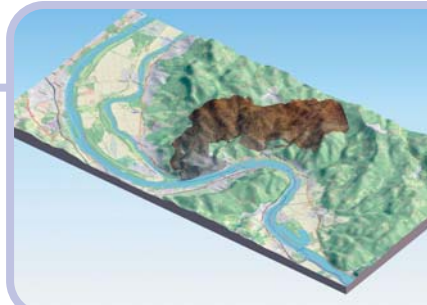
Terjesztő a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezésessel csak felkért írókért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomból:

<i>Czellér Erika, Lomniczi Gergely:</i> Célkeresztben a kutatás, a fejlesztés és az innováció	38
A Soproni Egyetemhez csatlakozott az Erdészeti Tudományos Intézet	39
<i>Czellér Erika, Lomniczi Gergely:</i> Fenntartható egyetemet építünk	40
<i>Dr. Czímber Kornél:</i> Földmérő- és földrendezőképzés a Soproni Egyetemen	42
<i>Kiss Csaba:</i> Georeferálás QGIS segítségével	44
<i>Dr. Horváth Ferenc, Bíró Attila, Csicsek Gábor, Demeter László, Lipka Borbála, Papp Mónika, Szegleti Zsófia, Víg Ákos:</i> Fényi-erdő – egy erdőrezervátum-jelölt	47
<i>Mocz András, Duska József:</i> MEGOSZ törekvések, javaslatok	51
<i>Dredor Dominik, Dr. Szmaton-Túri Tünde:</i> A gyilkos galóca és a rajta élősködő <i>Mycogone rosea</i> bemutatása	53
<i>Mátyás Csaba:</i> Antropocén: egy új korszak a Föld Rendszer történetében?...56	
Átlagnál magasabb hőmérséklet, átlagos csapadék – Klímaösszefoglaló 2020	59
<i>Dr. Patocskainé Lunk Eszter:</i> Bakonyerdei történetek fél évszázad távlatából	60
<i>Kovácsné Kiss Zita:</i> 50 év – 50 esemény a somogyi erdőkért	63
<i>Varga Attila:</i> Fél évszázad a zalai erdők szolgálatában	66
<i>Márkus-Kalácska Kitti, Gregán Zoltán:</i> A vizslási tölgy matuzsálem	69
<i>Komlodi Balázs:</i> Az Erdészettörténeti Szakosztály 2020. évi összefoglalója	70
<i>Dr. Sárvári János:</i> Szakkönyvtárunk működése 2020-ban	71
<i>Kálnoki Kis Tamás:</i> Újabb adatok dr. Kálnoki Bedő Albert országos főerdőmester életéhez II.	72

Célkeresztben a kutatás, a fejlesztés és az innováció

Interjú dr. Csányi Sándorral, a Soproni Egyetemért Alapítvány kuratóriumának elnökével

Fenntartható, emberközpontú és teljesítményorientált intézmény kialakítása volt a cél, amikor a Soproni Egyetemen teljes modellváltás vette kezdetét 2020. augusztus elsején. A folyamat részeként az egyetem fenntartója a Soproni Egyetemért Alapítvány lett. Kuratóriumának elnöke dr. Csányi Sándor közgazdász, az OTP Bank Nyrt. elnök-vezérigazgatója, akit az erdészek számára kiemelt fontosságú intézmény előtt álló feladatokról kérdeztünk.

– Alapvetően változott meg az élet a Soproni Egyetemen a tavaly őszi modellváltás kezdete óta. A kuratórium elnökeként, miként foglalná össze tennivalóikat?

– Az alapítvány fő tevékenysége az intézmény fenntartása és vagyonának kezelése. Ez magában foglalja az olyan modern felsőoktatási, köznevelési tevékenység elősegítését, ami nemzetközileg is versenyképes egyetemi képzést tud biztosítani a hallgatók számára. Feladatunk az oktatási és ösztöndíjfeltételek előteremtése, a működési, fejlesztési és finanszírozási szükségletek biztosítása rövid, közép- és hosszú távú megállapodások révén, mert ezek alapozzák meg a világszínvonalú képzést, kutatást.

Eddig az agráregyetemek más egyetemekhez képest alulfinanszírozottak voltak, egy főre vetítve mintegy 30 százalékkal kevesebb forrásból gazdálkodtak, miközben a gyakorlati képzés miatt az oktatási folyamat drágább. Reményeim szerint a jövőben ez változni fog, az egyetem az alapítvány működése nyomán is többletforrásokhoz jut majd, így hosszú távon is biztosítható lesz a stabil, kiegyensúlyozott gazdálkodás. Ez az alapfeltétele annak, hogy a hallgatók a 21. század kihívásai közepette is versenyképes tudást szerezzenek egyetemi éveik alatt, illetve elsajátítsák azt a szemléletet, aminek a középpontjában a természeti értékek fenntartható használata áll.

– Az új struktúrában milyen a munkamegosztás az egyetem vezetésében?

– Mindenről apró részletekre kiterjedő jogszabály rendelkezik. Az alapítvány kuratóriuma hoz döntést a stratégiai kérdésekkel, vagyongazdálkodással, hosszú távú szerződésekkel és a költségvetés elfogadásával kapcsolatban.

A rektor az intézmény operatív vezetője, neki a mindennapi működés színterén van döntési jogköre.

A felsőoktatási törvény hatálya az egyetemre továbbra is kiterjed, ezért a szenátus jelentősége továbbra is megmarad, elsősorban az akadémiai kérdésekben. Véleményez, javaslatokat tesz, amit a kuratórium megtárgyal. Az egyetem maximálisan számíthat a kuratórium tagjainak széles körű szakmai ismereteire, üzleti és vezetői tapasztalatára.

– Mit érzékelnek mindebből a hallgatók?

– Az alapítványi működés a gyakorlatban, a mindennapokban gazdasági szempontból nem akkora váltás, mint azt sokan

feltételezik. Az állam ugyanis nem vonult ki az egyetem finanszírozásából. Egy hosszú távú finanszírozási szerződés keretében továbbra is támogatja az egyetemet. Így tehát az alapítványi működtetéssel is ugyanannyi államilag finanszírozott hely van, mint korábban, és a hallgatók ugyanúgy részesülhetnek ösztöndíjakban, mint azelőtt. A képzésekből sem lett kevesebb.

Ezenkívül a kuratórium elvárja a teljesítmény alapú javadalmazás kialakítását, amit a költségvetési forrásokon túl a kuratórium részére államilag biztosított vagyon hozamaiból, saját megtakarításokból, bevételekből kell finanszírozni.

Olyan képzési struktúrát és színvonalat kell kialakítani, amivel elégedettek a hallgatók és az őket foglalkoztató vállalkozások is.

Az oktatás színvonalának pedig biztosítania kell, hogy az egyetem visszanyerje korábbi presztízsét a magyar felsőoktatásban és gazdaságban. Sokkal fontosabb tehát az a szemléletbeli változás, amit az alapítványi működés üzen: igazi teljesítmény alapján az intézmény és a hallgatók előtt is új lehetőségek nyílnak.

– Milyen előnyökkel jár az átalakulás?

– Az átalakulás jelentős fejlesztésekkel, beruházásokkal jár együtt, amely biztosítja, hogy az európai szinten is korszerű campus megteremtse a színvonalas munka fizikai és technikai feltételeit mind az oktatók, mind a hallgatók számára.

Az eddigieknél sokkal szorosabb kapcsolat kiépítésére törekszünk az egyetemről kikerülő hallgatókat foglalkoztató vállalkozásokkal, és bízom benne, hogy az elméleti és a megújuló gyakorlati oktatás szakmailag és értékrendileg is jobban felkészült szakembereket bocsát a piac rendelkezésére.

Nagyon fontos változás, hogy a Tanulmányi Erdőgazdaság részvényei az egyetemet fenntartó Alapítvány tulajdonába kerültek. Ez a biztosítéka, hogy a gyakorlati oktatásra megfelelő mennyiségben és minőségben kerüljön sor úgy az erdőmérnöki, mint a Simonyi Károly karon.

Fontos fejlemény, hogy az Erdészeti Tudományos Intézet az egyetem tulajdonába került. A lehető leggyorsabban meg kell teremteni az oktatás és kutatás integrációját. Ez biztosítja, hogy az egyetem is részt vegyen olyan kérdések megválaszolásában, mint például a globális felmelegedés vagy a vízkészletek változásának hatása az erdőgazdálkodásra.

A Soproni Egyetemért Alapítvány

A kuratóriumi elnöke:

• Dr. Csányi Sándor, az OTP Bank Nyrt. elnök-vezérigazgatója.

A kuratórium tagjai:

• Dr. Balog Ádám, a Solus Capital Igazgatóságának elnöke, az Opus Global Nyrt. Igazgatóságának alelnöke,

• Csóka Péter, a FAO Erdészeti Bizottságának titkára,

• Ugró Sándor, a Kiskunsági Nemzeti Park igazgatója és

• Zambó Péter, erdőért és földügyekért felelős államtitkár.

Kutatás-, fejlesztés- és innovációorientált, magas szakmai színvonalú egyetem kialakítása a célunk, melyben fenntartható, takarékos, zöld szemléletmódra alapozó és jó színvonalú infrastrukturális háttér biztosítja az oktatók, kutatók, dolgozók és a hallgatók munkájához szükséges feltételeket.

A „Fokozatváltás a felsőoktatásban” szakpolitikai stratégia célként határozta meg egyebek között a felsőoktatási intézményrendszer hatékonyságának, rugalmasságának növelését, a piacorientált működést, az önálló bevételtermelő képesség erősítését, a felsőoktatás és a piaci szereplők közötti tudástranzfer biztosítását, az innovatív magyar felsőoktatás megteremtését. Munkánkat valamennyien – függetlenül attól, hogy az egyetem vezetésében milyen feladatokat látunk el – ennek a célnak az elérése, azaz a hallgatók érdekében végezzük.

– *Kérem, végiül engedjen meg egy személyes kérdést. Meglévő elfoglaltságai mellett miért vállalta el ezt a tisztséget?*

– Sokan alábecsülik az agrárium szerepét, pedig a szóban forgó terület kiemelt jelentőségű nemzetgazdasági ágazat. Az agrárium súlya ugyanis meghaladja a magyar GDP 10 százalékát a hozzá kapcsolódó iparágakkal együtt, vagyis nagy je-

lentőségű nemzetgazdasági szektorról van szó. Emellett az agrárium az egyik leginnovatívabb terület, tele kihívásokkal. Ezért itt speciális ismeretekkel felvértezett, korszerű szemlélettel bíró szakemberekre van szükség a jövőben.

Az agráriumon belül is rendkívüli jelentőséggel bír a korszerű erdőgazdálkodás, a természetvédelem és vadgazdálkodás fejlesztése hazánkban. Az elsődleges és másodlagos feldolgozás fejlesztése is a kiemelt célok között szerepel.

A közgazdaság-tudományi karon pedig olyan hallgatók képzését tartjuk fontosnak, akik az alapvető makrogazdasági ismeretek, a vállalati gazdálkodás, a számviteli és pénzügyi ismeretek megszerzése mellett elemzési képességgel is magas szinten rendelkeznek majd.

Ezen kompetenciák segítségével a Soproni Egyetem diplomásai ágazatoktól függetlenül, azonnal hasznosítható tudással helyezkedhetnek el a vállalatok gazdasági területein.

A Soproni Egyetem az ország egyik legpatinásabb egyeteme, jelenleg történelmi megújulási lehetőségek elé néz. Részese szeretnék lenni.

– *Köszönöm az interjút!*

Czellér Erika, Lomniczi Gergely

A Soproni Egyetemhez csatlakozott az Erdészeti Tudományos Intézet

A Soproni Egyetem 2020-ban indult modellváltásának következő lépéseként az Erdészeti Tudományos Intézet 2021. február 1-jétől kivált a megszűnő Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központból, és a Soproni Egyetemhez csatlakozott. Az átalakulás célja a fenntarthatóságot előtérbe helyező zöld egyetem keretein belül az egységes oktató-kutató bázis létrehozása.

A nemzetközi szinten is elismert kutatásokat folytató Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) önálló kari státuszú intézetként csatlakozott a természeti erőforrások kezelését kiemelt szinten oktató egyetemhez.

A Tanulmányi Erdőgazdaság januári és az Erdészeti Tudományos Intézet februári integrációjával létrejött az az intézményi rendszer, amely kutatási és gyakorlati oldalról egyaránt támogatja az egyetem négy karán folyó képzéseket. A klímaváltozással kapcsolatos megoldások kidolgozása és a fenntartható gazdálkodás területén így olyan szellemi és gyakorlati tőkével gazdagodott az egyetem, amely különleges lehetőséget kínál az ide jelentkező hallgatóknak. A célunk nem kisebb, mint egy nemzetközi szinten is meghatározó zöld egyetem kialakítása – mondta prof. dr. Fábián Attila, a Soproni Egyetem januárban kinevezett rektora.

A 125 éves kutatási örökséggel rendelkező Erdészeti Tudományos Intézet mind a 100 munkatársa, kutatók és kutatókban dolgozó szakemberek az egyetem keretein belül folytatják pályafutásukat.

Az integráció eredményeként öt kutatóállomással – Sárvár, Budapest, Mátrafüred, Püspökladány és Sopron – valamint három arborétummal – Sárvár, Kámon (Szombathely) és Püspökladány – bővül a megújuló felsőoktatási intézmény.

A februárban induló közös munka kiemelt célja, hogy a 21. századi kutatási eredményeket közvetlenül a felsőoktatás szolgálatába állítsuk, miközben folytatjuk innovatív és gyakorlatorientált kutatási tevékenységünket. Kutatóink a most induló tavaszi félévben rögtön bekapcsolódnak a doktori képzésbe, ahol például természeti erőforrás-gazdálkodási ismereteket oktatnak majd a közgazdasági irányultságú doktori programban.

Emellett mintegy 200 tartamkísérletünk, laboratóriumaink infrastruktúrája, a klímaváltozásra adott gazdálkodói válaszokat segítő döntéstámogatási rendszerek fejlesztésével kapcsolo-

latos ismereteink, a digitalizációval, távérzékeléssel, bioökonómiával kapcsolatos tapasztalataink, valamint a nemesítési és genetikai eredményeink azonnali bevezetése is hozzájárulhat a jövő kihívásaira választ adó tudás megszerzéséhez – mondta dr. Borovics Attila, az Erdészeti Tudományos Intézet főigazgatója.

A jelenleg mintegy 2800 hallgatót oktató intézmény olyan unikális területeken kínál diplomát adó képzést, mint a természeti erőforrások kezelését és megőrzését szolgáló természet- és környezetvédelmi vagy az erdőmérnöki és faipari mérnöki szakok, amelyek mellett közgazdasági, pedagógiai, informatikai és művészeti képzések színesítik a magas színvonalú képzési palettát.

Forrás: SOE

Fenntartható egyetemet építünk

Interjú prof. dr. Fábíán Attilával, a Soproni Egyetem rektorával

A köztársasági elnök 2021 januárjában dr. Fábíán Attila egyetemi tanárt nevezte ki öt évre a Soproni Egyetem vezetőjévé. Az új rektort eddigi pályafutásáról, az unikális képzéseknek helyt adó egyetemen tavaly ősszel elkezdődött megújulási folyamatáról és az előtte álló feladatokról kérdeztük.

– *Rektor úr, Ön egykor a Soproni Egyetem hallgatója volt, most pedig vezetője ennek a patinás intézménynek. Mi minden történt az akkor és a most között? Kérem, meséljen szakmai pályafutásáról!*

– Valamivel több, mint harminc éve dolgozom az egyetemen. A diplomám átvétele után az Erdészeti Üzemtani Tanszéken, *Somkuti Elemér* professzor úr mellett kezdtem egyetemi pályafutásomat, immár a katedrán állva. A tanszéki munkám mellett végeztem el a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen az Ipargazdasági Szakot.

Az új diplomámnak köszönhetően átkerültem az akkor induló Közgazdasági és Vezetésfejlesztési Intézetbe, ami – *Gidai Erzsébet* professzor asszony Sopronba érkezését követően – átalakult az egyetem Közgazdaságtudományi Karává.

Soha nem felejttem el azt a lélekemelő, mondhatni történelmi pillanatot, amikor 1995-ben mindössze hét hallgatónk mellett csak hárman voltunk oktatók. Elvitathatatlan érdem *Winkler András* és *Németh Károly* professzor urak előrelátása, nekik köszönhető, hogy Sopronban is elindulhatott a közgazdászképzés.

Öt év elteltével, 2000-ben a Nemzetközi és Összehasonlító Gazdaságtani Tanszék vezetője lettem, később pedig a Nemzetközi és Regionális Gazdaságtani Intézet igazgatója. Emlékezetes volt számomra a 2017-es év is, amikor átvehettem egyetemi tanári kinevezésemet.

Négy cikluson át voltam dékánhelyettes, majd abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy öt éven át, 2018-ig a kar dékánja lehettem. Büszke vagyok arra, hogy kezdeményezésemre a kar felvette *Lámfalussy Sándor* világhírű, ráadásul soproni származású, magyar közgazdászprofesszor nevét. Egyetemi oktatói munkám mellett rövid ideig az Emberi Erő-

források Minisztériumában az egészségügyi gazdálkodásért és intézményfelügyeletért felelős helyettes államtitkárként dolgoztam.

– *Amit elmesélt, abból jól körvonalazódik, hogy soha nem tértlenkedett, ke-reste a kihívásokat, nyitott volt az újra. Így most nem is lehetne jobb helyen, mint a teljes megújulás folyamatában lévő Soproni Egyetem vezetői székében. Mi volt az első reakciója, amikor felkérték rektornak?*

– Először meglepődtem, mert az utóbbi időben nem láttam el egyetemi vezetői feladatokat. Rendkívül megtisztelőnek tartottam, hogy a kuratóriumi vezetők rám gondoltak, amikor a leendő rektor személyét keresték. Különösen jó érzés volt, hogy amikor elkezdtünk közösen gondolkodni az egyetem jövőjéről, akkor kiderült, hogy a vízióink összecsengenek. Bevallom, felemelő érzés vezetni azt az egyetemet, ahol egykor hallgató voltam, és ahol több mint harminc éve oktatóként tevékenykedem. Ugyanakkor tisztában vagyok azzal, hogy a modellváltással, megújulással járó feladatok mekkora kihívást jelentenek az elkövetkező időszakban.

– *Az alapítványi működtetés milyen változásokkal járt, jár az egyetem életében?*

– Végtelenül leegyszerűsítve: hosszú távon nagyobb költségvetésből magasabb színvonalú oktatást tudunk biztosítani. Komoly lehetőségek és igazi kihívások elé tekintünk, hiszen a kuratóriumunk élén olyan szakemberek állnak, akik egy-

aránt elismertek a szakmájukban és a gazdálkodás területén is. Ezért olyan fejlesztési forrásokban reménykedhetünk, amelyek lehetővé teszik, hogy teljességgel megváltozzon az egyetem arculata.

Ebbe az is beletartozik, hogy az alma mater falai között egy ideje némi-képpen lelassult időt a 21. század körülményeihez és elvárásaihoz igazodva felgyorsítjuk az oktatásban, a kutatásban és az infrastrukturális feltételek javításában egyaránt.

Gondoljunk csak az elmúlt szűk egy évre, arra, hogy ez idő alatt mi minden változott meg a felsőoktatásban is! Valósággá vált az online alapú oktatás igénye, ehhez pedig biztosítani kell a legkorszerűbb feltételeket. Amellett, hogy továbbra is lesznek államilag finanszírozott képzéseink, a büdzsénk adta lehetőségeknek köszönhetően szeretnénk egy olyan teljesítményorientált ösztönző rendszert is kialakítani, amely segítségével felpöröghet az innováció, új termékek, tudományos eredmények születhetnek. Hitem szerint a Soproni Egyetem már most is kincseket rejt, ezeket szeretnénk feltárni, újabakkal megtoldani és kapuinkat szélesre tárni a fejlődés előtt.

– *Ha röviden kellene összefoglalnia a legfontosabb célokat, mi mindent sorolna fel?*

– A selmechányai gyökerekkel rendelkező Soproni Egyetemnek több évszázados történelme és tiszteletre méltó hagyományai vannak, de meg kell újulnia. Ebben a folyamatban kiemelkedő szerepet kap a fenntarthatóság fogalma, amit egyrészt a működés során, másrészt a képzésekben központi elemmé teszünk.

A zöld szemlélet minél szélesebb körű kiterjesztésére jó alapokkal rendelkezünk, hiszen a természeti erőforrások kezelésével kapcsolatban olyan kulcsfontosságú képzéseknek adunk helyet, mint az erdőmérnök vagy a faipari mérnök képzés, de említhetem a vadgazda- és a környezet-, valamint természetvédelmi mérnök képzéseket is.

Mindemellett a hatékonyság megszokozása, a piacorientált működés bevezetése és a bevételtermelő képesség fokozása van jelenleg a fókuszunkban a sok egyéb más teendőnk mellett. Mindehhez pedig egyetlen mérce létezik: a teljesítmény.

– *Az egyetem teljes megújulása mi mindent hoz magával?*

– A változás messze nem merül ki abban, hogy az állam helyett a Soproni Egyetemért Alapítvány lett a fenntartó. A teljes megújulás szemléletváltást is jelent. Az ország legfontosabb zöld egyetemét építjük, amely a fenntarthatóság környezeti, társadalmi és gazdasági vonatkozásaival egyaránt foglalkozik. A változás a „vállalkozói szemlélet” elsajátításával is együtt jár.

Ebbe éppúgy beletartozik a takarékoság, mint a versenyképesség növelése, melynek alapja a hatékonyan működni és reagálni képes szervezet kialakítása, a különböző területek gazdálkodásának optimalizálása. El kell érni, hogy a többlet szellemi muníciónk – gondolok itt a kutatási eredményeinkre – ne csak papíron létezzenek, ne csak publikációkban öltsenek testet, hanem olyan értékesíthető, hasznosítható termékeké és technológiákká váljanak, amelyek keresletet generálnak a piacon.

Gyakorlatiasabbakká kell válnunk, figyelve a piaci igényeket, amellyel, hogy az alap kutatások sem tűnhetnek el az életünkből. Versenyképes, értékesíthető tudást kell adnunk a hallgatóknak, olyan szakembereket kell képeznünk, akikre a piacnak szüksége van.

– *Ha jól értem, az új modell szorosabb együttműködést feltételez a piaci szereplőkkel és a szakmai szervezetekkel is.*

– Kétségtelen, ez a lényege. Az együttműködés kulcsszó ebben a modellben. A karokon folyó munkában én óriási lehetőségeket látok, ezért ennek a jobb kihasználása, összehangolása a következő időszak kiemelt feladata. Úgy ítélem meg, további remek lehetőségeket teremt számunkra az a

tény is, hogy januártól csatlakozott a Soproni Egyetemért Alapítványhoz a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt., majd februártól az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) is az egyetem önálló intézeteként folytatja a tevékenységét. Szoros együttműködésben vagyunk érdekeltek, közös célunk, hogy ez a hár-

mas egy olyan csapatot alkosson, ami a fenntarthatósági területen tudományos eredményeket, értékesíthető termékeket produkál, miközben az intézményünk egyre nagyobb nemzetközi elismerésre tesz szert.

– *A csatlakozás milyen változásokkal járt a TAEG Zrt. számára?*

– A TAEG Zrt. eddig is, és a jövőben is az oktatásunk egyik fontos gyakorló színtere lesz. A cég eddig közvetlenül a magyar államé volt, január elsejétől az állam által alapított alapítvány lesz a tulajdonosa. De az erdő és az általa kezelt vagyon továbbra is a magyar államé, ahogy eddig is, a TAEG pedig a kezelője volt és marad. Ami változik, az a szorosabb együttműködés és a szinergiák jobb kihasználása.

– *Az egyetemnek Sopron ad otthont, a várossal milyen együttműködést terveznek?*

– *Selmec örök és Sopron a hazánk!* Ebben az évben éppen száz éve él és fejlődik együtt a város és az egyetem. Nagyon fontos partnerünk Sopron, kiegyensúlyozott, szilárdabb, a kölcsönös előnyök kihasználásán alapuló együttműködésre törekszünk vele. Azt szeretnénk, ha a város és az egyetem fejlődése párhuzamosan, egymást erősítve és támogatva valósulna meg. Célunk, hogy az itt lakó polgárok büszkék legyenek ránk.

– *Egy korábbi nyilatkozata szerint, az is a terveik között szerepel, hogy az egyetem bekerüljön a fenntarthatósági egyetemi világranglista élmezőnyébe. Mi minden kell ehhez?*

– A „zöld küldetéstudaton” túl számos feltételnek meg kell felelni. A *Green Metric World University Rankings* olyan elvárásokat támaszt az aspiránsokkal szemben, mint például a takarékos vízfelhasználás, a hulladék-újrahasznosítás és -minimalizálás, a környezetbarát közlekedés preferálása, a megújuló energiák használata, a zöld felületek növelése, az egyetemi polgárok környezettudatos életmódja és még sorolhatnám. Tehát az egyetem folyó valamennyi tevékenységet a mindennapok szintjén kell áthatnia a környezettudatosságnak.

Megjegyzem, a botanikus kertünket ezért is szeretnénk tovább gyarapítani, illetve olyan nyitott arborétummá varázsolni, amely igazi fellélegzést nyújt majd mindenkinek, aki hozzánk betér, sőt, azt is el tudom képzelni, hogy turisztikai látványossággá váljon. Nagy előrelépési lehetőséget jelent ebben az ERTI tudományos tapasztalata, amit a

fenntarthatósági területen végzett kutatásokkal szerzett. Eredményeiket minél hamarabb szeretnénk átültetni az oktatásba. Ennek keretében az ERTI kutatói már a tavaszi félévben oktatni kezdenek a közgazdász doktori képzésben.

– *Tekintettel az egyetem teljes megújulására megkerülhetetlen a kérdés, hogy a változások milyen személycserékkel jártak?*

– Az egyetem minden olyan munkatársára számítok, aki elkötelezett a változások mellett. A vezetői munká-

ban három rektorhelyettesre is támaszkodhatom: *prof. dr. Lakatos Ferenc* a külügyi és kutatási, *prof. dr. Alpár Tibor* az innovációért és vállalati kapcsolatokért felelős helyettes, míg *prof. dr. Katona György* továbbra is az oktatási rektorhelyettes. A gazdasági irányítás pedig Takács Tibor főigazgató kezébe került.

– *Öt évre szól a kinevezése, de ne tekintsünk annyira előre. Víziója szerint egy év múlva milyen lesz a Soproni Egyetem?*

– Bízom abban, hogy az egyetemünket a magyar felsőoktatás „meglepetés csapataként” tartják majd számon. Az egyetem vezetésével, oktató- és dolgozókollektívájával, a magyar erdészeti ágazat szereplőivel, valamint hallgatóinkkal közösen olyan egyetemet tudunk létrehozni, amely a városnak, a kis régióknak is komoly lokális meghatározó tényezője lesz, ugyanakkor szellemi teljesítményében kitekint ebből a lokálpatriotizmusból és európai szinten is mértékadóvá válik, nemzetközileg is elismert intézmény lesz.

Évszázados értékeinket, hagyományainkat tisztelve, megőrizve, de a kor követelményeit folyamatosan szem előtt tartva fejlesztéseinket a természet és a közösség fenntarthatóságának rendelkezünk alá. Olyan együttműködő, emberi közösséggé válunk, ahol magától értetődő a zöld szemléletmód, és a teljesítmény lesz a mérvadó.

Czellér Erika, Lomniczi Gergely

Földmérő- és földrendezőképzés a Soproni Egyetemen

2017-ben (újra)indult a földmérő- és földrendezőképzés a Soproni Egyetemen. Újraindult, mert 1949–1955 között itt indult be a földmérőképzés az országban, amely később Budapestre került. 1976-ban ismét elindult a képzés, de ezúttal kihelyezett főiskolai karon, Székesfehérváron. A kihelyezett kar 2014-ben az Óbudai Egyetemhez került. Az akkreditált képzés szint az egyetemünkhöz tartozott, ezért az egyetem vezetői előnyösnek látták a képzés megtartását és ismételt elindítását Sopronban.

Az újraindult földmérő- és földrendezőképzés első hallgatói idén államvizsgáztak. A képzésre több erdőmérnök is jelentkezik, átjelentkezik vagy párhuzamosan hallgatja a szakot, ezáltal erdőmérnöki és földmérő mérnöki tudást is szereznek, továbbá jogosultságokat, amelyek e két végzettséghez kapcsolódnak, például térképészeti jogosultságot.

Utóbbi elengedhetetlen erdőművelési ágú területek térképezési, változási, megosztási feladataiban. Korábban a végzett erdőmérnökök rendelkeztek térképészeti jogosultsággal (1928-tól), ez a jogosultság azonban idővel elveszett.

Az agrárképzési területhez tartozó, gyakorlatorientált Földmérő és Földren-

SOPRONI EGYETEM
ERDŐMÉRNÖKI KAR
FÖLDMÉRŐ ÉS FÖLDRENDEZŐ ALAPKÉPZÉSI SZAK

dező Mérnöki Alapszak 6+1 féléves, ahol az utolsó félévben a 10 hetes intézményen kívüli gyakorlat és a szakdolgozat készítése a hallgatók feladata.

A képzés során a hallgatók 210 kreditet szereznek, melyből 50 alapozó, 105 szakmai, 10 szabadon választható kredit szükséges. A hiányzó krediteket a gyakorlatok és a szakdolgozat teszi ki. A szakmai tárgyak között több korszerű és gyorsan fejlődő területekhez kötődő geoinformatikai, GNSS, fotogrammetria, távérzékelés témájú tárgy található, amelyek ismerete az elhelyezkedésben sokat segít. Idén meghirdettük a levelező földmérő és földrendező mérnöki alapszakot is.

A képzés alapvető célja a földügyi szakigazgatás, ezen belül az állami földmérés és térképészet földmérési, valamint geoinformatikai feladatait színvonalasan ellátó mérnök szakemberek kiállítása. A végzett földmérő mérnökök képesek lesznek a földmérési munkák elvégzésére, ismerik a korszerű műszereket, mérési és feldolgozási eljárásokat, képesek hatékonyan közreműködni környezetvédelmi feladatok végrehajtásában, geoinformatikai döntéstámogató rendszerek fejlesztésében és használatában, valamint tudásukat az ágazat igényei szerint szervezett vagy önálló képzés formájában továbbfejleszteni.

A szakon végzett mérnökök alkalmasak a magyar gazdaság szakterületein jelentkező következő földmérési, geoinformatikai és távérzékelési feladatok megoldására:

- a földmérési alpmunkák végzésére (alappontok meghatározására, nagyméretarányú térképek, topográfiai térképek készítésére és felújítására);
- a gazdaság legkülönbözőbb ágazataiban a műszaki munkák tervezésének és kivitelezésének alapját képező, kellő pontosságú és megfelelő részletességű térképek korszerű eljárásokkal való elkészítésére;

- a városok, községek, ipartelepek és egyéb ipari létesítmények fejlesztéséhez, létesítéséhez a beruházási, tervezési, kivitelezési, kitűzési munkákban földmérési, geoinformatikai, távérzékelési feladatok elvégzésére, térinformatikai adatbázisok és hatástanulmányok előállítására;

- az államigazgatás részeként működő ingatlankataszter tervezésében, kivitelezésében és továbbvezetésében való aktív közreműködésre.

A szak vezetője a Soproni Egyetem Erdőmérnöki karán belül a Földmérési, Térképészeti, Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Intézet. A jelenlegi szakfelelős *dr. Czímber Kornél* egyetemi docens. További információkat a képzésről a Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Dékáni Hivatala tud adni (e-mail: emk-dekani@uni-sopron.hu). A szak weboldala: emk.uni-sopron.hu/kepzesek-emk

Dr. Czímber Kornél
SOE EMK

pledge®

STABIL SEGÍTSÉG
AZ ERDŐMŰVELÉSBEN!

TARTAMHATÁSÚ GYOMIRTÓSZER
ERDÉSZETI KULTÚRÁKBAN,
AKÁR A TELEPÍTÉS ÉVÉBEN IS.

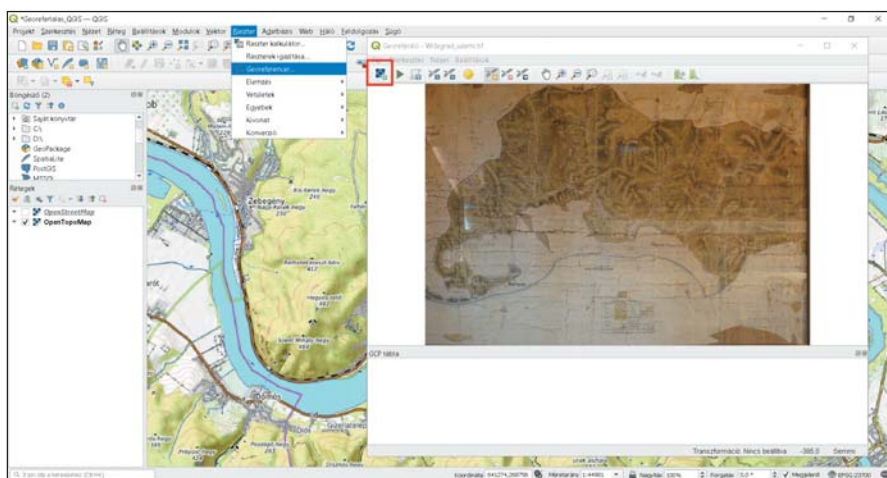

SUMI AGRO HUNGARY Kft.
1016 Budapest, Zsolt u. 4., Tel: 1/214-6441
info@sumiagro.hu, www.sumiagro.hu

Georeferálás QGIS segítségével

Munkánk során előfordul, hogy olyan térképekkel kell dolgoznunk, melyek csak papíralapon állnak rendelkezésünkre. Természetesen ezen is tudunk hagyományos módon dolgozni, rárajzolni, méretet levenni a méretarány és vonalzó segítségével. Azonban mégis jobb volna, ha tudnánk digitálisan is szerkeszteni, mérni, a saját adatainkkal és rétegeinkkel ellátni azt, a szükséges információkat levenni, vektorizálni az elemeit. Arról nem is beszélve, hogy akár eszmei, illetve kutatási értékkel is rendelkezhet a kérdéses térkép.

Ahhoz, hogy ezt megtehesük először is elő kell állítani a digitális mását. Legegyszerűbb dolgunk akkor van, ha a térképet egy síkágyas szkennerral (pl.: irodai A3-as) digitalizáljuk. Ha a térkép nagyobb, mint a rendelkezésünkre álló szkennel, akkor megpróbálhatjuk több lépésben digitalizálni úgy, hogy a térképet elforgatjuk vagy áthajtogatjuk, hogy ráférjen a síkágyra.

Ha a térkép nem jelent számottevő eszmei értéket, vagy könnyen és olcsón pótolható, akkor bátran vágjuk fel kisebb szelvényekre és úgy dolgozzuk fel. Így egyenletesebb minőséget érhetünk el, szebb és pontosabb eredményt kapunk.

Amennyiben nem férünk hozzá közvetlenül a térképhez, mert például be van keretezve és üvegezve vagy kiállítási darab, akkor fényképezőgéppel szükséges – amennyiben engedélyezett – azt digitalizálnunk. Ez mindenképpen egy szükségmegoldás, de ebben az esetben is javasolt a több kisebb részletet lefedő kép készítése a nagyobb felbontás elérése érdekében. Lehetőleg merőlegesen készítsük a képeket, hogy a perspektív torzulásokat minimalizáljuk. Használjunk állványt, mindvégig ugyanaból a távolságból. Azt csak a térkép síkjával párhuzamosan mozgassuk, illetve az állványfej döntése helyett annak magasságával állítsuk a fényképezőgépet a kívánt területre.

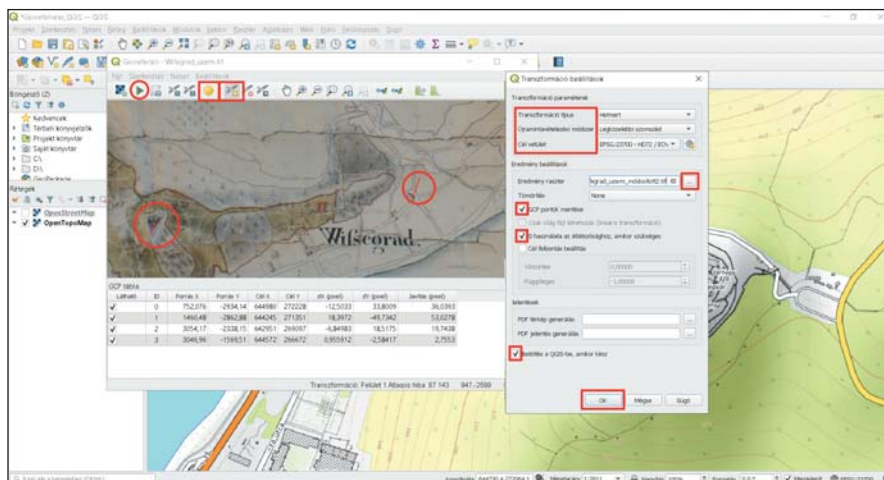
Az objektíven alacsony rekeszértéket (magas f szám) állítsunk be, és ha kell az élességen manuálisan is igazítsunk. Használjunk minél nagyobb feloldóképességű lencsét. A fényképezőgépen az ISO-érzékenységet tartsuk alacsonyan, hogy minél kevesebb legyen a képzaj. Vakut akkor használjunk, ha nincs a térkép előtt üveg. Mivel jellemzően belső terekben, vaku nélkül fotózunk szűk rekesznyílással, ezért hosszabb záridőt szükséges alkalmazni. Ennek hiányában a kép sötét lesz. Ezt a záridő növelésével – vagy automatán hagyásával – kompenzálhatjuk. Ekkor azonban használjunk időzítőt- vagy távkioldót, hogy az exponálásakor ne rázkódjon bele a gép, így elkerülve az elmosódott képet.

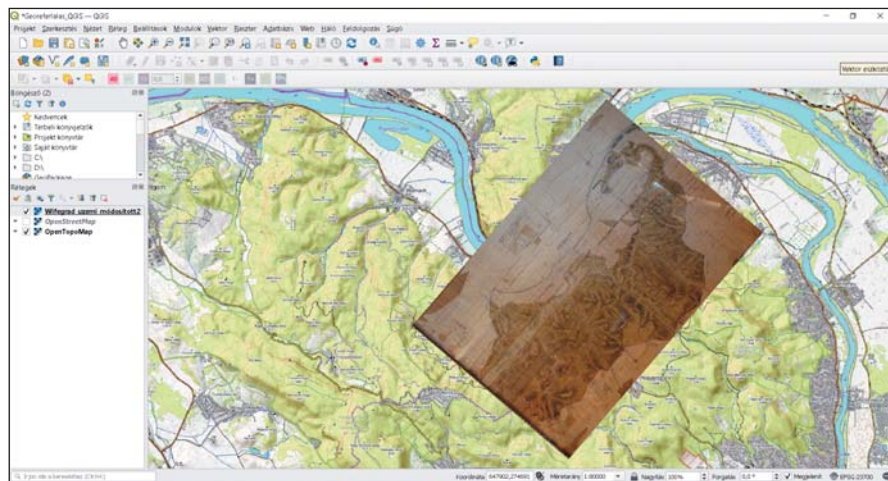
Jobb híján fényképezhetünk a telefonunkkal is, az előbbieket lehetőség szerint szem előtt tartva.

A mobiltelefonok jellemzően széles látószögű optikákkal rendelkeznek (a szenzorméret már más kérdés), ezért ha a felhasználási céljainknak megfelelő és elegendő a kisebb felbontás, akkor egyetlen fénykép is elegendő lehet. Fontos! A képmozaikok készítése során hagyjunk nagy területátfedést – negyede, harmada – a képek között. A későbbi összeillesztést teszi könnyebbé.

Az így elkészített mozaikdarabokból a végleges szelvényt a legegyszerűbben egy panorámakép-előállító program alkalmazásával tudjuk elkészíteni. Erre számos megoldás létezik, ilyen például Windows rendszerekre a Microsoft honlapjáról letölthető Image Composite Editor, vagy Linuxra a Gimp és bővítményei. Ennél a lépésnél tudjuk a képet előzetesen szerkeszteni (pl.: képkeret levágása) és javasolt az észak–déli tájolásba forgatása is. Ezek az eszközök jól használhatóak légifotók, drónfotók összeillesztésére is. Természetesen használhatunk profi képszerkesztő programokat is melyekkel a fehérgyensúlyt, tónust, torzításokat, képi hibákat javíthatjuk.

Akárhogy is állítottuk elő a digitális másolatot, a vetületi információ hiányzik róla, nincs elhelyezve a földrajzi térben, csak képi koordináta-rendszerrel rendelkezik. Ugyanez a helyzet áll fenn akkor is, ha a digitális térképet egy honlapról töltjük le képként vagy egy pdf fájl / ppt prezentációs előadás anyagából másoljuk ki. (Ezzel a kérdéssel a vetülettan témaköre foglalkozik részletesen.)

A problémát úgy tudjuk a legkönnyebben orvosolni, hogy közös illesztőpontokat keresünk egy már ismert vetülettel rendelkező térkép és az újonnan digitalizált szelvényünk között. Az eljárás neve a *georeferálás*. Ehhez ismét a *QGIS* térinformatikai programot vesszük igénybe.

A szükséges eszközt a *Raszer* menüpontban *Georeferencer* néven találjuk meg. Ha még sincs ott, akkor a *Modulkezelőben* tudjuk aktiválni. Elindítás után egy georeferáló ablak nyílik meg. Az első, négyzetrácsos ikonnal vagy a *Ctrl+O* billentyűkombináció segítségével navigálunk a mappák között, és nyissuk meg az illesztendő térképünket.

A program rákérdezhet, hogy milyen vetületi rendszerbe kívánjuk behívni az állományt, válasszuk a projekt CRS-t, ami jelen esetben EOV (EPSG23700). Ennek most még nincs jelentősége mivel pont az a célunk, hogy koordinátahelyesen illesszük be egy általunk választott vetületi rendszerbe. Jelen példában egy századfordulós üzemtervi térképen mutatom be a további lépéseket.

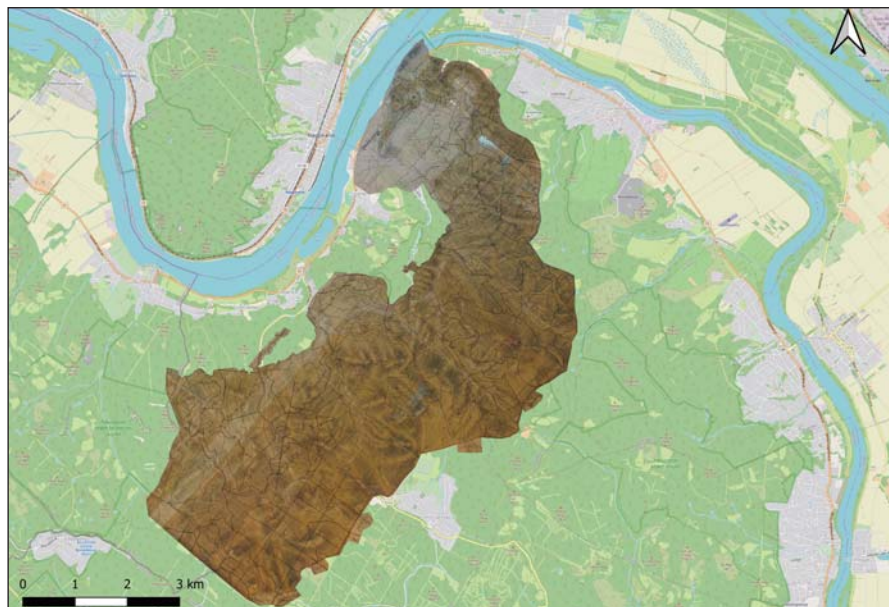
A térkép DNY-i tájolású és Visegrád (Wifegrad) erdőállományait ábrázolja. Előzetesen a *QGIS* programba behívásra került egy OSM domborzati alaprét, és a Dunakanyarhoz navigáltam.

Ha rendelkezünk illesztőpontállománnyal, akkor a *GCP pontok betöltése...* (GCP – ground control point) gombbal tudjuk azokat behívni. Esetünkben ilyen információknak nem vagyunk a birtokában, úgyhogy kézzel kell azonosítanunk és bejelölni azokat, mind a szkennelt/fotózott képünkön, mind pedig a referenciaállományon (OSM alaptérkép). Ezt a *Pont hozzáadása* eszközzel tehetjük meg.

A térképen keressünk olyan könnyen és pontosan beazonosítható terepalakulatokat, mesterséges létesítmé-

nyeket, amelyek mindkét nézetben megtalálhatóak. Ilyenek lehetnek pl.: műtárgyak, hidak, útkereszteződések, templomok, hegycsúcsok, üzemtervi határok, térképi rácsponatok, katonai térképeken vízművek. Esetünkben a nagy időbeni távolság miatt a legbiztosabb pontoknak a fellegvár, a templom, valamint a hegycsúcsok bizonyultak.

A nézetablakban ugyanúgy tudunk navigálni, az egérgörgővel nagyítani/kicsinyíteni. Kattintás után a felugró

ablakban megadhatunk pontos koordinátákat is, ha előzetesen rendelkezünk velük, vagy le tudjuk olvasni a térkép margóján található skáláról. Jelenleg csak a *Térkép vászonról* opciót tudjuk alkalmazni. Ekkor a *Georeferáló* ablak kisméretre vált és az alaprétgöngön is meg tudjuk keresni, és ki tudjuk jelölni (szintén bal egérgömb) a keresett illesztőpont páriját. Ekkor egy piros pont jelenik meg mindkét nézetben. Ezt ismételjük meg minimum 3-4 alkalom-

mal. A kiválasztott pontpárok a térképszelvény alatt jelennek meg; sorszámmuk után a képi koordináta (a kép bal felső sarkából számítva) és a referencia vetületi rendszer koordinátapárok találhatóak. Törekedjünk rá, hogy a pontokat minél egyenletesebben osszuk el.

Ha megvan a kellő számú pontpár, akkor a *Transzformáció beállítások* ikonnal (sárga fogaskerék) adjuk meg az alkalmazni kívánt transzformáció típusát, az újramintavételezés módszerét, kívánt célvetületet (ugyanaz legyen, mint a projekt [EPSG 23700]). Az esetek többségében a *lineáris* típus és *legközelebbi szomszéd* módszerek megfelelő eredményt adnak.

Majd adjuk meg a szelvény kimementi helyét. Érdeemes a *GCP pontok mentése* (még jól jöhetnek) és a *0 használata átlátszósághoz amikor szükséges* opciók kiválasztása. Utóbbi a forgatás során keletkező kiterjesztett koordináta-rendszer fekete háttérét teszi átlátszóvá. Végül jelöljük be alul, hogy az elkészült szelvényt adja hozzá egyből a jelenlegi munkaállományunkhoz, majd az OK gombbal, hagyjuk jóvá.

Ekkor az illesztőpontok oszlopai a hibaértékekkel is feltöltésre kerülnek, illetve azt kifejező piros hibavektort is kapnak a nézetben. Ezek segítségével korrigálhatjuk az illesztéseinket, új és több pontot vehetünk fel a meglévőkhöz mellé, illetve törölhetjük a kiugróan rossz értékűeket. Az eredmények nagyban függenek a digitalizálás minőségétől, a két vetület időbeni távolságától, azok pontosságától, az azonosítható illesztőpontok minőségétől.

Lehetőség szerint a gyakorlást ne ennyire régi térképeken kezdjük.

Ha úgy gondoljuk, hogy megfelelő lesz az eredmény akkor a *Georeferálás indítása* (zöld lejátszás nyíl, második ikon) gombbal tudjuk lefuttatni a beállításokat. Ez némi időt vehet igénybe, attól függően, hogy mekkora a felbontása és kiterjedése a térképünknek, illetve milyen transzformációs beállításokat választottunk.

Az ily módon vetületi rendszerbe illesztett digitalizált térképünket (amely a továbbiakban már rendelkezik tájé-

kozási adatokkal – .GeoTiff file) a már ismert módokon tudjuk szerkeszteni, vágni, áttetszőségét állítani, rajzi elemeit vektorizálni, saját rétegekkel és feliratokkal ellátni. Ha mégis másik koordináta-rendszerbe kívánjuk elmenteni, akkor a *Réteg/Mentés más-ként...* menüben tudunk másikat megadni neki. A .GeoTiff kiterjesztés megtartása javasolt.

A végleges állományról egy vágó vektorfelület réteg segítségével lementettem a főleges területeket, illetve ráhelyeztem az általa érintett jelenlegi

üzemtervi határokat. Ezt követően a korábbi lapszámokban ismertetett módon az SRTM domborzatmodellt hívtam be alá, amit utána térben jelenítettem meg.

Említést kell még tenni egy másik QGIS beépülő modulról is, ami szintén georeferálásra használható. Ez az ún. *Freehand Raster Georeferencer*, melynek segítségével pusztán a szkennelt térképszelvény forgatásával, illetve széleinek mozgatásával tudjuk az illesztést elvégezni. Ugyanakkor ezt csak abban az esetben használjuk, ha nem akarunk pontos méréseket végezni, mivel a torzítások és eltérések mértékét nem fogjuk ismerni.

A példában szereplő térképhez hasonlót és még sok másikat is böngészhetünk a *Mapire.eu* online történelmi térképadatbázisában, nem csak a Kárpát-medencére vonatkozóan. Segíthet koordinátalevételben is. Megemlítendő még *Kis Réka* az ELTE térképész és geoinformatikus hallgatója is, aki 2011-ben szakdolgozatát a *Bedő-féle erdőterkép*-ből készítette, melynek keretében az georeferálásra került. A szakdolgozat az interneten elérhető.

Kiss Csaba

műszaki előadó, Pilisi Parkerdő Zrt.

Elérhetőek erdőrészlet fatermési adatok az Erdőtérképen

Jogszályváltozás miatt az Erdőtérképen (<https://erdoterkep.nebih.gov.hu/>) elérhetővé váltak az erdőrészlet bizonyos fatermési adatait tartalmazó mezők a részletinformációk között.

A Magyar Közlöny 2020. évi 288. számában megjelent a 647/2020. (XII. 23.) Korm. rendelet a földeken fennálló osztatlan közös tulajdon felszámolásának részletes szabályairól. A rendelet 3. melléklete tartalmazza az értébecslési ajánlat elkészítésének szabályait. Az értébecslési ajánlat alkalmazásához az erdőrészletek és az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületek területét hektár mértékegységben, az erdőrészlet főfafajának fatermő képességét m^3 /hektár/év egységben, az erdőrészlet fajlagos fatérfogatát m^3 /hektár egységben a Erdőtérképen az alábbi módon érhetjük el:

Az erdőrészlet-információk az erdőrészlet alakzatára kattintással alapértel-

mezetten megjelennek. De a funkció az *Elem információ* gomb megnyomásával érhető el. A megjelenő táblázat tartalmazza az erdőrészletek nyilvános adatait: Értébecsléséhez fatermőképesség adat (Ftk); Értébecsléséhez fakészlet adat (V).

Ha az adat, hosszúsága miatt nem látszik teljesen, az információs panel

átméretezhető, az oszlopszélesség egyénre szabható (a honlap újratöltésével a méret visszaáll az alapértelmezettre). Valamint javasoljuk a letöltés funkciót, amely CSV (pontosvesszővel elválasztott egyszerű szöveges formátum) és XLS formátumban teszi elérhetővé az erdőrészlet összes adatát.

Forrás: **NFK Erdészeti Főosztály**

Név	Érték
Helyi önkormányzat	HMSZ
Község	Nagygyaros község
Helység kódja	Nagygyaros (5405)
Tag	30
Részlet kódja	A (10)
Erdőgazdálkodó kód	060
Terület	0,09 ha
Erdészeti táj	Bükköny
Tulajdonos	Állam halottan
Erdőgazdálkodás	Természettudomány
További rendeltetés 1	Natura 2000
További rendeltetés 2	Parkterület
Értébecsléséhez fatermőképesség adat (Ftk)	8,3 m ³ /ha/év (erdőrészlet első tulajdonosának megadott fatermőképesség)
Értébecsléséhez fakészlet adat (V)	150 m ³ /ha (erdőrészlet fajlagos fakészlete)
Natura2000	Rész a hálózaton
Fatörvény típus	Cseves
Természettudomány állagot	Állomány nélküli
	Értébecslés alatt

Fényi-erdő – egy erdőrezervátum-jelölt

A Nyírség ősszállapotában megmaradt állománya

*Dr. Horváth Ferenc, Bíró Attila¹, Csicsek Gábor¹, Demeter László¹,
Lipka Borbála¹, Papp Mónika¹, Szelety Zsófia¹, Vig Ákos¹*

Nyolcvankét éve fogalmazta meg Soó Rezső, a Debreceni Tudományegyetem professzora: „Az egész Nyírségben nincs több ilyen eredeti ősszállapotban megmaradt állomány, mely a jégkorszak utáni beerdősülés minden fázisának botanikai emlékeit épségben megőrizte.” A Kárpát-medencei keményfás ligeterdő rezervátumok között ma az egyik legrégebb óta zavartalan fejlődésű, közvetlen emberi beavatkozásoktól mentes állomány, ezért – kiemelkedő természetvédelmi értékei mellett – a természetvédelmi és erdődinamikai kutatások egyik európai szintű viszonyítási pontja lehet.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából hosszú távú vizsgálatsorozatot indítottunk el a Fényi-erdőben egy alapfelméréssel 2017/2018-ban, hogy később pontosan lássuk a változásokat és jobban értsük az itt zajló folyamatokat (Horváth és mtsai 2018). Faállomány-szerkezeti, újulati és cserjeszint, valamint aljnövényzeti felméréseket végeztünk 130 állandó mintavételi ponton az Erdőrezervátum Program számára kidolgozott egységes módszertan szerint (https://www.erdorezervatum.hu/HTV_modszertan).

Az erdő története és helyzete

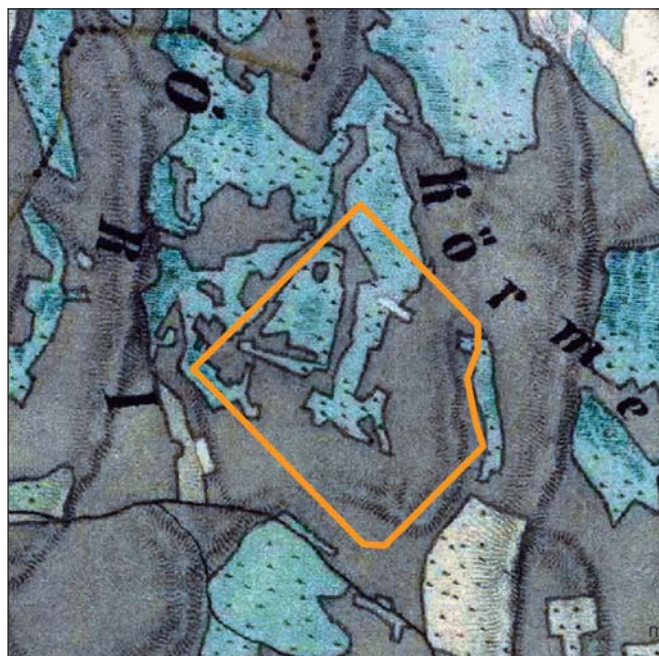
A Bátorliget határában található Fényi-erdő évszázadokon keresztül a nagykárolyi gróf Károlyi család birtoka volt. Az Első Katonai Felmérés térképe az 1780-as években egy földutakkal lazán átszött ligetes-erdős tájat mutat, legelők, kaszálók, helyenként vizes területek változatos mozaikjával, amelyet a későbbi térképek Körmei-erdőnek neveznek.

A Nagykároly (Carei) mellett fekvő Mezőfény falutól (Foeni, Románia) 2 óra járásnyira fekszik. Magyarországon a volt Báthori-birtok határolja, Nyírbátor központtal. Az 1850-es években a magasabb részeket erdő borítja, míg a mélyebb részeken mocsarak, nyírlápok, fűzligetek, rétek, közben fás legelők és kaszálók lehettek. Akkoriban bőven volt víz, majd nem sokkal e térkép elkészülte után kiásták az erdőt átszelő vízlevezető árkot, amely jelentősen apaszthatta a terület vízállásos részeit.

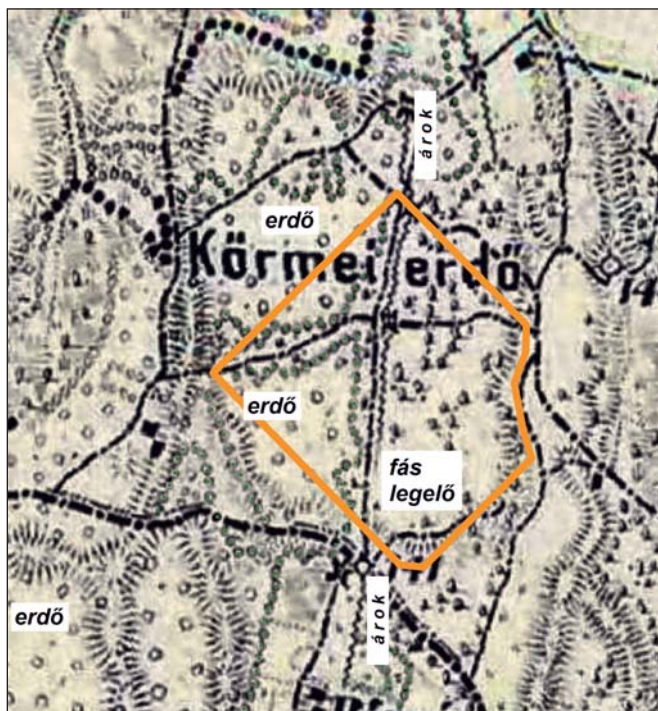
A Habsburg Birodalom Harmadik Katonai térképén az ároktól nyugatra zárt erdő látszik az út mentén rétekkel, míg keletre nyílt fás legelő, facsoportokkal. Néhány évtizeden belül gyökeresen megváltozott a táj. A közeli Ecsedi-láp 1898-ban bekövetkezett lecsapolásával megindult a régió szárazodása és a szántógazdálkodás kiterjedése. Ekkortájt tagosították az erdőket és vezették be a vágásos erdőgazdálkodást. Az erdőrezervátum területére eső állományokat az 1890/1900-as években vághatták le.

Majd 1921-ben a Károlyi-birtokot és a Fényi-erdőt kétfelé szakította a trianoni határ, ami a Magyarországon maradt terület elnéptelenedéséhez és a korábbi ligetes tájhasználat felhagyásához és ütemes beerdősődéséhez vezetett. Az 1941-es térkép már nyiladékokkal tagosított zárt erdőt mutat, amelyet csak kisebb, vizes tisztások szakítanak meg.

Az erdő legjellegzetesebb részleteit – Soó Rezső javaslatára – már az 1930-as években természeti emlékek nyilvánította gróf Károlyi József (Soó 1935), amelyet 68 éve orszá-

1. ábra. Magyar Királyság Második Katonai Felmérés térképe (1819–1869) a Körmei-erdőről. Arcanum, Mapire

2. ábra. Habsburg Birodalom Harmadik Katonai Felmérés térképe (1869–1887) a Körmei-erdőről. Arcanum, Mapire

¹ Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Intézet

gosan is védett természetvédelmi területté minősítettek (OTT 1953). Az erdőrezervátumnak jelölt terület a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében van. A magterületnek tervezett erdőrészlet mai neve: 'Égett kocka', korábbi térképeken 'Somos'.

Az állomány nagy része egy patkó alakban alacsonyan húzódó buckasor öblében fekszik, amely egykoron vízállásos terület volt. Itt keményfás ligeterdő található, míg a buckasoron gyöngyvirágos tölgyes (Papp és mtsai 1986). A talajvíz szintje a lecsapolások óta alább szállt 0,5–1 méterrel, az árok legalább 15–20 éve száraz.

A tölgy-kőris-szil keményfaliget összetétele és szerkezete

A lombkorona-záródás átlagosan 81%; az állománymagasság 31,5 m; a törzsszámsűrűség 790 törzs/ha; a körlapösszeg 30,5 m²/ha; az élőfakészlet 439 m³/ha.

A kocsányos tölgy körlapösszeg szerinti elegyaránya 54%. A magyar kőris alárendeltebb – elegyaránya: 14%, de ezek között is inkább a vastag, öreg fák a jellemzőek. Harmadik legfontosabb fafaj a mezei juhar, amely sűrűn álló, sok fiatal fa összességével ma már 11%-os elegyarányt ér el.

Az ezüst hárs kiegyensúlyozottan alacsony dominanciával és sűrűséggel rendelkezik, majd következik a kislevelű hárs, fehér nyár és a gyertyán. A fekete nyár a magterületen ritka. A faállományban megjelenő vastagabb (≥ 5 cm) mogyoró, galagonya, som, bodza, tatárjuhar, kutyabenge cserjék együttes elegyaránya jelentős, összes sűrűségük magas (36%).

A többi őshonos fafaj (mezei szil, vénicszil, madárcseresznye, vadkörte, vadalma) kisebb elegyarányban fordul elő, míg az idegenhonos fafajok: az akác, újabban a kései meggy, és a mintákban egy-egy amerikai kőris, zöld juhar aránya alacsony, de előfordulásuk figyelmeztető.

A fák 5 és 130 cm-es átmérő között minden vastagsági csoportban előfordulnak. Az összkép hasonlít az őserdőkre jellemző eloszlásra, ahol sok vékony, fiatal és alászorult fa alkotja az újabb generációkat, a vastagabb fák széles tartománya pedig a növekedés és a természetes elhalás dinamikájának függvényében laposodik el.

Az átmérőeloszlás közbelső csúcsai az összesített ábrán kiegyenlítődnek, de a főbb fafajok külön grafikonjai árulkodnak a korosztályszerkezet jellegzetességeiről. Tölgy és

magyar kőris (valamint nyár) populációk adják a legvastagabb fákat, ugyanakkor ezek szélesen elhúzódnó átméretartományt fednek le.

A tölgynek (KST) egyértelmű maximuma van a 35–55 cm-es tartományban, de sejtethető még 60–70 cm-nél is egy korosztály és egy a 20–25 cm között. A méret- és korosztályösszetétel tehát változatos, annak ellenére, hogy dominálnak a 35–55 cm-es fák, amelyek leginkább az 1993-as üzemtervi leírás szerint 60%-os elegyarányú, akkor 80 évesnek tartott és átlagosan 30 cm-es, mageredetű KST fafajorszával azonosítható.

Az öreg faóriások lassú elhalására lehet számítani, de a középkorú fák egy része még sokáig túl fog élni, így biztosítva évtizedig az igazán nagy fák utánpótlását.

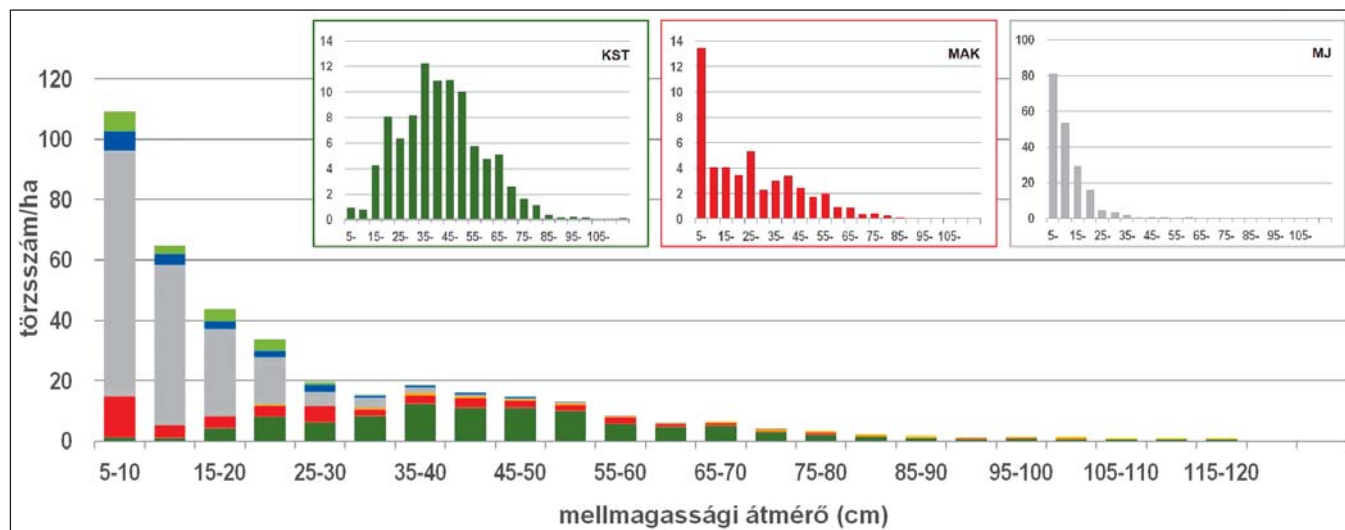
A magyar kőris (MAK) méreteloszlása sokkal változatosabb, az eloszláscsúcsok akár 5-6 generációt is sejtetnek, de a legfiatalabbakból viszonylag kevés van. A mezei juhar, valamint az ezüst hárs és gyertyán elegyfajok viszont folyamatos felújulási hullámokat mutató életerős populációk, amelyek sikeresen töltik be a régóta keletkező lékeket. Az uralkodó fafajok visszaszorulása és az elegy fafajokkal való betöltődés leginkább a tölgyfelújulás kudarcával és a terület tartós szárazodásával magyarázható.

Holtfa viszonyok

A hatalmas élő fák mellett, a természetes erdők meghatározó jellemzője a végső kort megélt és elpusztult faóriások kidőlt vagy még álló törzsmaradványai, a földön heverő korhadó faanyag nagy mennyisége és a különleges holtfa élőhelyek és lebontó szervezetek gazdag változatossága

A fák egy részének pusztulása, majd lassú korhadása folyamatosan zajlik, így a lebontó életközösségek kevésbé mozgékony ritka tagjai is mindig megtalálják életfeltételeiket. A vastag holtfák döntő többsége kocsányos tölgy, valamint kevés kőris és nyár. A korábban foltokban előforduló nyírfák már szinte teljesen eltűntek, kidőltek és elkorhadtak.

Az álló holtfák és törzstörött facsonkok sűrűsége magas: 53 holtfa/ha és 27 csonk/ha. A fekvő holtfa mennyisége: 110 m³/ha – az élőfakészlet 25%-a, elérve a természetes erdőkre és mérsékelt övi üde lombos őserdőkre jellemző magas értékek tartományát. Mindez összhangban áll az álló-

3. ábra. A legfontosabb fafajok halmozott átmérőeloszlása. Külön az uralkodó tölgy (KST – sötétzöld), a magyar kőris (MAK – narancs) és az alárendelt mezei juhar (MJ – szürke) populációjának grafikonjával. A vékonyabb átméretcsoportokban elsősorban elegyfajok ve-rődnek fel. A tölgyek utánpótlás nélkül öregednek ki az állományból. További fafajok: ezüst hárs (kék) és gyertyán (zöld).

Korhadó, vastag holtfák. Fotó: Lesku Balázs

mány történetével, több mint 80 éves érintetlenségével, valamint a nagyobb koronalékek magas arányával.

A holtfákhoz kötődő különleges élővilág gazdag. A Natura 2000 fenntartási terv szerint ilyen 'jelölő fajok' a Fényerdőben a nagy hőscincér és a skarlátbogár (HNPI 2016).

A közelmúltban *Lenti István* (2007) tárta fel az erdő nagyomba faj előfordulását bizonyította, melyek között számos fakorhasztó akad. Az öreg kocsányos tölgyesekre jellemző, nagyon ritka tölgyfa kérgestapló (*Buglossoporus quercinus*) felmérésünk során került elő.

Felújulás és vadhatás

Az újulati és cserjeszint külön figyelmet érdemel, hiszen itt a legkeményebb a fiatal fák és a növényzeti szintek közötti versengés, ráadásul a fáknak 'ki kell nőniük a vad szájából' is. A vizsgált szinthez tartozónak vesszük minden fás szárú faj 50 cm magasságot elérő vagy meghaladó hajtását, amennyiben mellmagassági átmérőjük az 5 cm-t még nem éri el. A fajok sűrűségét és a hajtáscsúcsok vadhatást jellemző rágottságát mintavételes felméréssel becsüljük.

Az erdő erősen-közepesen cserjés képet mutat. Cserjékből a mogoró, veregyűrű som, fagyal és az egybibés ga-

lagonya sűrűsége a legnagyobb (1566 és 700 hajtás/ha közötti). A fajok közül a magyar kőris újulatának sűrűsége jelentős (1259 hajtás/ha), majd a kislevelű hárs, mezei szil és mezei juhar következnek 410, 356 és 311 hajtás/ha sűrűséggel. A hajtáscsúcsok vadragottsága magas: 70% körüli.

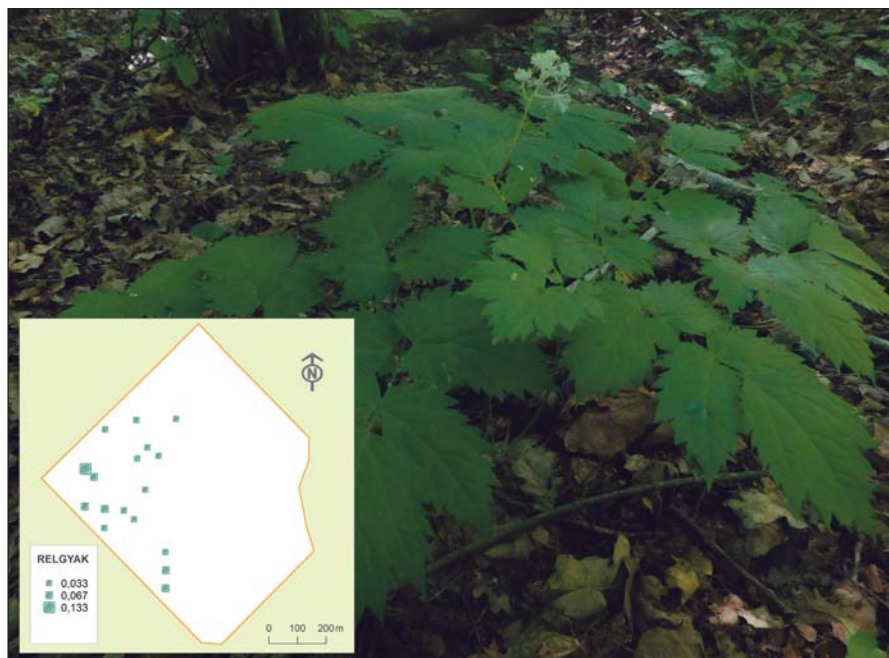
Az uralkodó fajok természetes felújulása szempontjából ugyanakkor az összkép kedvezőtlen. A lombkoronaszintben sok ugyan a lék, de ezeket – a kőrist kivéve – elegy fajok vagy a gyakoribb cserjék foglalják el. A kocsányos tölgy ebben a méretcsoportban teljesen hiányzik. Bár az aljnövényzetben rendszeresen található tölgygagocok, illetve néhány éves csemeték, ezek azonban hamarosan elpusztulnak – az 50 cm-es magasságot már nem érik el. Feltűnő, hogy az 1–2 éves tölgy csemeték szinte kivétel nélkül súlyosan lisztharmatosak voltak.

Gazdag növényvilág

A nyírségi tölgy-kőris-szil ligeterdők egyik sajátossága, hogy sok hegyvidéki növényfaj számára nyújtanak menedéket

A vizsgált erdőrészletben ilyen növények a békabogyó (*Actaea spicata*), a podagrafű (*Aegopodium podagraria*), a hagymás fogasír (*Cardamine=Dentaria bulbifera*), az erdei sás (*Carex sylvatica*), a gyertyán (*Carpinus betulus*), az erdei madárhúr (*Cerastium sylvaticum*), a madárcseresznye (*Cerasus avium*), a fűszeres baraboly (*Chaerophyllum aromaticum*), az erdei varázslófű (*Circaea lutetiana*), az erdei pajzsika (*Dryopteris filix-mas*), a széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*), a szagos müge (*Galium odoratum*), a borzas repkény (*Glechoma hirsuta*), a borostyán (*Hedera helix*), a turbánliliom (*Lilium martagon*), a békakonty (*Listera ovata*), az árnyékvirág (*Maianthemum bifolium*), a kásafű (*Milium effusum*), az erdei csitri (*Moehringia trinervia*), a farkasszőlő (*Paris quadrifolia*), a fürtös salamonpecsét (*Polygonatum multiflorum*), a gombernyő (*Sanicula europaea*), az erdei tisztessű (*Stachys sylvatica*), az olocsán csillaghúr (*Stellaria holostea*) és az erdei ibolya (*Viola reichenbachiana*).

A karakterfajoknak további két csoportja fontos még, a keményfaligetekre, valamint a száraz tölgyesekre jellemző növényeké. Az aljnövényzeti felmérés pontos becslést ad a

A békabogyó jellemzően hegyvidéki, üde erdőkben előforduló faj. Fotó: Bíró Attila

Új elmélet a kocsányos tölgy újulatpusztulásáról

Az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Ökológiai Kutatóközpontjának kutatói a kocsányos tölgy csemetéinek természetes utánpótlását megakadályozó lisztharmatjárvány-elméletükről a *Biological Conservation* című szakfolyóiratban publikálták tanulmányukat – adta hírül az MTI.

Egy nemzetközi kutatócsoport Demeter László, az Ökológiai Kutatóközpont erdőökológusa vezetésével 130 év erdészeti, erdőtörténeti, növénykörtani és ökofiziológiai irodalmának összegzésével, valamint saját terepi tapasztalataik alapján alkotta meg a kocsányos tölgy csemetéinek pusztulását megmagyarázó lisztharmatjárvány-elméletet.

Az erdőökológus által vezetett kutatásban szerbiai és magyarországi természetvédelmi szakértők, ökológusok, erdészek mellett egy növénykörtan-szakértő is részt vett.

A kocsányos tölgyes erdőkben az idős fák pusztulófélben vannak, ugyanakkor hiányoznak a fiatal tölgyek generációi, amelyek természetes módon pótolhatnák az öregeket, fenntartva ezzel a tölgyesek folytonosságát.

A beszámoló szerint bár léteznek különféle magyarázó elméletek az aggasztó jelenségre, az erdész és az ökológus szakma is tanácstalan volt eddig azzal kapcsolatban, hogy mi lehet az egységes magyarázat a természetes utánpótlás hiányára.

Az 1900-as évek elején ütötte fel a fejét Franciaország tölgyeseiben egy újfajta, járványos lisztharmatbetegség, amely villámgyorsan elterjedt, így 1908-ra már Anglia, Belgium, Hollandia, Svájc, Németország, Ausztria és Magyarország tölgyeseit is megfertőzte. Sokáig tisztázatlan maradt a kórokozó származása és csak száz év múltán bizonyosodott be a járványt okozó gombafajcsoport ázsiai, trópusi eredete.

Az idegenhonos apró gombafajok az avarban telelnek át, minden tavasszal onnan fertőzik meg a friss hajtásokat. Addig fertőznek, amíg a hajtások zsengék. Amint a levelek megerősödnek, már sokkal kevésbé tudnak behatolni azok sejtjeibe. Ha azonban a gombának sikerül bejutnia, onnantól nincs visszaút.

A kocsányos tölgy csemetéire jellemző, hogy évente 2-3 három alkalommal is növeszt új hajtásokat, amelyek év végére megnövekedhetnek és megerősödhetnek – feltéve, hogy nem fertőződnek meg a lisztharmattal.

Demeter László és munkatársai kutatásukkal rámutatnak arra, hogy az emberek által behurcolt apró kórokozók ökoszisztémákat pusztító hatásaira az eddiginél nagyobb figyelmet kell fordítania a kutatók, az erdészek és a természetvédők közösségének.

Biztató hír ugyanakkor, hogy a Bács-Kiskun megyei Peszéri-erdőben álló kocsányos tölgyesekben már folynak olyan vizsgálatok, amelyek segítségével a kutatók – legálább részbeni – megoldást találhatnak a tölgy-lisztharmat okozta óriási problémára – olvasható az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat közleményében.

Forrás: **MTI, Eötvös Loránd Kutatási Hálózat**

fajok relatív gyakoriságára és előfordulási valószínűségére vonatkozóan. E fajcsoportok arányainak megváltozása jelzi az erdő ökológiai és természetvédelmi állapotának elmozdulását.

Mit hoz a jövő?

Az erdő eredete, szerkezete, összetétele, mintázata és az erdődinamikai folyamatok döntő mértékben természetesek és hosszú ideje érintetlenek. Mindezen szempontok alapján a Fényi-erdő tervezett erdőrezervátum régen felhagyott, ősi állapotú természetes erdő kategóriába sorolható.

Ám egyre nagyobb kihívást jelent a termőhely szárazodása és a klíma fokozódó aszályosodása, valamint az inváziós fafajok előretörésének veszélye. Talán nem is lenne ez akkora fenyegetés, ha a kocsányos tölgy természetes felújulása nem szakadt volna meg az utóbbi időkben, amiben meghatározó szerepe lehetett az erdő fokozódó záródásának, a növekvő vadnyomásnak és a lisztharmat fellépésének. Újabb tölgygenerációk helyett, egyelőre magyar kőris, mezei juhar és mogyoró, kisebb mértékben pedig ezüst hárs és gyertyán nyernek teret. Mindez az erdő fokozatos átalakulásához vezet egy szárazabb tölgyes irányába, miközben a tölgy uralma lassan visszaszorul.

Az erdőrezervátumokban elkészített alapfelméréseknek és hosszú távú vizsgálatoknak kitüntetett szerepe van a pontos diagnózis felállításában, a változások követésében, majd pedig a várható változások előrejelzése – modellezése – területén.

Irodalomjegyzék

- Horváth F. – Csicsék G. – Bíró A. – Demeter L. – Lipka B. – Neumann Sz. – Papp M. – Szegleti Zs. – Víg Á. – Lesku B. (2018): Fényi-erdő – Égett kocka, ER Füzetek 1, MTA Ökológiai Kutatóközpont, Tihany, 16 pp., DOI: <https://DOI.ORG/10.46441/ERF.2018.1>
- Lenti I. (2007): A bátorligeti Fényi-erdő nagygombái. Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 42(2): 203–217.
- OTT (1953): Az Országos Természetvédelmi Tanács 1660/1953. számú határozata a Fényi erdő természetvédelmi területté nyilvánításáról
- Papp M. – Antal M. – Dávid J. – Török T. (1986): A Fényi erdő vegetációja. Botanikai Közlemények 73(1–2): 43–48.
- Soó R. (1935): A pusztuló Bátorliget. Természettudományi Közöny 67: 1–8. 🌿

MEGOSZ törekvések, javaslatok

Nincs olyan ágazat, amit ne érintett volna a 2020-as év legnagyobb problémája, a pandémia miatt kialakult gazdasági visszaesés, a soha nem tapasztalt, közösségi életet befolyásoló, vagy éppen megszüntető különleges helyzet. A magánerdő-gazdálkodás sem kivétel, de nem lehet értékelni a 2020-as év gazdálkodását a korábbi évek meghatározó, és még jelen lévő hatásainak elemzése nélkül.

A magánerdő-gazdálkodás eddig nem tapasztalt teherrel lépett át a 2020. évbe. Az erdészeti ágazat szereplői a koronavírus megjelenése előtt már 2019-ben kritikus állapotba kerültek. Ennek oka az európai, és ennek hatásaként a hazai fapiac kivédhetetlen csökkenése (egyes szerzők szerint a totális összeomlása) volt. Kiváltó ok az elemzők szerint a lengyel, cseh, szlovák, német területeken az időjárási anomáliák miatt kikerülő faanyagdömping rázúdulása a fapiacra, a gyenge tél miatti tűzifakereslet elmaradása, és az iparifa iránti kereslet drámai visszaesése volt.

Az erdőgazdálkodó vállalkozások a termelés fenntartásában látták kilábalás lehetőségét, törekedtek a megkötött szerződések betartására, a fakitermelő vállalkozók igyekeztek megtartani a munkahelyeket, az erdőgéppályázatokon vállalt létszámtartási kötelezettségeket. Az eredmény nagy tömegű kitermelt, készleten maradó, idővel értékét veszítő fakészlet.

Ebben helyzetben találta az ágazatot a koronavírus-járvány. A külföldi értékesítések gyakorlatilag megszűntek, a piac nem vett fel faanyagot, a gyárak leálltak, így az erdőgazdálkodó vállalkozások bevétel nélkül maradtak.

A súlyos likviditási problémákat tetézték az eladatlan készletek finanszírozási terhei is. A szakképzett munkaerőt meg kellett tartani, a munkabérek ki kellett fizetni a dolgozóknak, de a szűkült bevételek miatt egyre kevésbé volt miből. A közelmúlt fejlesztési pályázatain nyertes vállalkozások eladósodtak, hiteleket vettek fel, amelyeket törleszteni és a kamatokat fizetni kellett.

A kialakult helyzet egyre jobban bizonyította, hogy a magánerdő-gazdálkodók a nemzetgazdaság leginkább tökehiányos ágazata, és emiatt már kismértékű bevételelmaradás is visszafordíthatatlan károkat tud okozni. Az ágazaton belül problémát jelentett, hogy a magánerdő-gazdálkodásban jelen van a tulajdonos tízezer Ft körüli tőririgénye, amire ráakodik a kitermelés és szállítás költsége. Ebből következően a piacon megjelenő akciók a magánszektorban már veszteséget jelentettek. Szükségessé vált a kialakult helyzet felmérése és az adminisztratív és a pénzügyi segítségnyújtás gyors kidolgozása.

A kialakult pénzügyi helyzet kezelése volt a legfontosabb, mert a pandémia miatt megálló piac és a továbbra is jelentkező kiadások sok gazdálkodó esetében csödközési állapotot teremtettek.

A MEGOSZ 2020. februárban kidolgozta az ágazat kilábaláshoz szükséges programját és március elején egyeztetve a szakmai szervezetekkel beadta szaktárca felé a kért intézkedések tervét, az alábbiak szerint.

Általános pályázatkezelés

A pályázók bevételei csökkentek, vagy időszakosan teljesen megszűntek, ezért a pályázatok megtorpanása várható. Gyors pénzügyi segítségre van szükség.

- Az egységes kérelem beadási határidejének 30 napos meghosszabbítása.
- A beadott kifizetési kérelmek ötvenszázalékos mértékű előlegkifizetésének azonnali – az ellenőrzési mechanizmus be-

indítása nélküli – megkezdése, későbbiekben az ellenőrzések a megszokott módon elvégezhetőek, és az előlegben túli összegek lehetőséget adnak a szabályozásra.

- Szükség esetén vissza nem térítendő támogatás lehetőségének bevezetése.
- A támogatási határozatok kiadásának felgyorsítása, illetve azonnali kiadása, és az elvégzett munka értékének kifizetése.
- Létszámtartási feltételek módosítása.
 - Feltételek módosítása, vállalatok időszakos szüneteltetése.
 - Bevállalt létszámbővítési feltételek könnyítése, illetve eltörlése, vagy a létszámbővítési vállalat nélkül is elegendő pontszámot elérő pályázatok esetében a kötelezettség eltörlése.
- Munkaerőhiány miatti időeltolódás lekövetése, határidők módosítása.
- Kártalanítási igények felmérése, a bírások rendszerének kidolgozása, forráslehetőségek felkutatása.
 - Élő anyag (ültetéshez kiemelt csemete) a felhasználás elmaradásából és emiatti megsemmisítésből származó károk felmérése és térítése.

Az elvégzett beruházások védelme

Szükségessé vált a korábbi nyertes pályázatok (pl. géppályázat) feltételeinek a kialakult járványhelyzet miatti módosítása, mert a termelés- és árbevétel csökkenése miatt a vállalt feltételek nem teljesíthetőek. A vállalkozások fizetéseképtelensége a pályázatok eredménytelenségét vonja maga után. (Pl. a forráshiány miatt nem tudja befejezni a beruházást, ezért a jelenlegi szabályok szerint vissza kellene fizetni a már megvalósított beruházási részre eső támogatási összeget.)

- A hitelfelvétellel megvalósított pályázatok esetében szükséges a kamat és a tőkefizetési moratórium bevezetése.
 - Átütetkezés felgyorsítása, segítése, határidő módosítása.
 - Kamat és tőketámogatás részleges elengedése.
 - Létszámtartási, és bővítési feltételek módosítása.
 - Hitelfedezet lehetőségének biztosítása.
- Hazai fafelhasználás állami beavatkozással történő bővítése:
 - Lakossági tűzifa áfatartalmának 0%-ra történő csökkentése.
 - Erdei biomassa (megújuló energiaforrás) tüzelőanyag-felhasználás ártámogatása a karbonsemlegesség elérése érdekében.
 - Szociális tűzifa-program haladéktalan meghirdetése, volumenének jelentős bővítése (megduplázása), kiterjesztése a lágú és a fenyő fajokra (csökkentett áron), és kiterjesztése a magánerdő-gazdálkodókra, a felhalmozódott tűzifakészletek mielőbbi mobilizálása érdekében.
 - A faanyag (mint megújuló energiaforrás) energetikai felhasználásának ösztönzése, támogatása, erre irányuló beruházások sokkal intenzívebb támogatása, egyszerű pályázati lehetőségek megteremtése.
 - Hosszú távon a hazai faipar fejlesztésének újragondolása, a következő EU-s költségvetési ciklusban beruházási prioritássá emelése.
- Közjóléti létesítmények árbevétel-kiesés miatti kompenzációs lehetőségeinek kidolgozása, a fenntartás biztosítása érdekében.

A tárgyalások eredményeként egyes kérdésekben gyors megoldás született, de a magánerdő-gazdálkodás helyzetét jelentősen segítő átütő eredményeket nem sikerült elérni, az eredmények még váratnak magukra.

Még a korlátozó intézkedések bevezetése előtt elkezdődött a 2021–2027 költségvetési ciklus tervezése, ami a megjelenő támogatások, gazdálkodást segítő források miatt meghatározó szerepet fog betölteni a következő években.

Megfigyelhető, hogy az erdővel szemben egyre több elvárás jelenik meg és az erdőnek a faanyagtermesztési funkciói háttérbe szorulnak, míg az erdő által biztosított ökoszisztéma-szolgáltatásokkal szembeni igény erősödik, helyenként meghatározóvá válik. Az erdő fenntartása, kezelése, az erdő által biztosított szolgáltatások képezik az erdő fő produktumát, és a kitermelhető faanyag fontos, jól tervezhető tömegű és minőségű és alapvető igényeket kiszolgáló termék marad, de másodlagossá válik az élő erdő szolgáltatásai mellett.

A MEGOSZ vezetősége megtárgyalta a 2020–2027-es támogatási ciklus főbb támogatási irányjaiból fakadó lehetőségeket és a magánerdő-gazdálkodás szakmai javítására, támogatásra szoruló gyengeségeit, és a következő javaslatot tette, és képviselte illetve képviseli a tárgyalásokon.

Az első és alapvető felvetésünk az volt, hogy a többi mezőgazdasági ágazat mintájára a tárgyalások alapját képező dokumentumban szerepeljen az „erdő ágazat”, mert hiányzik a bemutatott anyagból. Indokoltuk és elfogadták, hogy az erdő kiterjedése, a klímamegőrző szerepe, ökoszisztéma-szolgáltatásainak fontossága és alapanyag-termelő képessége indokolja ágazat szintű megjelenítését.

Még 2019 decemberében elindult a 2020–2027 EU költségvetési ciklus erdőt érintő részeinek tervezése, aminek első lépcsője a KAP tervezése (KAP = Közös Agrár Politika). Az előkészítés során kértük, hogy részesei legyünk a főbb célokat meghatározó tárgyalásoknak, és javaslatokat tudjunk tenni a magánerdő-gazdálkodást érintő kérdésekben.

Természetesen elfogadtuk és fontosnak tartjuk a hazai erdőgazdálkodás fejlesztéspolitikai céljait, mint: „*több erdő – jobb erdő – hatékonyabb vállalkozás*”, és javasoltuk, hogy újabb szintre szükséges emelni az erdővel szemben támasztott igények miatt a támogatási politika egyes elemeit.

A MEGOSZ szerint fontos az erdő, mint termék megjelenítése, és kezelésének fenntartásának támogatási célként történő elismerése. A KAP tervezéséhez megfogalmaztuk javaslatainkat, és természetesen igyekeztünk képviselni a tárgyalások során. Az alábbiakban vázlatosan ismertetjük javaslatainkat, igényeinket.

Az erdők ökoszisztéma-szolgáltatásainak megjelentetése, beárazása.

- Folyamatos, terület alapú, évenként ismétlődő támogatás bevezetése

Az erdő ökoszisztéma-szolgáltatásainak fenntartása érdekében a fenntartó, kezelő költségeinek elismerése támogatásának megjelentetése. Az erdőtulajdonos személy, közvetlenül az erdőgazdálkodó, nem vállalhat többletterheket a tulajdonából, kezelési feladataiból fakadó szolgáltatások miatt, a többi adófizetőhöz viszonyítva.

Erdőtermészetesség támogatása.

- Óshonos fajok fenntartásának segítése.
- Hegy és dombvidéki (géppel nem járható, kézimunka-igényes) gazdálkodás segítése. Lassan növő keménylombos fajok telepítése esetében a hosszú bevételehiányos időszak (35–40 év) kiegyenlítése, támogatása.

Klímavédelemi célok támogatása.

- Új erdők telepítésével (klímavédő erdők telepítése).

- Meglévő, gazdálkodási küszöb alatti erdők fenntartásának vagy felújításának támogatása.
- Biológiai felső korhatárát elérő erdők kezelésének támogatása.

Változó klíma miatt legyengülő erdők támogatása.

- Klímazónák mozgása miatt legyengülő, és azonos fajfajjal nem felújítható erdők kezelése.
- A negatívan változó klímaviszonyok miatt leromló egészségi állapotú (az erdők alól elmozduló klíma) erdők fenntartásának támogatása.
- Új károsítók megjelenése miatti egészségromlás és védekezés kompenzálása.
- Erdő egészségi állapotának, stabilitásának növelése elegyfajok jelentős mértékű telepítésével.
- Program kidolgozása, támogatási célként történő elismerése.

Talajvíz süllyedése miatt változó erdők támogatása.

- Óshonos fajok kiszorulásának megakadályozása céljából, a megőrző felújítás többletköltségeinek támogatása.

Erdő környezetvédelmi célok kibővítése, a megkezdett programok folytatása.

- Szállaló (örökerdő-) gazdálkodás, és az átvezetés alatti erdők többletköltségeinek támogatása.
- Ne csak az indítás állapota legyen támogatható, hanem a folytatást, az átvezetést folyamatosan biztosítani szükséges.
- Állandósított feltáró hálózat kijelölése, és kialakításának támogatása.
- Talajkímélő közelítés támogatása.

Erdőtelepítés támogatása, forrásainak a teljes ciklus alatti biztosítása.

- Erdővé nyilvánítás (adattár, földhivatali nyilvántartás) a telepítés műszaki befejezésével következzen be.
- A megkezdett sikeres erdőtelepítési program folytatása, a támogatási összegek inflációkövetésének biztosítása.

Fiatal erdők ápolásának, nevelésének folyamatos támogatása.

- A kézimunka-igényes erdőfenntartás támogatása.

Munkaerőhiány enyhítésének érdekében gépesítés támogatása.

- Elavult környezetszennyező géppark lecserelésének elősegítése.

Birtokszerkezetből adódó kedvezőtlen hatások kezelése megállítása, adminisztrációs költségeinek támogatása.

- Öröklések miatti tulajdonaprózódás megállítása, és az ügyintézés költségeinek támogatása.

A magánerdő számára is szükséges az adattár napi szintű hozzáféréseinek, és az informatikai háttérnek biztosítása, forrásainak támogatása.

- A tulajdonos, erdőgazdálkodó adattárhoz való hozzáféréseinek és az elektronikus ügyintézésnek a biztosítása a magánerdő-gazdálkodásban.

A magánerdő-gazdálkodás érdekeit szem előtt tartva minden tárgyaláson, illetve a pandémia miatt online fórumon képviseltük az ismertetett kéréseinket. A folyamat még nem zárult le, és jó esélye van a magánerdő-gazdálkodásnak, hogy a kezelt erdőterület nagyságára tekintettel az erdő fenntartására rendelkezésre fog állni megfelelő mennyiségű forrás, és hosszú távon biztosítani tudja a társadalom számára a joggal elvárt ökoszisztéma-szolgáltatásokat.

Mocz András elnök,

Duska József ügyvezető elnök

MEGOSZ

Kicsivel több mint egy évvel ezelőtt élesztettük újjá Csipkerózsika álmából – a belső borító oldalon megjelent felhívásunk közreadásával – az *Erdészeti Lapok* egykori haladó hagyományát, a fiatal szakemberek számára meghirdetett szakmai pályaművek versengését. Most eljött a pillanat, amikor a szerzők folyóiratunk hasábjain, a legszélesebb szakmai olvasóközönség előtt is learathatják munkájuk gyümölcsét. Elsőként a legfiatalabb korkategória képviselője. Az évfolyam során rovatunkban folyamatosan jelentetjük meg a kiemelt díjazott, a díjazott és a további érdekes, értékes pályaműveket, remélve, hogy a 2022-ben újra elindítani tervezett szakcikk-pályázathoz ezzel is kedvet csinálunk.

Nagy László főszerkesztő

Dredor Dominik¹ – Dr. Szmátóna-Túri Tünde²

Pályázati korcsoport: 1. kategória – nappali tagozatos középiskolás diák – Értékelés: díjazott

A gyilkos galóca és a rajta élősködő *Mycogone rosea* bemutatása

Lomberdőkben (főleg tölgy) és fenyőerdőkben is egyaránt találkozhatunk a legmérgezőbb gombával, a gyilkos galóccal. A fiatalon fehér, tojás formájú termőtest az idő előrehaladtával olajzöldes, 4–12 cm-es átmérőjű kalapos gombává fejlődik. Tönkje fehér vagy zöldes, kígyóbórszerű mintázatot visel.

A lemezek mindig fehérek, és azok is maradnak. Fehér gallérral és bő bocs-korral rendelkeznek. Illata émelyítően édeskés, egyesek véleménye szerint a nyers burgonya szagára emlékeztet (*Ewald et al. 2017*).

A mikorrhizás gombák és szerepük az erdőszetben

A mikorrhizás (magyarul gyökérkapcsolt) gombák föld alatti micéliumai a növények gyökeréhez kapcsolódva élnek. Az ilyen kapcsolat lényege, hogy a gomba az általa felvett víz és ásványi sók egy részét átadja a fának, amely a fotoszintézis során megtermelt szőlőcukrot adja a gombának. Ez mindkét fél számára előnyös kapcsolat, szimbiózis.

Megkülönböztetünk endo- és ektomikorrhizás gombákat. Az endomikorrhizás fajoknál a gombafonalak a növényi sejtek belsejébe hatolnak, itt valósul meg az anyagáramlás. Az ektomikorrhizás gombák fonalai csak a gyökérsejtek közé ékelődnek, úgynevezett Hartig-háló alakul ki.

A mikorrhizás kapcsolatok számos előnnyel járnak a növénynek is, mert

a gomba micéliumhálózatának nagysága sokszorosa a gyökérszőröknek, így sokkal több vízhez tud jutni (ilyenkor a gyökérszőrök visszafejlődnek, hiszen szerepét a gomba veszi át). Érdekes, hogy a növényvilág körülbelül 90%-a gombákkal él szimbiózisban.

Jelenleg az erdőszetben kevésbé elterjedt a mikorrhizált csemeték ültetése. Ahol alkalmazzák, ott is a szarvasgomba-termesztés a cél. Az ilyen ültetvények területaránya igen elenyésző. Szarvasgomba-termesztésre leginkább mogyorókat, kocsányos, valamint csertölgyet használnak, de előfordul kis- és nagylevelű hárs alkalmazása is.

Az így kezelt csemeték ára akár a mikorrhizálatlanok 90–100-szorosába kerül. Az olyan erdőkben, melyeknek faanyagtermelő szerepe van, a fák növekedésének meggyorsítása, víz- és tápanyagellátásának növelése érdekében érdemes lehet olyan gombafajokkal mikorrhizálni a csemetéket az ültetés előtt, melyek könnyen elérhetőek, izolálhatóak és olcsóbbak (ilyenek pl.: a galambgombák vagy egyes tinórufajok). Megfontolandó lehet a csemetetermelőknek erre a célra alkalmas laboratórium létesítése is.

Az ilyen beruházások, illetve a mikorrhizált csemete ültetése, ha hosszú távon is, de megtérülő lehet, hiszen lehetőség nyílik az erdőben termelt nagyobb mennyiségű gomba értékesítésére, feldolgozására is, illetve a faanyagtermelés is meggyorsulhat a nagyobb tápanyagellátás miatt.

¹ erdőszaktanuló, 11. évfolyam, AM ASzK–Mátia Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma, gombaszakellenőr, földalattigomba-gyűjtő,

² biológia szakos tanár, okleveles földrajztanár

Mikorrhiza kapcsolat gyökérszinten

Gombán élősködő gombák

A gombák sokféle táplálékforrást és életteret használtak és használnak ki a törzsejlődésük során. Mikofilnek vagy mikoparazitának hívjuk azokat a gombafajokat, melyek gombákkal táplálkoznak. Ezek a mikorrhizált csemetefajok gomba fajain is megtelepedhetnek. A továbbiakban egy ilyen gombaélősködő gombafaj, a *Mycogone rosea* által okozott fertőzést szeretnénk bemutatni, illetve ismertetni róla kutatási eredményeimet. A faj a tömlősgombák törzsébe tartozik, Link írta le 1809-ben.

A fertőzésről

A *M. rosea* gomba a fertőzött termőtesten rózsaszín bevonatot képez, melyet a rózsaszín hifái és a rajtuk található kladospórák adnak. A spórák vastag falúak, vegetatív részekből jönnek létre, kitartó képletek. A termőtest deformáltá válik, sokszor aránytalanul széles lesz. A lemezek elcsökevényesednek, a kalap nem tud kinyílni.

A gombafonalak fokozatosan a ter-

mőtest belseje felé hatolnak, fogyasztják el azt. Az ilyen mikoparazita gombák gyakran termelnek autólízist (gomba lebomlását) meggátoló vegyületeket, így hosszabb ideig tudják fogyasztani a parazitált fajt. Az olyan fajok, melyekbe ilyen anyagokat juttatnak az élősködők, jóval – akár hetekkel, hónapokkal – tovább maradnak meg.

Miután a parazita faj minden, számára felvehető anyagot elfogyasztott a termőtestből, addigra számos spórát termel, melyet a szél szállít tovább, ezzel biztosítva a faj fennmaradását. Amit a *M. rosea* nem fogyaszt el, azt további szervezetek (más gombák, baktériumok) bontják le, így az visszatérül az anyagkörforgásba.

Az *M. rosea* kevésbé ismert, viszont gyakori faj, főleg a galócák nemzetségén (*Amanita*) jelenik meg, de más fajokon is előfordul. Leggyakoribb szubsztátuma a császargalóca (*Amanita caesarea*), mely Magyarországon védett, természetvédelmi értéke 5000 forint. Megfigyeltük a párducgalócán (*Amani-*

ta pantherina) is. Kimutatták már a pókhálógombák, galambgombák, tőkegombák, illetve csiperkék nemzetségéről is, mint kórokozót. Több cikk is jelent meg a csiperketermesztésben okozott problémáiról. Azonban a gyilkos galócáról (*Amanita phalloides*), mint a *M. rosea* lehetséges szubsztátumáról eddig még szakirodalom nem számolt be, sőt még nem is detektáltak gyilkos galócán élősködő fajt. Emiatt kezdtünk bele abba a kutatásba, mellyel kimutatható a *M. rosea* esetleges megtelepedése a gyilkos galócán.

A kutatás módszerei

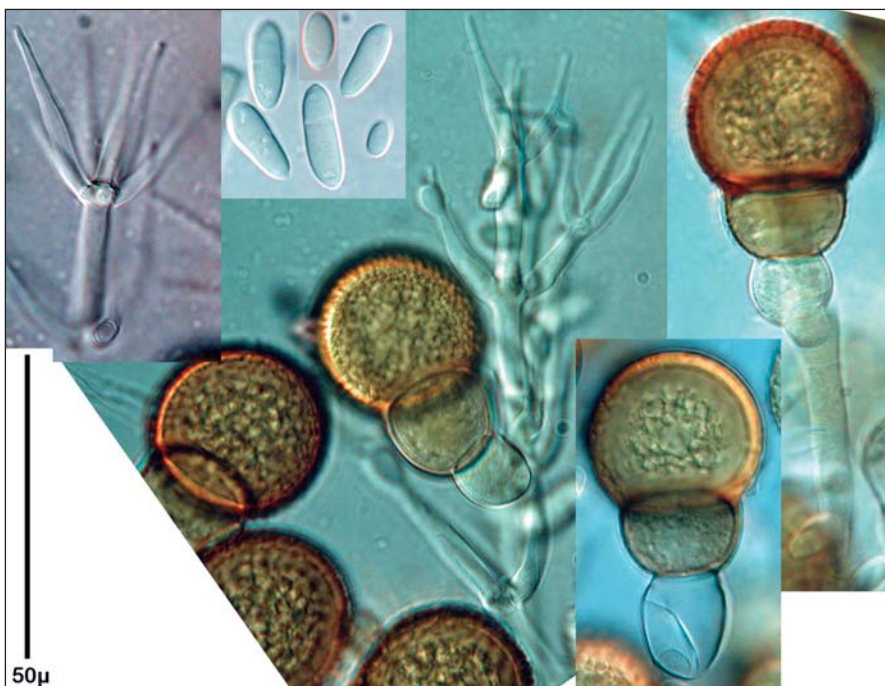
Az in vitro kutatást részesítettük előnyben, hiszen így a változások a gombán folyamatosan, helyben követhetők. Próbáltuk galócatermőtest fertőzésével, melyet a lehetőségekhez mérten természetes közegbe helyeztünk. Ez a próbálkozás kudarcba fulladt, ami azzal magyarázható, hogy a biotópjából kivett gomba már nem folytat jelentős anyagcserét, még ha egy pár napig él is.

Az ebből levont következtetés alapján a parazitizmus vizsgálatához mindenképpen élő, anyagcserét folytató egyedre van szükség! Ezt agar-agar táptalajú tenyészetek készítésével oldottuk meg. A táptalajba körülbelül 3% malátakivonatot kevertünk. Ehhez a keverékhez 90%-ban vizet tettünk, majd az így kapott szuszpenziót sterilizálva petricsészékbe töltöttük.

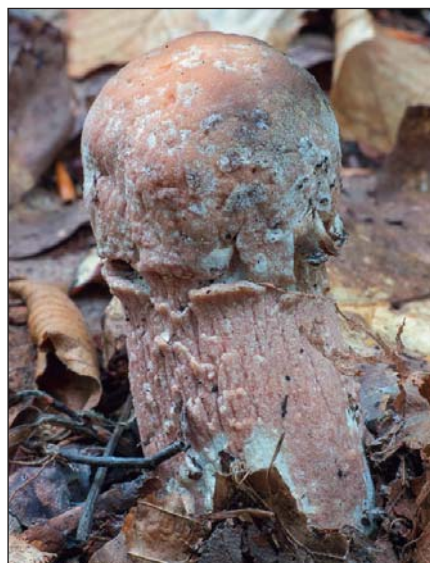
Gyilkosgalóca-izolátumot kétféleképpen készítettünk: spóráztattuk, úgy, hogy egy steril edény tetejére lemezdarabokat ragasztottunk, így a spórák az edény alján lévő táptalajba tudtak hullani; emellett létrehoztunk olyan tenyészetet is, amibe egy termőtest belső részéből kivágtott darabot tettünk (ezt szakszóval hifafragmentálásnak nevezzük).

A két gombaszármazék közül a spóra szaporodott tovább, a spóráztatást követő ötödik hétre egy micélium, gombafonalak szövedéke jelent meg. Azért, hogy biztosan kijelenthető legyen az, hogy végig kellően sterilen dolgoztunk, és nem egy fehér micéliumú penésszel állunk szemben, a micélium eltávolítása után a táptalaját fénymikroszkóppal alaposan átvizsgáltuk, melyben csak gyilkosgalóca-spórák voltak. Ezt a galócamicéliumot több petricsészébe osztottuk szét, hogy majd rátehessük a parazita fajokat.

Mivel nem volt biztos, hogy a *M. rosea* megfertőzi a gyilkos galócat, ezért más, olyan fajokkal is próbáltunk pa-

Mycogone rosea conidiophora és conidia

Mycogena rosea fertőzött gombatestek

razitálni, amelyek már más gombafajokon megjelentek, mint élősködő szervezetek. Ezek a következők voltak: *Hypomyces viridis* (galambgombák jellegzetes élősködője), *Rhizopus sp.* (fejespenészfaj, gyakran megjelenik élelmiszereken, de gombákon is), illetve a *Serratia* baktériumnemzetség egy faja, mely előfordulhat gombákon is, de emberi élősködő is lehet, főleg kórházi (nozokomiális) fertőzést okoz.

Az összes fajt külön petricsészében szaporítottuk, szobahőmérsékleten, szórt fényben. Miután kellően kifejlődtek, mindből külön-külön egyet helyeztünk a gyilkosgalóca-minták mellé. Összesen a fent ismertetett három egyéb fajjal sikerült ezt véghez vinni, mert a *M. rosea* tenyészetén más penészfajok jelentek meg.

Eredmények

A kísérleti fertőzés eredményeit a táblázat foglalja össze.

A gyilkos galócát a mellé helyezettek közül egyik sem fertőzte meg, de mindegyikről elmondható, hogy valamennyi faj tovább szaporodott a táptalajon. A *Rhizopus* fajjal fertőzött mintában, az infektálás után egy héttel a gyilkosgalóca-micéliumon a *M. rosea* parazitizmusát tapasztaltuk: megjelentek rajta a rózsaszín gombafonalak.

Ez a *M. rosea* spóráinak hosszú fertőzőképességét, kitartását bizonyítja, hiszen hónapokkal az előzetes vizsgálat óta a spórák a levegőben életképesek maradtak, majd minden bizonynal

a petricsészék kinyitásakor, a lehetséges paraziták bejuttatásakor hullhattak bele, majd telepedtek meg a gyilkos galócán.

Miért nem mutatták ki eddig a gyilkos galócán a *M. rosea* fajt?

A gyilkos galóca halálos mérgei az amatoxinok. Ennek eloszlása a természetben különböző. A legtöbbet a kalaphús tartalmaz, míg a legkevesebbet a micélium. Laboratóriumi körülmények között, mikorrhizapartner nélkül nem fejlődött ki termőtest, csak a gombafonalak szövetéke, azaz a micélium. Feltehetően a micélium elhanyagolható mennyiségű toxintartalma miatt meg tudott rajta telepedni a *M. rosea*. Ebből levonható az a következtetés, hogy a nagyobb koncentrációjú amatoxintartalom gátolhatja más parazita fajokat, ez esetben a *M. rosea* fejlődését.

A *Rhizopus* faj a petricsészében tovább szaporodott, de nem a galóca hifái mellett, hanem az edény szélén hozott létre telepeket. Feltételezhető, hogy nem csak a gyilkos galóca toxintartalma lehet hatással más fajokra, hanem a *M. rosea* által termelt fehérje, a *roseoferin* (Degenkolb et al. 2000) allelopatikus hatású, ezért ez is gátolta a fejespenész szaporodását.

Köszönetnyilvánítás

Díjazott pályázóként köszönetemet fejezem ki dr. Szmátóna-Túri Tündének, aki mind szakmailag, mind emberileg támogatott a kutatás során. Illetve Lász-

ka István Attila szakmai tanáromnak, aki felhívta figyelmem a pályázatra és biztatott engem a cikk megírására. Valamint az AM ASZK–Mátra Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma vezetőségének, amiért lehetőséget biztosított a vizsgálat során szükséges eszközök használatához.

Irodalomjegyzék

- Degenkolb, T. –Heinze, S. – Schlegel, B. – Dornberger, K. – Möllmann, U. – Dahse, H. M. – Grafe, U. (2000): Roseoferin, a New Aminolipopeptide Antibiotic Complex from *Mycogone rosea* DSM 12973, Structures and Biological Activities – J. Antibiot. 53: 184–190 pp, webforrás: <https://doi.org/10.7164/antibiotics.53.184>.
- Ewald, G. – Vasas G. – Locsmándi Cs. (2017): Gombászok kézikönyve. Cser Kiadó, Budapest, p. 18.
- Jakucs, E. (szerk.) (2016): Gombaszakértői praktikum. Flaccus Kiadó, Budapest, p. 154. 🍄

Fertőzött gomba	Fertőző faj	Tapasztalat
gyilkos galóca	<i>Serratia</i> baktérium	nem fertőzte meg
gyilkos galóca	<i>Hypomyces viridis</i>	nem fertőzte meg
gyilkos galóca	<i>Rhizopus sp.</i>	<i>Mycogone rosea</i> -fertőzés

Antropocén: egy új korszak a Föld Rendszer történetében?

Köztisztelőben álló kollégánk, Bodor László, a *Lapok* januári számában szakmánkon messze túlmutató kérdést vet fel. Véleménye szerint a klímaváltozás valós jelenség, és az erdőket érintő hatásaira készülnünk kell, de a változásokat elsősorban nem az emberiség tevékenysége, hanem a Föld változó keringési pályaadottságai okozzák. Véleménye első pillantásra csak elméleti kérdésnek tűnik. Azonban a cikk üzenete közvetlenül érint mindannyiunkat.

Amennyiben ugyanis *valóban* csillagászati okokra vezethető vissza az éghajlat jelenlegi változása, bár a felkészülés akkor is szakmai feladatunk, de életvitelünkkel kapcsolatban tennivalónk nincsen. Mindent úgy folytathatunk tovább, mint ahogy eddig tettük. Az ilyen és hasonló felmentő véleményeket sokan osztják a világban, mert egyszerűbbé teszi életünket.

A helyes választ megtalálni a média és az internet sokszor félrevezető, vagy kifejezetten manipulált információzathatagában nem egyszerű. A válaszhoz egy komplex *geofizikai-biológiai és emberi rendszer*, a Föld Rendszer működésének megértése szükséges. Már ebben a mondatban megjelenik a fő kérdés: valóban kimutatható-e az ember hatása a Föld Rendszerre, továbbmenve: kimondhatjuk-e, hogy ez a tevékenység egy új geológiai korszakot hozott létre?

A válaszadásra elsősorban a probléma egyik legnagyobb szakértőjét, *Will Steffent* fogom megidézni. Steffen svéd professzor számos nemzetközi klímaváltozási és ökoszisztéma program, többek között a Nemzetközi Geoszféra-Bioszféra Program (IGBP) koordinátora volt 2004-ig, majd az ausztrál kormány klímapolitikai tanácsadója és az Ausztrál Nemzeti Egyetem Klímaváltozási Intézete alapító igazgatója. Elismertségét az emberi társadalom és környezete közötti drámai kapcsolatváltozás részletes elemzésének köszönheti.

Az „Antropocén munkacsoport”-ban végzett nemzetközi vizsgálat *felölelte a geofizikális, biológiai, társadalmi és technológiai folyamatok időbeli alakulásának (dinamikájának) és együttes változásának (ko-evolúciójának) körét*,

Kilátás az Antropocénba – Mexikóváros, 22 millió lakossal (fotó: Deep Ecology)

végző soron nem más, mint a jelenkori emberi tevékenység látlelete. Mondanivalójának lényege: az emberiség által előidézett, most már globális változások olyan mértékű gyorsulást mutatnak a geofizikális, biológiai és az emberi társadalmi környezetben, amely az Emberkor (Antropocén) leválasztását a geológiai Jelenkorról (Holocénról) tudományosan is indokoltá teszi. Ehhez a professzor legfontosabb publikációjának tartalmából idézek (*Steffen et al., 2016*).

Elkülöníthető-e az Antropocén?

Az emberi faj globális hatásának kezdetét sokféle időponthoz próbálták kötni, ezek között legtöbbször az ipari forradalom szerepel. *Ruddiman* (2003), aki az elsők között vetette fel az Emberkor (Antropocén) létezését, évezredekkel korábbra keltezi; de pl. volt javaslat Észak-Amerika kolonizálásának (1610) vagy az atombomba-kísérletek csúcsevénének (1964) időpontjára is.

A geológusok és geofizikusok szerint az Emberkor elhatárolása tudományosan akkor fogadható el, ha az új korszak alatt képződő üledékretegek az elkülönítést egyértelműen lehetővé teszik. Másrészt elvárás az is, hogy számos, egymástól független tudományos bizonyíték támassza alá. A bizonyítás kényes ügy; hisz még a mindenki által megtapasztalható klímaváltozás létét is vitatják, ezért erre röviden kitérek.

Az északi félgömb felszíni hőmérséklet-változásait *Nielsen* (2005) adatgyűjtése alapján mutatom be. A szerző az elmúlt ezer év hőmérsékleti ingadozásait az 1961–1990 közötti időszak átlaghőmérsékletétől való eltérésük alapján elemezte. A műszeres mérést megelőző időszakra vonatkozóan az évgűrűk, a grönlandi jégfuratmagok, és a korallak szerkezete szolgáltatott adatokat, továbbá figyelembe vette az egykori feljegyzéseket is.

Az *1. ábra* a tízezer éves Holocén jellemző, hűvösödési időszak végét mutatja (jól látható az 1400-as évek második felében, Mátyás király megválasztásakor uralkodó hideg), valamint a kb. 1900-tól felszökő rendkívüli melegeket. Fontos megfigyelni, hogy a holocénbeli ingadozások amplitúdója a *0,5 °C-ot alig éri el*, miközben az előrejelzések e század végéig 3-5 °C hőmérséklet-emelkedést jósolnak, ha nem teszünk ellenlépéseket (jelen pillanatban hazánkban 1,6 °C-nál tartunk!).

A rétegtani bizonyítékokat a *technoszféra* jellemzői szolgáltatják. A technoszférát az emberi élethez szükséges anyagtermelés és -szállítás hozza létre az urbánus/ipari, mezőgazdasági és tengeri szférákban, a hulladékkal együtt; ennek nagyságát a legújabb becslések 30 billió tonnára becsülik.

A technoszféra rétegben változatos „nyomfossziliák” találhatóak (pl. mobiltelefonok roncsai, műanyag tárgyak),

amelyek alapján az Antropocén üledéke felismerhető. A „technofossil diverzitás” ma már meghaladja nemcsak az aktuális, hanem a teljes, valaha létezett faji diverzitás mértékét is. Ez az ember okozta globális változások újszerűségének egyértelmű indikátora. Az Antropocén ezért geológiailag is elkülöníthető a Holocéntól.

A Nagy Gyorsulás

Míg napjainkig a Föld Rendszer 4,5 milliárd éves történetét jórészt csillagászati és geofizikai hatások határozták meg, az utóbbi évtizedekben a változások üteme rendkívüli mértékben felgyorsult, amit az emberiség tevékenységére vezetnek vissza. A változás csak a második világháború után vált igazán globálissá és hatásában drasztikussá.

A pontosabb lehatárolás érdekében Will Steffen és az „Antropocén Munkacsoport” tagjai alaposan elemezték a változásokat jellemző fő indikátorok dinamikáját. Összesen 24 indikátor trendváltozását vizsgálták meg, az 1750-től 2010-ig terjedő időszakban. Ezek közül itt csak az ismertebbeket sorolom fel:

Társadalmi-gazdasági indikátorok: globális népesség és a városi lakosság létszáma, globális össztermék (GDP), édesvíz-, primer energia- és műtrágyafogyasztás, közlekedési eszközök (db), nemzetközi turizmus (fő).

A Föld Rendszer működésének indikátorai: szén-dioxid és metán légköri koncentrációja, a felszíni hőmérséklet változása (°C), óceánok savasodása (H

1. táblázat. A Nagy Gyorsulás nyomai: néhány fontos indikátor Holocén alatti és az Antropocénban kimutatott átlagos változási rátái és azok egybevetése

Holocén	Antropocén	Növekedési ráta
Felszíni éves átlag hőmérséklet		
~0.01°C/ évszázad	1.7°C/ évszázad	~170-szeres
Légköri CO₂ koncentráció		
~0,30 ppm/évszázad	166 ppm/ évszázad	~100-550-szeres
Légköri CH₄ koncentráció		
2 ppb/ évszázad	575 ppb/ évszázad	~285-szörös
Faj kihalási ráta/év		
0,1 kihalás/millió faj/év	1-10 kihalás/millió faj/év	~100-szoros
Élőhely eltolódás		
	gyorsabb, mint bármikor	~10-szeres

ion nmol/kg), tengeri halászat mennyisége (t), mezőgazdasági terület aránya (szántók és legelők, %), erdőterület-csökkenés a trópusokon (%), szárazföldi bioszféra fajsám-csökkenése (%).

A vizsgált 260 év alatt a Föld Rendszer valamennyi indikátorára ugyanolyan növekedési trendeket kaptak, mint a társadalmi-gazdasági indikátorokra. Ezen belül 1950 után *exponenciális gyorsulás* mutatható ki.

Csak néhány indikátor növekedése lassult le a legutóbbi évtizedekben, ilyenek pl. a mezőgazdasági terület növekedése, a légköri metán és a sztratoszferikus ózon koncentráció (az utóbbi emberi összefogás eredménye).

A tengeri halászat esetében pedig az exponenciális növekedés hirtelen megtörése és stagnálása az erőforrások kimerülését (a túlhalászt) mutatja, kb. 1980-tól. Valamennyi indikátor trendje és az adatok forrása az idézett és le-

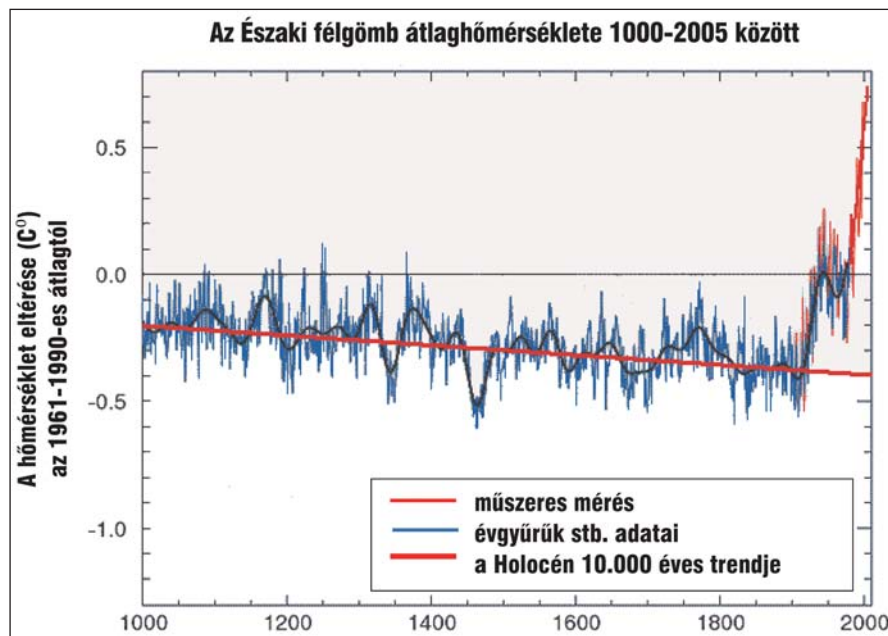
tölthető cikkben megtalálható és ellenőrizhető.

A Föld Rendszer biológiai és geofizikai/kémiai indikátorai tehát feltűnő hasonlósággal jelzik a változások exponenciálisra váltását, párhuzamban az emberiség társadalmi és gazdasági indikátoraival. Ez bizonyítja, hogy a Föld Rendszer gyors változása hátterében az emberi tevékenység hatásai állnak. Az átbillenés kezdő időpontja elég egyértelműen a 20. század ötvenes éveire tehető. 1950-től a Föld Rendszer indikátorok változási üteme *szignifikánsan túlhaladta a Holocénban kimutatható szélső értékeket* is. A trendváltozást *Nagy Gyorsulásnak* nevezték el. Az 1. táblázat néhány fontos tényező mértékének drasztikus változását mutatja be.

A vizsgálat nem terjedt ki a csillagászati és geofizikai eredetű periódikus változások hatásaira. Ezek a változások ugyanis a jelenlegi folyamatokhoz képest oly lassúak, hogy változási rátájuk *századunk időléptékében mérve gyakorlatilag nullával azonosak*.

A trendek Magyarországra is érvényesek. Például a biológiailag aktív területek fogyása aggasztó mértékű. A KSH adatai szerint, míg a szántóterületek nagysága folyamatosan csökken, ugyanakkor az 1990 óta a beépített, infrastruktúrával lefedett, *művelés alól kivett területek nagysága kereken a duplájára nőtt, és 2018-ban először haladta meg a hazai erdők teljes területét!*

A természetközeli erdő társulásainkban korábban kimutatott lágyszárú fajok 60%-a 4 évtized leforgása alatt eltűnt (Zellweger, Berki Imre és mások, 2020). Csóka György és munkatársai (2012) azon megállapítása pedig, hogy az utóbbi két évtizedben erdeinkben több idegenhonos rovarfaj jelent meg, mint az

1. ábra. Az utolsó ezer év hőmérsékleti változása az Északi félgömbön, műszeres mérések és közvetett adatok feldolgozása alapján (Nielsen, 2005)

Az ember keze már az égig ér (Sanghaj, fotó: Bing.com)

azt megelőző 110 évben, ma már szakmai körökben általánosan ismert.

A globális változásokról, a döbbenetes következményekről és a lehetséges kiutakról olvasmányosan számol be *David Attenborough* (2020) karácsonyra megjelent kiváló könyve, amelynek tanulmányozása szakember és laikus számára egyaránt „melegen” ajánlható.

Válasz a szkeptikus véleményekre

A klímaváltozás visszavezetése globális emberi hatásokra nehezen elfogadható a közvélemény számára, aminek sok egyéb mellett elsősorban pszichikai okai vannak. Viszont tudományos berkekben elsősorban az élettelen természettudományok, a geológia és geofizika területéről érkeznek ellenvetések. A vita nagyrészt azzal függ össze, hogy az új korszak rétegtanilag elkülöníthető-e, és egyáltalán: tudományos-e az emberi hatás elkülönítése?

A természettudomány tanítása, *mi szerint* „a földtörténet során a csillagászati és geofizikai tényezők voltak leginkább hatással a földi bioszférára”, csak féligazság. Vegyük észre, valamennyien ebben a gondolkodásban nőttünk fel.

A bioszférát, benne az erdőt is, tényleg csak az *élettelen, geofizikális erők* határozzák meg? Az élettelen tudományok dominanciáját és a biológia jelentőségének lekicsinylését (*Mátyás 2019*) elsősorban az okozza, hogy a fizikális tényezők okozati összefüggései egyszerűbbek, matematikailag leírhatók és előre jelezhetőek.

A bioszféra viszont nem automataként működik! Sokszorosan összetettebb, és időben késleltetve működő kapcsolatrendszerének viselkedése nehezen becsülhető előre, „nem elég tudományos” (Rutherford Nobel-díjas atomfizikus szerint: ami nem fizika, az „bélyeggyűjtés”).

Nap mint nap elmegyünk a biológiai ellenpéldák mellett; a kiterjedt homokkő és mészkő hegységeinket, a vasérc-, szén- és szénhidrogén-telepeket, az éltető talajt, a légkör oxigéntartalmát élő szervezetek hozták létre a földtörténet során.

A növénytakaró, főleg az erdő, radikálisan megváltoztatja a földfelszín

fizikális adottságait; felületi érdességét, albedóját, víz- és hőforgalmát, a talaj termőképességét, és ebbe a sorba most az ember mint biológiai lény is bekerült.

És ott állunk embertársainkkal gyérülő és betegeskedő erdeink előtt, és a csillagok járását okoljuk balvégzetükért. Ezt a teremtményt keresztelte el a svéd orvos és természettudós, *Carl von Linné*, *Homo sapiens*nek, azaz értelmes, gondolkodó embernek.

Mátyás Csaba

Irodalomjegyzék

- Attenborough, D. (2020): Egy élet a bolygónkon. Ford. Makovetz B. Park Kiadó, 306 pp.
- Csóka Gy.; Hirka A.; Szócs L. (2012): Rovarglobalizáció a magyar erdőkben. Erdészettud. Közl. 2:187–198.
- Mátyás Cs. (2019): Életbarát-e műveltségünk? Miért visszhangtalan a biodiverzitás krízis? Magyar Szemle, XXVIII. 11–12: 123–125
- Nielsen, R. (2005): Medieval Warm Period and the Little Ice Age Myths. <http://home.iprimus.com.au/nielsen/>
- Ruddiman, W.F. (2003): The anthropogenic greenhouse era began thousands of years ago. *Climate Change*. 61: 261–293.
- Steffen, W., Broadgate, W., Deutsch, L., Gaffney, O., Ludwig, C. (2015): The trajectory of the Anthropocene: The Great Acceleration. *The Anthropocene Review*. 2 (1): 81–98. [A cikk, ábrákkal együtt, szabadon hozzáférhető az Ausztrál Egyetem Könyvtárán keresztül: URL: <http://hdl.handle.net/1885/66463>.]
- Zellweger, F. ... Berki I., ... Coomes, D. (2020): Forest microclimate dynamics drive plant responses to warming. *Science*. 368 (6492), 772–775. URL: <https://doi.org/10.1126/science.aba6880>

Átlagnál magasabb hőmérséklet, átlagos csapadék

Klíma-összefoglaló 2020

2020 időjárását enyhe évkezdet, aszályos és egyben fagyos tavasz, szélsőséges csapadékeloszlású nyár és ősz, majd enyhe december jellemezte. 2020-ban a harmadik legenyhébb tél, a harmadik legszárazabb tavasz, a tizedik legmelegebb augusztus, a hetedik legszárazabb november és a hetedik legenyhébb december lépett fel 1901 óta.

Összességében az 1981–2010-es normál időszak átlagánál 1,2 Celsius-fokkal melegebb, a csapadékszélsőségek ellenére átlagosan nedves év volt a tavalyi. 2020 a 2000. évvel együtt a hatodik helyre került az 1901-től kezdődő hőmérsékleti rangsorban.

A 2020. év hazai hőmérsékleti viszonyai tehát jól illeszkednek a globálisan melegedő trendbe. A csapadék éven belüli eloszlása hosszabb-rövidebb időszakra jelentősen eltért a szokásostól 2020-ban, ami a régióknak szélsőségesebbé váló csapadékeloszlására utal. Az éghajlatváltozás miatt különösen fontos az éghajlat állapotának folyamatos nyomon követése, ez a sikeres alkalmazkodási folyamat alapja is egyben.

Az év átlag körüli hőmérsékletű, de igen száraz januárral kezdődött, majd februárban tavasziasan enyhe és szeles időjárás uralkodott. A hónap elején néhány napig közel tíz fokkal melegebb volt, mint a sokévi átlag.

Drávaszabolcson február 2-án a csúcshőmérséklet elérte a 18,2 fokot, így új napi hőmérsékleti rekord született. Február elején és a végén egy-egy hidegfront átvonulása orkán erejű széllelkésekkel járt. 2020 tele a harmadik legmelegebb volt 1901 óta.

Március közepétől elmaradt a csapadék, s több hullámban sarkvidéki eredetű hideg levegő árasztotta el térségünket. Országszerte többször is igen komoly fagyok fordultak elő. Március 24-én a Dél-Dunántúlon és a Dél-Alföldön, síkvidéken is összefüggő hóréteg alakult ki. 2020-ban a legnagyobb hóvastagságot, 28 cm-t, március 25-én Mázsa állomáson mértük.

Április első három napján országsszerte fagyott, országos napi minimumhőmérsékleti rekordok dőltek. Csak a május volt hidegebb a sokévi átlagnál 2020-ban, közel két fokkal. Áprilisban a szokásos csapadék kevesebb, mint harmada, májusban pedig alig több,

mint fele hullott, a harmadik legszárazabb tavasz volt a tavalyi. Az aszály és a fagyos idő jelentős károkat okozott a korán fejlődésnek indult gyümölcsökben.

A nyár csapadékos, meleg, de nem túl forró volt, komoly hóhullám nem alakult ki. Az átlag körüli július után az augusztus a tizedik legmelegebbnek bizonyult 1901 óta. 2020-ban a legma-

2020 júliusában több hónapnyi csapadék hullott le néhány nap alatt Somogy és Zala megye területén

gasabb hőmérsékletet augusztus 30-án mértük: Mezőkovácsházán 37,4 Celsius-fokot rögzített az automata.

A csapadékos nyár során felhőszerkezetek és viharok okoztak jelentős károkat. Országosan június közepe és vége, július 17–26., augusztus 3–5. és augusztus közepe voltak a legcsapadékosabb időszakok. Jellemzően heves zivatargócokból, szélsőséges területi eloszlásban érkezett a csapadék.

A nyár legcsapadékosabb napja július 24-e volt, amikor Vése állomáson özvényszerű eső hullott, 178 mm-es értékkel megdőlt a napi csapadékrekord, emellett a délnyugati ország-részben több állomáson is meghaladta a napi összeg a 100 mm-t azon a napon.

Míg augusztusban a Tisza vonalától keletre alig esett, addig a Nyugat-magyarországi-peremvidéken heves zivatarak pusztítottak, néhol dióméretű jéggel. Celldömölkön augusztus 17-én 24 óra alatt 135 mm zúdult le, ami a havi összeg több mint 60%-a. Ez az érték új napi rekordot is jelent.

Az ősz még nyárias idővel indult, de szeptember végétől változékonyabbra és hűvösebbre fordult az idő. Szeptember végén helyenként újra jelentős csapadék zúdult le rövid idő alatt, majd októberben több mediterrán ciklon is érintette térségünket.

A sok csapadék hatására több vízfolyáson: a Sajó, Bódva, Hernád vízrendszeré-

ben és az Ipoly folyón is árhullám alakult ki. Október közepén a Mátrában már havazott. A szokatlanul csapadékos október után a 7. legszárazabb november következett, mivel a hónap folyamán kiépült hidegléggárna miatt jellemzően, csupán ködszitalásból származott a csapadék.

November végén, a Kelet-európai-síkságon átvonuló légörvény hidegfrontja hozott havat Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megyék területére, de ez nem maradt meg tartósan. Az év utolsó hónapját igen enyhe időjárás jellemezte, a 7. legenyhébb december volt a tavalyi 1901 óta.

Forrás: OMSZ

Url: https://www.met.hu/omsz/OMSZ_birek/index.php?id=2961

Fotó: Varga György/MTI

2020-ban három patinás dunántúli megyénk – Somogy, Zala, Veszprém – állami erdeit kezelő, három országosan ismert állami erdőgazdaság is megalakulásának fél évszázados jubileumát ünnepelte, melynek keretében fontosnak tartották maradandó könyvalakba önteni 50 éves múltjuk történéseit. A jeles évforduló alkalmából megjelent igényes és tartalmas kiadványok szerzőinek, szerkesztőinek segítségével rajzoljuk meg most e sok évtizedes bakonyi, somogyi és zalai állami erdőgazdálkodás legfontosabb eseményeit.

Nagy László főszerkesztő

Bakonyerdei történetek fél évszázad távlatából

A Bakonyerdő Zrt. 2020-ban, fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából megjelenő Emlékkönyv egykori vezérigazgatók, nyugalmazott kollégák, jelenleg is aktív munkatársak történetei, emlékei által igyekszik bemutatni az elmúlt évtizedek meghatározó időszakait, kirajzolódní en-gedi jelenünket.

A cég dolgozójaként átélt élményeiken, meghatározó emlékeiken keresztül engednek bepillantást a Társaság egykori életének történéseibe, mosolyt vagy olykor könnyeket csalva az olvasó szemébe. „Az emlékek segítenek nekünk, hogy a mulandót halbatatlan-ná tegyük, hogy a mások számára jelentéktelen, vagy a sokak által elfeledett emlékeket magunk számá-ra örökre megőrizzük.”

Honnan indultunk és merre tartunk? Az 1945 előtti időszakban a Társaság által kezelt területen Esterházy Hitbizományi uradalom, a Veszprémi Püspökség Uradalma, a Festetics Hitbizományi Uradalom voltak a legjelentősebb szervezettel rendelkező erdőgazdálkodók a második világháború előtt. A világháborút követően az erdők állami tulajdonba kerültek, állami erdőgazdálkodó szervezetek jöttek létre.

Az 1960-as évtized végén a gazdaságirányítás új módszereinek bevezetése – az erdészeti ágazaton belül a fakitermelés, fafeldolgozás és értékesítés egyazon keretbe foglalása – új felállást képviselő nagyvállalatok megszületését eredményezte.

1970–1988 – A folyamatos fejlődés időszaka

Az átállás következtében fokozatosan megvalósult a termelőeszközök koncentrációja, a termékek korszerűsítése, alapvető fontosságúvá vált a jövedelmezőség, ami megkövetelte az önállóság, kezdeményezőkérség, közzgazdasági szemlélet elterjedését, alkalmazását a szakma minden szintjén.

Az erdészeti ágazat irányítására 1967-ben létrehozták a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumon (MÉM) belül az Erdészeti, később Erdészeti és Faipari Hivatalt. A MÉM közvetlen felügyelete és irányítása alatt 14 állami erdő- és fafeldolgozó gazdaság, 5 állami vadgazdaság, 1 állami parkerdőgazdaság, 1 tanulmányi erdőgazdaság, 4 állami faipari vállalat, 5 fagazdasági szakkivállalat alakult.

Ez Veszprém megyében akkor három, már működő vállalat, a Magasbakonyi Állami Erdőgazdaság, a Keszthelyi Állami Erdőgazdaság és a Budapesti Fűrész-, Lemez- és Hordóipari Vállalat Vinyesándor-majori Fűrészüzemének összevonását eredményezte. Ennek eredményeként 1970. január 1-jével megalapításra került a Balatonfelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság (BEFAG). Többeket meglepetésként ért, hogy az újonnan létrejött BEFAG központjaként Pápa helyett Keszthelyt jelölték ki.

A vállalat 17 önálló egységgel (11 hagyományos erdészet: Keszthely, Monostorapáti, Sümeg, Nyirád, Pápa, Balatonfüred, Bakonybél, Bakonyszentlászló, Devecser, Farkasgyepű és Ugod; 3 fűrészüzem: Vinyei, Tapolcai és a Franciavágási; 1 műszaki erdészet; 1 gépjavító üzem; 1 építésvezetőség) 69 335 hektár területen 10 334,5 e m³ élőfakészlettel kezdte meg az új típusú gazdálkodást. 1971-ben megszűnt a Nyirádi Erdészet.

Az első évek az összezsírozódás és a megismerkedés jegyében teltek. Az éves feladatokat a Központ határozta meg, akárcsak a tervutasításos rendszerben. 1973-ban megkezdődött az üzemszerű termelés Zalahalápon. A BEFAG sikeres ösztöndíjprogrammal és nyári munkalehetőséggel támogatta a szakma iránt érdeklődő fiatalokat. A hetvenes években indult generáció tagjai közül több százan helyezkedtek el a vállalatnál, és kö-

zülük sokan évtizedeken át itt is maradtak.

Az iskola elvégzése után a szolnoki erdőgazdaságnál kezdtem, majd hazakerültem a pápai erdőszethez. Annyi tennivaló volt, hogy negyven fővel csemetéket ültettünk hosszú éveken át. Később tizenkét fős munkacsapatom volt, szerződött dolgozókkal, fakitermelő brigáddal. Szolgálati időm alatt összesen 1 350 000 fát ültettünk el bujtókapával, csákánnyal. A Bakonyerdő Döbrönte falu népének melet, munkát és megélhetést adott. Az erdészet mindig segített – írja Kovács László, aki 2020 augusztusában vehette át a 60 éves jubileumra szóló vasdiplomáját.

Diploma után, 1969-ben természetes volt, hogy kezdő erdőmérnökként ennél az erdőgazdaságnál helyezkedem el. Olyan biztonságot, anyagi és erkölcsi háttérrel adott, amit nem mindenhol kaptam meg az ember – írja Németh Sándor

50 éves fennállás emlékét őrző tábla Huszárok-előpusztán

Fakitermelési munkálatok

Miklós nyugalmazott vezérigazgató-helyettes, aki 40 év alatt fizikai munkástól a gyakornokoktól átjutott a vezérigazgató-helyettesi posztig.

1988–2010 – A nagy változások időszaka

A rendszerváltás nagy változásokat hozott a BEFAG életében is. 1990-től a kárpótlás miatt 7100 hektár magántulajdonba került, majd később a megyék átszervezése miatt 62 400 hektárra csökkent a kezelt terület. 1993-ban megtörténik a részvénytársasággá alakulás.

Mindhárom volt műszaki üzem önálló kft.-ként működött tovább. Egyszemélyi tulajdonos a Magyar Állam, képviselője az Állami Vagyonkezelő Társaság. Az új elnevezés BEFAG Rt., amelyet egy kijelölt igazgatóság (4+3 fő) igazga-

Kíméletes közelítés

Dinaco típusú rönkvágó szalagfűrész a Franciaavágási Fűrészáru Gyárban

tott, munkáját felügyelőbizottság (3+2 fő) felügyelte. Aztán jön megint egy nagy átalakulás, a kárpótlás és privatizáció.

Voltak sorsokba vágó események. Ezek sorába tartoznak a privatizációs biztos általi elbocsátások, főként pedig az általa teremtett bizonytalanság. A legnagyobb „földrengést” a központ Keszthelyről Pápára költöztetése jelentette 2001-ben. Többek munka nélkül maradtak, mások átjárni kényszerültek. A változások kihatással voltak a gazdálkodásra és az eredményességre. Amint az elmúlt fél évszázad bizonyítja, sokoldalú elvárások mellett is lehet sikeresen az élményben tartani egy ilyen nagy vállalatot – ha a politika nem szól közbe – írja Ecsedy Tamás, aki 35 éven át volt a cég dolgozója.

A részvénytársaság központja 2001. július elsejével átköltözött Pápára és sor került a névváltozásra is Bakonyerdő Erdészeti és Faipari Részvénytársaság, amihez ma már a jellegnek megfelelő „zártkörűen működő” jelző is csatlakozott. 2004-ben jött létre a Balaton-felvidéki Erdészeti Erdei Iskola, az Eszterházy Erdei Iskola és a Tallós Pál tanósvény is. 2005-ben leállt a zalahalápi gyár fűrészüzeme, majd ugyanabban az esztendőben megszűnt a Sümegi, míg 2009-ben az Ugodi Erdészet is.

2010-től napjainkig – Az alkalmazkodás időszaka

A természetvédelmi szempontok további erősödése mellett a szakma kormányzati megítélése is megváltozott. Hansúlyosabbá váltak a közjóléti funkciók. Nagyobb hangsúlyt kapott a jövő generációjának szemléletformálása, megújultak vendégházak, Sárosfői alkotóházunk.

2015-ben a Bakonyerdő kialakította az erdőgondnoki rendszert. Az eredményes gazdálkodás hasznát, az uniós és állami forrásokat újabb létesítményekbe fektette. Magyar Termék Nagydíjjal, Család Barát Munkahely címmel és Érték Minőség Nagydíjjal ismerték el munkánkat. 2017-ben megszűnt a Monostorapáti Erdészet. A változások ugyan kisebb lendülettel, de ebben az időszakban is folyamatosan zajlanak.

Napjainkban a Bakonyerdő Zrt. a Balaton-felvidék és a Magas-Bakony erdeinek kezelőjeként az állami tulajdonú erdővagyonból 63,4 ezer hektár földterületen, ezen belül 60,4 ezer hektár erdőterületen folytat erdőgazdálkodást.

A Bakony erdei...

Erdészeti feltáróút a Bakonyban

Társaságunk gazdálkodási területén hét hagyományos szervezetben dolgozó erdészet működik. A Bakonyerdő Zrt. összesen 56 ezer hektár kiterjedésű területen folytat vadgazdálkodási tevékenységet hat vadgazdálkodási egység működtetésével.

Társaságunk két fafeldolgozó üzemet működtet: a BEFAG Parkettagyárat Zalahalápon és a Franciavágási Fűrészáru Gyárat Ugod község határában. A faipar üzemmérete különbözteti meg a Bakonyerdőt a többi erdőgazdaságtól, hiszen mind a feldolgozási tevékenység összetettsége, erőforrásigénye, mind a közvetlen versenyipiaci jelenlét különleges figyelmet igényel. A faipari ágazat a Bakonyerdő Zrt. összes árbevételeiből mintegy 40%-os mértékben részesedett a parkettagyártás kiszervezéséig, mely 2020-ban megtörtént és önálló céggé alakult tovább.

Nehéz 39 évnyi, egy helyen eltöltött munkaviszony tanulságait röviden összefoglalni. A közel négy évtized alatt volt szocialista gazdálkodás, rendszerváltás, kárpótlás, EU-tagság, voltak hatósági és belső átszervezések, változtak kormányok, vezérigazgatók. A temérdek változás főként arra tanított meg, hogy leginkább a jó minőségű szakmai munkára, az éves és napi feladatok becsületes végrehajtására kell odafigyelni – írja Farkas Attila, nyugalmazott erdészeti igazgató.

Hubertlaki-tó, népnyelven a bakonyi Gyilkos-tó

minemű beavatkozás hosszú távú felelősséget jelent – mondja Tóth Péter, a Keszthelyi Erdészet kerületvezető erdésze, aki 2018-ban az év erdésze volt.

50 év egy erdő életében is jelentős időszak, egy vállalat, egy erdőgazdaság szempontjából pedig teljes korszak. Egy teljes korszak áll mögöttünk, amelynek során több erdészgeneráció szentelte szakmai munkáját, s büszkén merem állítani, egész életét erdeinknek.

Ez alatt az 50 év alatt erdészek, erdőmérnökök, két kezükkel dolgozó erdei és faipari munkások, gazdasági szakemberek munkálkodtak azon, hogy erdőgazdaságunk egyet jelentsen az értékteremtő, hagyományörző, ugyanakkor innovatív, a jövő tekintetében megoldásokat kereső és nyújtó vállalkozás képével. *Ezúton is köszönöm mindannyiuk áldozatos munkáját* – hangzottak el Varga László vezérigazgató gondolatai a jubileumi ünnepségen.

Forrás: **Bakonyerdő Zrt.**

Szerkesztette:

dr. Patocskainé Lunk Eszter

Természet Háza látogatóközpont Gyenesdiáson

50 év – 50 esemény a somogyi erdőkért

A SEFAG Zrt. működésének 50. évfordulója alkalmából igényes könyvben örökítette meg az elmúlt időszak történéseit. A kiadványt olvasva az elmúlt 50 év eseményein, eredményein túlmenően azokba az alapvetésekbe is betekinthez az olvasó, melyek végigkísérték a cég hétköznapjait.

A cég történetében jeles egykori munkatársak közül is megszólal néhány, akik elbeszélései a vállalat működésének több fontos momentumát is bemutatják. A könyvben megismerhetjük a szervezeti egységek és változásai mellett, valamennyi szakmaterület érdekességeit.

Nem titkolt célként fogalmazódott meg a kiadvánnyal kapcsolatban, hogy megmutassa az értéket erdeinkben és az értékteremtést a gazdálkodásban. Kifejezett cél az is, hogy láttassa a munkatársak áldozatos munkáját, hiszen ne feledkezzünk meg arról, hogy a kirándulások során szerzett élményekben számos dolgos kéz, felelősen gondolkodó kútfő munkája kamatozik.

S külön fejezet taglalja az elmúlt 50 év jeles eseményeit évről évre. A SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. alapításának 50. évfordulóját ünnepelte. Üljünk be az időgépbe és idézzünk fel 50 eseményt az eltelt fél évszázadból.

1970 – A Délsomogyi Állami Erdőgazdaság, az Észak-somogyi Állami Erdőgazdaság és a Délmagyarországi Fűrészek Vállalat összevonásával, 1970. január 1-jén megalakult a Somogyi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság – országszerte ismertté vált nevén a SEFAG.

1971 – Az új nagyvállalat 87 116 hektáron gazdálkodott, a munkavállalói létszám a jelenlegi tízszerese volt, meghaladta az 5500 főt, a cég központja Kaposvár.

1972 – A vállalat kezdetben a mainál jóval több, 18 üzemi erdészettel, 2 műszaki erdészettel, 2 faipari gyáregységgel és mellettük a csurgói asztalosipari, valamint több fagyártmányüzemmel rendelkezett.

1973 – Júliusban jelent meg a *Somogyi Fagazdasági Híradó* első száma.

1974 – Az évtized legnagyobb beruházása az ekkor már közel százéves múlttal rendelkező barcsi fűrészüzem-

ben a panelparkettagyár építése volt. Sikeres próbaüzem után a gyár kapacitása hamarosan elérte az évi 600 ezer négyzetmétert.

1975 – A nagyközönség három parkerdőt – Fonyódit, Nagyatád-Fácánost és a Somogyvár-Brézait – vehetett birtokba, több mint 150 hektáros területtel.

1976 – Befejeződött a Kaposvár melletti Desedai-víztározó építése. A mesterséges tó hossza nyolc kilométer, területe 245 hektár. Napjainkra a Gombás-Desedai parkerdő, az arborétum, a természeti élmények tárháza várja itt a látogatókat.

1977 – A 70-es években ún. műszaki erdészetek is működtek. Feladatuk a gyarapodó géppark karbantartása és javítása volt, működésüket pedig erdészetenként gyorsjavító bázisok egészítették ki.

1978 – Az évtized során egyre több munkagép jelent meg az erdőkben: emelők, rakodók, hasítógépek, traktorok, ültetőgépek. Az egyesülés után első ízben használtunk helikoptert az erdőművelési munkákhoz, hadrendbe álltak az első LKT-k is.

1979 – Az építőipar megnövekedett faigénye, illetve a külföldi exportlehetőségek szélesedése okán bővült a termékínálat, amelyben megtalálható volt a lemezipari rönk,

fűrészrönk, kivágás, cölöpfa, állványfa, vezetékoszlop, bányafa, pillérfa, bányadorong, papírfa, farostfa, rúdafa, fagyártmányfa, karámfa és persze a tűzifa.

1980 – Polgári védelmi gyakorlat során feladatunk 5000 m³ rönknek – a szokásos mennyiség többszörösének – a kitermelése és vasúti rakodóhelyekre szállítása volt, amelyet négyszáz dolgozó kétszáz géppel 6400 köbméterre teljesített.

1981 – Kiváló Vállalat lett a SEFAG. A cég teljes árbevétele 526 millió forint-ról 1,266 milliárdra nőtt. A nyereség 45 millióról 209 millióra növekedett öt év alatt úgy, hogy több mint 50%-kal emelkedtek a keresetek.

1982 – Kölcsönös látogatásokkal alapozták meg a szakemberek a SEFAG első nemzetközi partnerkapcsolatát. A somogyi delegáció tavasszal látogatott Bjelovára és Verőcére, a horvátok pedig ősszel vizsonozták a vizitet.

1983 – Megalakultak az első gazdasági munkaközösségek – gmk-k – a barcsi gyárban. Itt önként jelentkező dolgozók a munkaidejükön kívül, a gyár eszközeit és alapanyagait használva termeltek tovább – sokkal több pénzért, mint a fizetésük.

1984 és **1985** telén minden korábbiánál súlyosabb kár érte a SEFAG erdőterületeit: több ezer hektáron károsodott elsősorban fenyves faállomány, ennek egy részén olyan mértékben, hogy teljesen tarra kellett vágni.

1985 – Átvettük a Kanizsa Bútorgyár kaposvári egységét, új termékekkel bővítve a SEFAG kínálatát. A gyár Kapos Bútor Kft. néven önállósodott, majd MRP konstrukcióban a dolgozók tulajdonába került.

1986 – Vállalatunk az erdőgazdaságok közül az elsők között kezdi meg a digitális átállást. Első lépésben hét Propper 16-os számítógépet szereztünk be. A géptípus mai szemmel nevetséges teljesítménnyel rendelkezett, 256 KB memóriája, 22 MB-os merevlemeze volt.

1987 – A 80-as években hazánk 4 erdészeti szakképző iskolájából 2 a megyében működött: Középrigőcon és Szőcsénypusztán. Utóbbiban évente egy osztály szakmunkás végzett, tartottak erdei betanított munkás tanfolyamot és szervezték a nehézgépezői képzéseket.

1988 – A Ropolyi-tónál megrendezett XVII. Országos Fakitermelő Versenyen az összetett csapatverseny első és harmadik helye mellett három SEFAG-os végzett darus szállításban a dobogós helyeken, és kollégánk nyerte a közelítés kategóriáját. Kombinált darabolásban, döntésben és gallyazásban pedig az ezüstérmek maradtak Somogyban.

1989 – A piacgazdaságra átváltás jegyében egyre több erdészeti feladatot külsős vállalkozók láttak el. Hamarosan meghaladta a kétharmadot a vállalkozói fakitermelés aránya, javuló hatékonysággal.

1990 – Meghaladta a 600 hektárt azoknak az erdőterületeknek a kiterjedése, amelyeknek a felújításával a SEFAG hátralékban volt. A korábbi évek hótöréseinek súlyos örökségét 1996-ra sikerült felszámolni.

1991 – A rendszerváltást követően a legfontosabb kérdés: privatizálják a vállalatot vagy marad állami tulajdonban? A válasz késett, bár megszűnt a vezetői és dolgozói küldöttekből álló vállalati tanács, és ezzel az önkormányzati irányítás. Az irányítást az FM, majd az Állami Vagyongyűnökség vette át.

1992 – Eldől, hogy a SEFAG részvénytársasággá alakul és megmarad állami tulajdonban. Felügyeletünk az Állami Vagyongkezelő Rt.-hez került, a részvények 100%-át az állam birtokolta és birtokolja ma is.

1993 – Egy naptári év alatt két mérleget készített cégünk. Az elsőt még állami vállalként, majd az ismét csak csonka – de immár részvénytársaságként megélt – második 1993. üzleti év, ami a júliustól

az év végéig folytatott gazdálkodásról adott számszaki összefoglalót.

1994 – A Csurgói Faipari Kft. megalakulásával önállóvá vált csurgói gyárunk. Az épületasztalos profilú üzemben parketta, nyílászárók és ragasztott fatartók készültek. A kft. 2012-ben olvadt vissza az anyavállalatba.

1995 – Lábod község önkormányzatával együttműködve, felújítottuk a rinyabesenyoői erdőben álló romos erdészlakot és megnyitottuk a Sziágyi Erdészeti Erdei Iskolát, a Dél-Dunántúl első erdészeti kézből levő erdei iskoláját.

1996 – A 80-as évek elején Ladon, 54 hektáron jött létre egy kiépített föld alatti öntözőrendszerrel felszerelt nagyüzem, ami a csemeteellátás alapját jelentette. E bázison jött létre a ma is működő SEFAG Mag-Csemete Kft., mellyel fenntartható kezek közé került az erdészeti szaporítóanyagok termelése.

1997 – Az Országos Erdészeti Egyesület kezdeményezésére a hazai erdészetek megtartották az I. Erdők Hete programsorozatot „tegyünk együtt többet erdeinkért!” jeligével. A kezdeményezés időtállóan bizonyult, minden évben októberben kerül megrendezésre az Erdők Hete, javítva szakmánk elismertségét.

1998 – A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetben haladó Mesztegnyői Erdei Vasút pályáját felújítottuk, rendbe hoztuk a két mozdonyt és panorámás kiránduló kocsikat gyártattunk. A premiert a kisvasúti napon tartottuk, amit a kínai nagykövetség küldöttsége is megtisztelt.

1999 – Ebben az évben vezettük be a SEFAG máig használt logóját. A lombhullató és tűlevelű fát a zöld két árnyalatával ötvöző, kiérlelt grafika társaságunk hivatalos jelképe.

2000 – Az önálló külkereskedelem első lépései. Külföldi vevők jelentek meg a korábban kizárólag belföldön értékesített termékekre, miközben kialakult a belföldi kereslet olyan faanyagokra, amelyeket eddig csak a határokon túl lehetett eladni.

2001 – A somogyi erdők királya, vadgazdálkodásunk büszkesége a rendkívüli minőségű gímszarvasállomány. Különösen kiemelkedő a lábodi vadászterület, amelynek vadgazdálkodását a Nemzetközi Vadvédelmi Tanács „Edmond Blanc” díjjal ismerte el.

2002 – Megszereztük a Forest Stewardship Council (FSC) által akkreditált tanúsítványt, ami igazolja, hogy fenntartható erdőgazdálkodást folytatunk. A tőlünk kikerülő faanyagok a legszigorúbb nemzetközi mércével mérve is megfelelnek a tartamosság kritériumainak.

2003 – Felújítottuk a tókaji parkerdőt. Kirándulók tízezrei fordultak meg itt az évek során, ezért időszzerű volt egy alapos felújítás. A megszépült parkerdő népszerűsége azóta is töretlen.

2004 – A régió legnagyobb energetikai beruházásával a pécsi hőerőmű elindította Közép-Európa legnagyobb, 50 MW beépített villamos teljesítményű biomasszablokkját. Az új egyseget faaprítékkal fűtötték, amelynek társaságunk lett az egyik fő szállítója.

2005 – A hazai erdőkben visszatérő probléma a gyapjaslepke hernyójának robbanásszerű elszaporodása. A súlyosabban érintett területeken képesek tarra rágni több hektáryi erdőt, ami a fiatal fákban visszafordíthatatlan károkat okoz. Nálunk több, mint 15 ezer hektárt sújtott a hernyórágás. Az inváziónak a gradáció természetes összeomlása vetett véget.

2006 – Két év alatt négy munkatársunk szerzett tudományos doktori címet. Dr. Bíró Boglárka és dr. Vidóczy Henriett erdőmérnököknek 2005-ben, míg 2006-ban két vadászati szakembernek – dr. Buzgó Józsefnek és dr. Varga Gyulának gratulálhattunk.

2007 – Megnyílt a Hotel Kardosfa***. Kaposvártól 20 kilométerre, a Zselic szívében, valósult meg az egykori Esterházy uradalmi erdészlak nagyívű átalakítása és nyerte el mai formáját az erdei szálloda.

2008 – Megkezdődött egy újabb modern, minden igényt kielégítő szálláshely kialakítása, Barcstól északra, Alexandrapusztán. A SEFAG legnagyobb vadászházának stílusában

visszaköszönnek az erdész-vadász szakma motívumai, a tornyoktól a belső faszerkezetekig.

2009 – Erdészeti, fakitermelési tanpályát adtunk át a Ropolyi-tó mellett. Feladatunk, hogy a fakitermelés vonatkozásában mindent megtegyünk a munkavédelem, a munkavégzés biztonságának fokozása érdekében.

2010 – Alapos korszerűsítésen esett át a Sziágyi Erdei Iskola. Akadálymentesített tanterem kialakításán túl laborfelszereléssel és kerékpárokkal gazdagodtunk.

2011 – A Hotel Kardosfa*** Németh Krisztián séf vezette csapata első helyet szerzett az V. Országos Vadgasztronómiai Fesztiválon. Komoly jelzést kaptunk arról, hogy gasztronómiában is versenyképesek vagyunk.

2012 – A SEFAG és a Kapos Televízió együttműködésében filmsorozat készült a vállalatról. Az eredmény egy látványos anyag, ami közérthetően mutatja be az erdészek – lakusok számára többnyire rejtve maradó – munkáját. Bemutatóján megkaptuk a „Somogy fejlődéséért” díjadíját.

2013 – Átadtuk 20 vendég befogadására képes, tágas étteremmel rendelkező Nagysalléri Vadászház és Öko-centrumot. Ekkor készült el a megye nagyvadállományának minden képviselőjét bemutató Nagysalléri Vadaspark és a tanösvény, ami a Sziágyi Iskolához vezet.

2014 – Megkezdtek a Deseda Kalanderdő építését. 130 millió forint támogatásból alakítottuk ki a turisztikai attrakciót, ami később egy csúszdával is ellátott lombkoronásétánnal gazdagodott.

2015 – Megszületett a Zselici Csillagpark. A Zselici Tájvédelmi Körzet 2009-ben kapott Európában elsőként Nemzetközi Csillagoségbolt Park minősítést a rendkívül alacsony fényszennyezettség okán. Itt épült fel a csillagvizsgáló, ahol helyet kapott a planetárium, előadóterem és egy meteoritkiállítás. Mellette magasodik a kilátó, ahonnan csodálatos panoráma nyílik akár Horvátországig.

2016 – Hagyományteremtő céllal májusban megszerveztük az első Nyárköszöntő Futóversenyt a Ropolyi-tónál. A festői Zselicben kanyargó útvonal hamar elnyerte a futók tetszését, a program sikere azóta is töretlen.

2017 – Az Erdők Hete rendezvénysorozat részeként megnyitottuk a kaposvári Erdők Háza, ahol az erdő életközösségével, a SEFAG Zrt. ökoturisztikai célpontjaival, erdei szálláshelyeivel, az erdész és vadász hivatás feladataival ismerkedhetünk.

2018 – Új üzemcsarnokkal és berendezésekkel bővült a Csurgói Gyár. Az épületbe Primultini rönkhasító szalagfűrész, egy ún. utófeldolgozó sort, anyagmozgató gépeket és modern hídmérleget szereztünk be.

2019 – Új turistaközpontot építettünk a Ropolyi-tónál, amely a kirándulók kedvelt célpontja. Itt épült fel a somogyi népi építészet jellegzetességeit megidéző, tornácos-nádfedeles tájház, és lovaspihenők, így a jövőben a kerékpáros és a gyalogos kirándulók mellett a lovasoknak is kiváló célpontja lehet a Zselic.

2020 – A nemzeti összefogás jegyében Gyertyánosban emlékfát ültettünk, a somogyi erdész és vadász szakma nevében pedig emlékerdőt telepítettünk a Zselicben az 50 év után újra Magyarországra érkező Vadászati és Természeti Világkiállítás tiszteletére.

Forrás: **SEFAG Zrt.**
Szerkesztette: **Kovácsné Kiss Zita**

Fél évszázad a zalai erdők szolgálatában

A Zalaerdő Zrt. 2020-ban ünnepelte fennállásának 50. évfordulóját. Ez alkalomból a részvénytársaság egy, a teljes időszakot átfogó könyvvel emlékezett meg az elmúlt évtizedekről, azok eredményeiről és nehézségeiről. Az alábbiakban a *Zalai Erdők Varázsa c. könyv* Az állami erdőgazdálkodás múltja és jelene című fejezetének kivonatát közöljük.

1955–1970 – Előzmények

A második világháború és az azt követően berendezkedő új államrend alapvetően megváltoztatta a magyar erdőgazdálkodás szerkezetét, irányát és célkitűzéseit. Tíz év kellett ahhoz 1945 után, hogy többszöri szervezeti változást követően a konszolidáció bekövetkezzen, és hosszabb távon is stabil állami erdészeti struktúra jöjjön létre. Az állami tulajdonú zalai erdőkben gazdálkodó szervezetek száma, neve és gazdálkodási területe is sok változáson ment keresztül, majd 1955. január 1-jén a megyében két állami erdőgazdaság alakult: az Észak-zalai Állami Erdőgazdaság zalaegerszegi székhellyel és a Dél-zalai Állami Erdőgazdaság nagykanizsai székhellyel.

1970–1985 – MÉM irányítás

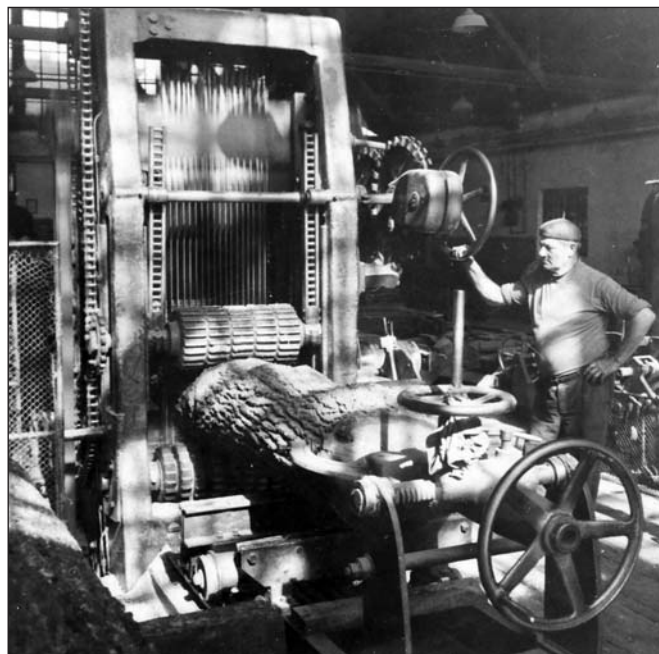
A két erdőgazdaságból, valamint a Nyugat-magyarországi Fűrészek Lenti Üzeméből 1970. január 1-jén alakult meg a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság, rövid nevén a ZEFAG. A közel 60 hektár állami erdőterületen gazdálkodó vállalat felügyeletét 1985-ig, a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium gyakorolta. Az újonnan létrehozott állami erdőgazdaságnak összesen tizennyolc önálló egysége volt: tizenhárom erdészet, kettő műszaki erdészet, kettő fafeldolgozó üzem és egy fafeldolgozó és vasútüzem.

Az immár megyei szinten gazdálkodó vállalat központja Nagykanizsára került, igazgatója pedig *Farkas Pál* erdőmérnök lett. A ZEFAG megalakulása után az első nagy feladatot az irányító szervezet kialakítása volt.

Üzemfejlesztések

Nagyobb volumenű beruházásként 1975-ben megkezdődött a Lentiben működő Fűrészüzem műszaki fejlesztése. A beruházások három ütemben zajlottak, és befejezésük 1981 végére tehető.

A vállalat anyagi lehetőségeit jóval meghaladta a fejlesztések forrásigénye, ezért a vállalat hosszú lejáratú hitel fel-

32-es gatter HERKULES 65H keretfűrészgép az 1970-es években

vételére kényszerült. A törlesztési kötelezettségek nagymértékben befolyásolták a pénzügyi helyzetet és az eredményességet.

Ugyanerre az időszakra tehető a bajcsai nagyüzemi csemetekert kialakítása, amely a surdi díszfakerttel együtt 1978. június 1-jétől önálló szervezeti egységként Szaporítóanyag- és Díszfatermelő Üzem néven szerepel.

A technológiai fejlődés, az irányítási struktúra átalakulása 1984–1985-ben lehetővé tette a vállalaton belül egyes szervezeti egységek összevonását, számuk csökkentését. Kilenc erdészet, egy fafeldolgozó és vasútüzem, két tiszta profilú fafeldolgozó üzem és egy csemetekert működött ezután.

1985–1992 – Vállalati tanács – Önállóság és testületi irányítás

A ZEFAG Vállalati Tanácsa harminc fővel alakult meg 1985-ben. A minisztériumi irányítás megszűnése és a vállalati tanács megalakulása nagyobb önállóságot biztosított a társaság számára, de gazdálkodási tevékenységében komolyabb

Erdői pihenő vágásterületen az 50-es években

1980 munkacsarnok építése a Bajcsai Csetemekertben

irányváltást nem okozott. A vállalat szervezete ugyanakkor fokozatosan átalakult. Az 1985. december 4-i határozat szerint a vállalat első számú vezetője vezérigazgatóként, helyettesei vezérigazgató-helyettesként irányították a céget.

A hosszabb távon is nagy mennyiségben rendelkezésre álló, jó minőségű bükkörnk-alapanyag helyi hasznosításának kihasználása érdekében a vállalati tanács 1987-ben helyi furnérum felépítése mellett döntött. A 420 millió forintos beruházás 1988 tavaszán Letenyén kezdődött meg, amelyet a vállalat saját pénzeszközeiből és pályázati forrásból finanszírozott.

A rendszerváltozás után új összetételű vállalati tanács alakult. Erre a testületre feladatként már alapjaiban változó politikai és gazdasági környezethez való alkalmazkodás, a vállalat túlélésének biztosítása, működőképességének fenntartása hárult. A tartósan állami tulajdonban maradó vállalkozói vagyon kezeléséről és hasznosításáról szóló 1992. évi LIII. törvény előírta, hogy az állami vállalatoknak 1992. december 31-ig át kell alakulniuk. Emiatt egyre sürgetőbb lett a ZEFAG átalakítása is, amelynek módjáról és ütemezéséről már 1990 végén tárgyalt a vállalati tanács. Elfogadták, hogy nem a vállalat egészének, hanem egyes tevékenységeinek és részlegeinek átalakításával kell foglalkozni.

Az események felgyorsultak, és a kitűzött irányoknak megfelelően az átalakulási folyamat részeként létrejöttek az ERDŐGÉP Kft.-k. Az átalakulás további lépéseit azonban már nem a vállalati tanács koordinálta, az erdőgazdaság irányítása és vagyonának kezelése 1992 májusától fokozatosan a Földművelésügyi Minisztériumtól az Állami Vagyonügynökséghez

A faanyagszállítás és anyagmozgatás gépesítése folyamatos volt

(ÁVÜ), majd további átszervezések után még ugyanebben az évben az Állami Vagyonkezelő Részvénytársasághoz (ÁV Rt.) került át. Az 1985–1992 közötti időszak jelentős változásokat hozott a piaci, gazdasági és politikai környezetben egyaránt, de a vállalat sikeresen reagált ezekre a kihívásokra.

1992–1995 – ÁVÜ és ÁV RT. – Átalakulás és profiltisztítás

A földművelésügyi miniszter 1992. június végével *dr. Várhegyi József* vezérigazgatói megbízását visszavonta, és július 1-jétől hat hónapos időtartamra *Iványi Miklóst* privatizációs biztosnak nevezte ki. Feladata a cég irányítása mellett a decentralizált privatizációs terv elkészítése és a vállalat átalakítási tervének kidolgozása volt. Emellett végre kellett hajtania az átalakulással kapcsolatos belső szervezeti változtatásokat.

Az ÁV Rt. ügyvezetői értekezlete 1993. július 23-án kelt határozatában döntött a ZEFAG részvénytársasággá történő

A Zalaifurnér Letenyé hámozó gépsora

átalakulásáról, *Zalai Erdészeti és Faipari Rt.* néven. Az ÁV Rt. Igazgatósága *Feiszt Ottót* 1993. szeptember 1-jétől a Zalaerdő Rt. igazgatójának nevezte ki, és engedélyezte számára a vezérigazgatói cím használatát. A részvénytársaságot irányító testületek az 1993. október 18-i alakuló ülésen az igazgatóság elnökének Nagy Lászlót, a felügyelőbizottság elnökének Hajdu Tibort választották meg.

Mindeközben tovább folytatódott a részvénytársaság profiltisztítása, a gazdasági társaságok létrehozása. Az átalakulási és profiltisztítási folyamat végére a Zalaerdő Rt. alaptevékenységként mag- és csemetetermesztést, erdőgazdálkodást és vadgazdálkodást folytatott, emellett négy-négy gépjavító, illetve fafeldolgozó üzemben rendelkezett többségi részesedéssel.

A társaság túlélése és fennmaradása szempontjából sorsdöntő volt, hogy a kezelt erdők döntő része továbbra is állami tulajdonban maradt, kárpótlásra csak kis területi kiterjedésű, gyengébb minőségű szórvány erdőfoltokat jelöltek ki. A kárpótlásra kijelölt 8921 hektár erdőterületből végül 3900 hektár került magántulajdonba, ezen erdők kezelői jogának elvesztése tehát nem gyakorolt jelentős hatást a Zalaerdő gazdálkodására.

A társaság fennállásának ötven éve alatt ez volt a legnagyobb mértékű változás a kezelt erdőterületek nagyságát illetően.

A Zalaerdő tevékenységi köreinek szinte minden területét kisebb-nagyobb mértékben érintő átalakulási folyamata lezajlott 1995 végére. Az ezt követő évtizedekben már ilyen mértékű változások a társaság életében nem jelentkeztek. A gazdálkodási terület, a tevékenységi kör alig változott, a leánytársaságok megszűntek vagy fokozatosan kikerültek a Zalaerdő irányítása alól, a szervezeti egységek száma és a dolgozói létszám tovább csökkent.

1996–2010 – ÁPV RT. és MNV ZRT. – Állami vagyonkezelő társaságok irányítása alatt

Az 1995. évi XXXIX. törvény rendelkezett az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság (ÁPV Rt.) létrehozásáról, amelybe az ÁV Rt.-t is integrálták. Ezzel együtt a Zalaerdő Rt. tulajdonosi jogai is átkerültek az új szervezethez.

2008. január 1-jétől a tulajdonosi jogokat a magyar állam nevében a Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács gyakorolta, feladatait a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen működő Részvénytársaság (MNV Zrt.) útján látta el.

Az évezred végére a Zalaerdő egy jelentős eszközállománnyal rendelkező, alapvetően erdő- és vadgazdálkodást folytató társasággá vált, ahol az alaptevékenységet döntően

Az erdők feltárását szolgálja a 109 kilométer hosszúságú erdeivasút-bálózati

vállalkozásoktól igénybe vett erdőművelési, fakitermelési és fuvarozási szolgáltatások útján látják el.

A fűrészipari tevékenység sorsa

Az időszak első éveiben folytatódott a saját és külső tőke bevonásával az önálló gazdasági társasággá alakított, a társaság többségi tulajdonában lévő fűrészüzemi kft.-k fejlesztése, illetve részleges vagy teljes privatizációja. Rövid időn belül kiderült azonban, hogy a kft.-k tőkeereje, pénzeszközei kevésnek bizonyulnak a versenyképesség fenntartásához szükséges fejlesztések finanszírozásához, a három fűrészipari vállalkozás fenntartása pedig az anyavállalatnak is komoly terhet jelentett.

A Cserta Fűrész Kft. 1996-ban, a Kanizsa Fűrész Kft. 2003-ban került véglegesen más tulajdonába. A Kerka Menti Fűrész Kft. 2005. december 31-i határidővel megszüntette telephelyén a fafeldolgozási tevékenységet, azt a továbbiakban a Zalaerdő Zrt. Lenti Erdészete végzi.

A tulajdonosi joggyakorlás sajátosságai

Az ÁPV Rt. igazgatósága több esetben is úgynevezett reorganizációs, illetve tőkepótló hitel felvételét engedélyezte. A 2000-es évek elejéig a hitelek törlesztése és a fokozódó volumenű beruházások finanszírozása gondot jelentett a társaságnak. A hitelállomány 1999 és 2002 között folyamatosan 760 millió forint és 470 millió forint között változott.

A hatékonyságjavító intézkedések és a társaság nyereséges gazdálkodása a pénzeszközök állományának folyamatos gyarapodását eredményezte, ennek köszönhetően 2003-tól napjainkig a beruházások és a működés finanszírozásához a

A közjóléti szolgáltatások egyik eleme az erdei vasút személyszállítása. 1998-ban az erdélyi Borszékéről került Zalába egy gőzmozdony – Abel – annak érdekében, hogy nosztalgiajáratokat lehessen indítani

saját források fedezetet biztosítottak. A 2004-ben felvett, öt-éves futamidejű, kamattámogatott agrárhitel célja már a korábban felvett, magasabb kamatozású hitelek kiváltása volt.

A társaság ötvenéves történetének utolsó szervezeti átalakítása 2005-ben történt meg. A vállalatirányítás és a munkaszervezés eszközrendszerének rohamos fejlődése (termelésirányító gépkocsik beszerzése, mobiltelefonok és az internet terjedése, informatikai fejlesztések). A vállalkozói munkavégzés általánossá válása lehetővé tette, hogy az erdészeti szakszemélyzet a korábbinál nagyobb területi egységet is hatékonyan kezeljen. Emiatt több erdészet összevonására is sor került. Öt erdészet maradt, és az üzemek beolvadtak az egyes erdészetekbe.

2010–2014 – MFB Zrt. –

A pénzügyi szempontok megerősödése

A Zalaerdő részvényeit 2010 nyarán a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (MFB Zrt.) vette át, és ettől az időponttól kezdve négy éven át gyakorolta a társaság tulajdonosi jogait. A társaság vezető tisztségviselőit és felügyelőbizottsági tagjait visszahívta. *Rosta Gyulát* nevezte ki vezérigazgatónak, és őt bízta meg a Zalaerdő Zrt. vezetésével.

Hosszú az út a csemeteneveléstől a faanyag értékesítéséig

2014–2020 Földművelésügyi és Agrárminisztérium – Egy kézben a szakirányítás és a gazdálkodás

Az állami erdészeti portfólió közel harminc év után ismét minisztériumi irányítás alá került 2014-ben. A tulajdonosi joggyakorló dr. Fazekas Sándor személyében a földművelésügyi miniszter lett. A 2018. évi választásokat követően a társaság felett tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet nem változott, de az új elnevezésű Agrárminisztérium élére dr. Nagy István került, az erdőkért és földügyekért felelős államtitkár pedig az erdőmérnök végzettségű Zambó Péter lett.

A tulajdonosi joggyakorló változását követően, 2015. február 10-től a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) átfogó vizsgálatot indított, ami a Zalaerdő Zrt. gazdálkodásának minden területét érintette. A vizsgálat a teljes állami erdészeti portfóliót érintette, és több évig tartott.

Kiemelt tulajdonosi elvárásként jelent meg a társaság nyereségéből finanszírozott közjóléti szolgáltatások bővítése. Ebben az időszakban a tulajdonosi joggyakorló osztalékot egyik évben sem vont el a társaságtól, de elvárta, hogy az adózott eredményt a Zalaerdő a fenti célkitűzések megvalósítására fordítsa.

Varga Attila

gazdasági vezérigazgató-helyettes, Zalaerdő Zrt.

Szerkesztette: **Steyer Edina**

A vizslási tölgy matuzsálem

Petőfi és a Kutyakaparó

Vizslás község Nógrád megyében, Salgótarján megyeszékhely déli határvonalán, Szlovákia országhatárának szegélyén, a fővárostól 100 kilométerre helyezkedik el. A vélekedések szerint a középkorban rövidszőrű magyar vizsla kutyákat tenyésztettek itt főúri, királyi vadászatokhoz. Innen ered a falu neve, melyhez egy mítosz is kapcsolódik, miszerint ezen a helyen pihent meg Mátyás király egy mátrai vadászata során, és ekkor adták neki a falubeliek a vadászathoz szükséges vizsla kutyákat.

A vizslási Petőfi-fa

szerint a nagy lakomákból megmaradt ételt kaparták ki a kutyáknak, egy teljesen más magyarázat szerint ennek pont az ellenkezője igaz: semmilyen étel nem volt a csárdában, még a kutya se talált ennivalót, ezért az egész italozó nem sokat ért. A „kutyakaparás” arra is utalhat itt, hogy a kutya maximum a saját piszkát tudná elkaparni.

De idézzük meg magát a költőt – Petőfit – hátha ő magyarázattal szolgál: „Kivül-belül szomorú csárda ez
A Kutyakaparó,
Ében-szomjan szokott itt maradni
A jámbor útzó,
Mert eledelt nem kap, és hogyha csak
Rápillant borára,
Megátkozza Noét, hogy szőlőt is
Vett be a bárkába.”

Így volt ez Vizslás-Újlak csárdájában is, vagy sem? Nem tudjuk. Erről ma már csak az öreg tölgyet lehetne megkérdezni...

Márkus-Kalácska Kitti okl. erdőmérnök, **Gregán Zoltán** erdőszaktikus
Fotók: **Bajnai Csaba, Virág Gábor**

Jelenleg a település három részből áll, az öreg falu, a Major, és Vizslás-Újlak. Vizslás története a tatárjárás idejére nyúlik vissza. Ásatások eredményeként az is bebizonyosodott, hogy a falu kezdetben nem a jelenlegi helyén feküdt, hanem a nevében kissé csalóka jelenkori Vizslás-Újlak környékén.

Vizslás-Újlak északi végétől elindulva rövid sétát követően érjük el a Kőkényesi-völgy bejáratát. A völgy egy részét – 1,1 hektár kiterjedéssel – 1977-ben nyilvánították helyi védettségű természeti területté. A különleges természeti adottságú patak völgyben található egy 300 évnél is idősebb kocsányos tölgy tanúfa, mellette több 100 év körüli tölgy, kőris tarkítja a fűz és nyár ligeterdőt.

A Kőkényesi-völgy környezete fás legelő jellegű, melyben különlegesen nagy értéket képvisel ez a tölgy matuzsálem, amely 5 métert meghaladó törzskerületével, 30 méter koronaátmérőjével és 20 méter feletti fmagasságával hívja fel magára a figyelmet.

A letört ágak helye, odvas törzse és a kéreglevélások tükrözik a faegyed

hanyagolt egészségügyi állapotát, de reméljük, hogy ezt a kiemelkedő természeti kincset, történelmi és esztétikai értéket sokáig csodálhatjuk még.

A Vizslás 9A erdőrészletben álló faegyed az Ipoly Erdő Zrt. Kelet-Cserhádi Erdészetiének kezelésében van. Az erdőszet kiemelt feladatának tekinti a faóriás környezetének folyamatos felügyeletét, gondozását. A tövében pad és asztal várja az erre látogatót egy kis pihenésre, a nagy idők nagy tanújával való találkozássra. A kijelölt tűzrakóhely mellett elfogyaszthatjuk a magunkkal hozott elemőzsiánkat is.

A matuzsálemet a helyiek Petőfi-fa néven ismerik, utalva a mondásra miszerint Petőfi, Salgó várának meglátogatása során betért az itt működő csárdába.

A vitatott legenda szerint, az akkor Vizslás-Újlakpuszta határában álló csárdát Kutyakaparónak nevezték. Hasonlatosan az azonos nevű híres Kocséri csárdához, melyet a költő jól ismert versében megénekelt.

Azonban míg a vizslási csárda az elmúlt évtizedekben már csak romjaiban található meg, a kocséri ma felújítva, régi alföldi „pompájában” várja a vendégeket.

A „kutyakaparó” elnevezés eredete viszont se Vizsláson, se Kocséren a mai napig nem tisztázott. Az egyik teória

Petőfi a csárdában – Révész Imre festménye. (Képforrás: OSZK DKA)

Az Erdészettörténeti Szakosztály 2020. évi összefoglalója

A 2020. év ismert nehézségei közepete is igyekezett a Szakosztály tevékeny maradni, annak ellenére, hogy a tagság jelentős része a veszélyeztetett korúak közé tartozik. Az alábbi rövid összefoglaló által igyekszünk ismertetni 2020 történéseit.

Az OEE Erdei Vasutak Szakosztállyal való közös üléssel kezdtük meg az évet 2020. március 4-én az OEE központjában. A közös gyűlésen *Szakács László* a Vétyemi Erdei Vasút és Felvonó című figyelemre méltó előadását hallgathattuk meg. A prezentációt követően – rövid kávészünet után – a vendég szakosztály megtekintette az OEE Wagner Károly Erdészeti Szakönyvtárát *dr. Sárvári János*, a Könyvtár őre kalauzolásával.

Ezalatt az Erdészettörténeti Szakosztállyal az akkor esedékes napirendi pontokon haladtunk végig és sikeres tagfelvételt – *Dani Ágnes* személyében – bonyolítottunk le. A szakosztályülés zárásával a koronavírus veszélyhelyzet

alakulásához kötöttük a minden évben ősszel esedékes soproni kihelyezett gyűlésünket.

A járványhelyzet az ősz elejétől fokozódott, ebből kifolyólag nem került megtartásra a szokásos kihelyezett soproni szakosztályülés. Bízunk benne, hogy 2021-ben már ismét a Központi Könyvtár és Levéltárában találkozhatunk *ifj. Sarkady Sándorral* és a Selmeci Társaság hallgatóival.

A szakosztályi csendes őszi ellenére 2020. november 1-jén Mindenszentek napja alkalmából – kerülendő a temetői tömeget – a Kossuth térre látogattunk az Agrárminisztérium – felújítás alatt – épületéhez. Itt került sor a megemlékezés mellett koszorúk és gyertyák elhelyezésére Wagner Károly, Herman Ottó, Bedő Albert és Kaán Károly mellszobránál.

Az évet rendhagyó szakosztályüléssel zártuk 2020 decemberében. A fennálló körülmények miatt konferenciahívással küszöböltük ki a fizikai érintkezést, melyet a „klasszikus” ülés magában hordozott volna. Habár kis létszámban, mégis

igen tartalmas és előremutató beszélgetések lehetnek részesei a részt vevő tagok. A jelen esztendő számos neves évfordulót tartogat (1921 II. ágfalvi csata, 1971 Vadászati Világkiállítás), emiatt a 20. század történelmi eseményeit beszéltük át nagy vonalakban. Végül a Szakosztály ez évi feladatairól (Erdészettörténeti Közlemények kiadása, Vézrivatar kiadása), lehetséges üléseinek időpontjairól és helyszíneiről esett szó.

Bízunk benne, hogy a 2021. év jobb körülményeket tartogat a szakosztály és mindannyiunk számára!

Komlódi Balázs titkár

OEE Erdészettörténeti Szakosztály

Egyesületünk tagja az Év szerzője a *Méhészet* szaklapnál

A *Méhészet* szaklap szerkesztősége és kiadója, a Magyar Mezőgazdaság Kft. együttesen 2013-ban alapította a *Méhészet – Év Szerzője* díjat. Éppen abban az évben volt száz éve, hogy *Boczonádi Szabó Imre* bemutatta nevezetes *kapitárát*, mely hosszú évtizedekig uralkodó kaptártípus lett a hazai méhészetben.

A 2020. évi díjat a szaklap Szerkesztőségének javaslatára tagtársunk, a Mátrafüredi Helyi Csoport titkára, *Lászlka István Attila*, okleveles erdőmérnök, agrármérnök-tanár kapta. A díj odaítélésénél a díjazott több megjelent írása alapján döntöttek, s különösen nagyra

értékelték a *Méhészeti dendrológia* címmel megjelent cikksorozatát.

A tematikus írásorozat 2019 márciusában kezdődött el azzal a céllal, hogy átfogó képet nyújtson a legfontosabb hordást biztosító hazai fa- és cserjefajokról, valamint az erdőgazdasági természetbe vont exóta (nem őshonos, rendszerint más kontinensről vagy klímaövből behozott) fás növényekről, azok morfológiai (alakotani), termőhelyi sajátosságai, természetvédelmi és erdőgazdálkodási vonatkozásaikkal, ültetési/ápolási igényükkel, és természetesen méhészeti értékükkel.

Összesen 16 írásban, mintegy 26 cserje- és fafaj került a fenti szempontok szerint bemutatásra hónapról hónapra. A „*méhész-erdész szemmel*” rovatban megjelent szócikkekben bemutatott fa- és cserjefajok képeinek forrásaként az OEE Fa Book applikációjának képanyaga szolgált.

A szerző gondolkodását, az erdészeti és méhészeti szakma iránti elkötelezettségét remekül tükrözi, hogy cikksorozatának összegzésében számos ötletet, feladatot fogalmazott meg a méheknek hasznos fák, cserjék telepítésével, szaporításával, ültetésével kapcsolatban. Eltökélt szándéka segíteni a hazai méhésztársadalom azon problémáján, hogy egyre kevésbé sokféle, változatos a méhlegelőnk. Ahhoz, hogy nagyobb lendületet vegyen az országos méhlegelő-javítás, konkrét javaslatokkal állt elő a Magyar Méhészeti Nemzeti Program keretein belüli támogatott e célú jogcímek létrehozására.

A *Méhészet – Év Szerzője* díj átadására mindig az előző évfolyamot követő esztendő első negyedévében kerül sor, valamelyik méhészetileg jelentős eseményhez kapcsolódóan. Idén, a COVID-19 koronavírus-járvány okozta veszélyhelyzet korlátozásai következtében, a *Méhészet* szaklap felelős szerkesztője, az Országos Magyar Méhészeti Egyesület elnöke, *Bross Péter* adta át Mátrafüreden.

Forrás és kép: **Méhészet**
Szerkesztette: **Nagy László**

Szakkönyvtárunk működése 2020-ban

Könyvtárunk 2020. évi működéséről az alábbiakban szeretnénk az Erdészeti Lapok olvasóközönségét tájékoztatni.

A könyvtári digitalizálás 3. lépcsőjének lezárásaként 2020. első negyedévében a kiválasztási listákból leválogattunk és szakmai kategóriákba soroltunk további, mintegy 17 400 oldalnyi dokumentumot, amelyek digitalizálása és adatbázisba emelése megtörtént.

Így a 3. lépcső szakmai beszámolóját, a tényleges adatbázis bővítési adatokkal határidőig, 2020. április 30-ig elkészíthetjük és benyújtottuk az Agrárminisztériumnak, amit a szaktárca el is fogadott. Összességében a 3. lépcső keretében 2019. április – 2020. április között pontosan 48 670 oldal terjedelemben (előzések nélkül 43 270 oldal) 310 kiadvány (238 könyv, valamint 5 periodika 72 kötet) digitalizálását és adatbázisba építését végeztük el.

A digitalizálás 1., 2. és 3. lépcsőjének összesített adatai alapján, a vállalkozásokkal összhangban, az adatbázis ekkor már 654 kötetet tartalmazott előzésekkel együtt 129 199 oldal terjedelemben, amivel valóban jelentős mennyiségű erdészeti szakmai tartalmat közvetít a 19. század végén, a 20. század elején megjelent magyar erdészeti irodalomból a nagyközönség felé.

A digitalizálás 4. ütemének munkái júniusban, további 50 dokumentum 10 724 oldalnyi anyagának kiválogatásával és digitalizálásával folytatódott. A III. negyedév végére megtörtént az előbb említett mennyiség beszkennelése és elkészült a nyers képállomány. A további munkafeladatok megbeszélésére 2020. szeptember 29-én megbeszélést hívtunk össze.

Ugyanakkor a folytatásra is gondolta levélben fordultunk az Agrárminisztérium illetékes helyettes államtitkárához jelezve az 5. ütemmel (2021. április 1. – 2022. március 31.) kapcsolatos elképzeléseinket, keretigényünket, kérve támogatásukat a további munkánkhoz.

A IV. negyedévben kiválogattunk további, szintén előzésekkel együtt 19 500 oldalnyi művet, amelyek beolvasása, beszkennelése az év végére gyakorlatilag elkészült. Ennek a közel újabb 20 000 oldalnak az adatbázisba letöltésre való átadása 2021 januárjában megtörtént és ezzel a 4. lépcsős elvégzett digitalizálás meghaladja összességében a 30 000 oldalt.

Tekintettel arra, hogy a Megbízási Szerződésben a 4. lépcső során mindösszesen 41 700 oldal (bruttó, előzésekkel) digitalizálását és adatbázisba való feltöltését vállaltuk, a 2021. év áprilisi lezárásig hátralévő mintegy három hónapban még 11 000 oldal digitalizálását, feltöltését kell elvégeznünk. Ez a hátralévő oldalszám időarányos és teljesíthető, mivel a 4. lépcsőben vállalt teljes mennyiségnek csupán egyegyede.

A könyvtári revízió (leltár) során folytattuk az újabb kori beszerzésekből származó könyvek, folyóiratok leltározását és mind jelentősebb mértékben állományba vételét is. Összesítve elmondható, hogy 2020. során 3208 db könyvet (ebből archív: 333 db) és 2051 db folyóiratot (ebből archív: 129 db) leltároztunk fel, vagyis összesen: 5259 db dokumentumot, aminek mintegy 9%-a volt archív anyag.

Ebből leltári száma 440 db könyvnek és 603 folyóiratnak volt, ami összesen: 1043 db és ez az összes leltárba vett dokumentumnak csupán 20%-a. Ez azt jelenti, hogy a 2019-es évi 50%-os új, teljes bibliográfiai leírást igénylő dokumentumok aránya 80%-ra emelkedett 2020-ban.

Az ismert járványhelyzetből és az előbb elmondottakból származó jóval időigényesebb leírás mellett a 2020-as leltározási teljesítmény átlagon felülnek mondható. A könyvtárleltár összesítője tehát 2020. december 31-i állapot szerint:

Könyvek

Összes leltárba vett könyv: **11 993 db**.
2018-ban leltárba vett könyv: **4394** (valamennyi archív).
2019-ben leltárba vett könyv: **4391** (ebből archív: 216).
2020-ban leltárba vett könyv: **3208** (ebből archív: 333).
L 2018 jelzetű könyv: **30**.
L 2019 jelzetű könyv: **1633**.
L 2020 jelzetű és újabb beszerzésű könyv: **2768**.

Folyóiratok, sorozatok

Összes leltárba vett folyóirat: **5841 db**.
2018-ban leltárba vett folyóiratok: **2115**.
2019-ben leltárba vett folyóiratok: **1675**.
2020-ban leltárba vett folyóiratok: **2051**.
L 2019 jelzetű folyóirat: **1171**.
L 2020 jelzetű és újabb beszerzésű folyóirat: **1448**.

Összesen

2018-20-ban eddig felleltározott dokumentum (könyv+folyóirat):

2018-ban: **6509** db, 2019-ben: **6066** db, 2020-ban: **5259** db. Mindösszesen: **17 834** db.

Tehát 2018-ban 6509 dokumentumot leltároztunk fel, de ebből csak 30 volt új (megtalált, de jelzet nélküli), míg 2019-ben 6066 darabot, de ebből több, mint 2800 db (közel a fele!) volt új, leírandó dokumentum, vagy azért, mert nem volt leltári száma, jelzete, vagy azért, mert ugyan volt száma, de még nem szerepelt a számítógépes nyilvántartásban. Végül 2020-ra, amint azt már korábban jeleztük az új, leírandó dokumentumok aránya 80%-ra emelkedett, hiszen ezek már javarészt a könyvtár újabb kori beszerzései voltak, amelyek a leltározással egy időben kerültek be az állomány nyilvántartásába és kaptak bibliográfiai leírást, valamint leltári számot.

A könyvtár éves működése során, 2020. január eleje és március közepe között csoportokat és egyéni érdeklődőket fogadott, szakmai rendezvények is lezajlottak. Az *Erdészeti Lapok*ban megjelentük a Könyvtár 2019. évi működéséről szóló részletes beszámolót.

A Könyvtár gyarapodása szempontjából a nyári időszakban meghatározó volt *dr. Járó Zoltán* hagyatékának áttekintése és abból a *dr. Járó Zoltán* lányai által Egyesületünknek adományozott mintegy 330 db értékes szakkönyv és periodika átvétele. A hagyatékából mintegy 80 kötetet tervezünk térítésmentesen felajánlani erdészeti oktatási intézményeknek.

Az év második felében a járványügyi helyzet miatt értelemszerűen kevés rendezvényünk volt, ugyanakkor több, főleg egyesületi kereteken belüli kisebb megbeszélésnek, filmforgatásnak adtunk otthont.

Az egyéb könyvtári munka keretében részletes áttekintésre és szétválogatásra került az addig az *Erdészeti Lapok* szerkesztőségi irodájában tárolt, *dr. Király Pál* hagyatékából származó nagy mennyiségű, mintegy 10 ládányi könyv, iratok és levelezés, ami a *Járó Zoltán*-féle dokumentumok mellett a 2020. évi könyvtári levéltári gyarapodás zömét adják.

Összességében elmondható, hogy az elmúlt, rendkívül nehéz év során könyvtárunk az előbbieken leírt feladatokon túlmenően is biztosítani tudta folyamatos működését.

Nagyon köszönjük eddigi és leendő adományozóinknak önzetlen segítségüket és kérjük a jövőben is támogatásuk Egyesületünk, Könyvtárunk ügyét!

Dr. Sárvári János, a Könyvtár őr

Újabb adatok dr. Kálnoki Bedő Albert országos főerdőmester életéhez II.

Ki volt Bedő Albert felesége és hová tűnt el Ásotthalomról Bedő Lajos?

Bedő Albert egyik jó tollú életrajzírója¹ úgy tudta: „A cseperedő fiúcska a tanulást Székelykeresztúron kezdte el, majd Kolozsvárott, az egykor Apáczai Csere János által alapított főgimnáziumban folytatta. Ott is érettségizett 1858-ban. Ezt követően két évig teológiát és jogot hallgatott.

Az irodalomban találunk utalást arra, hogy jogi tanulmányai után az erdélyi főkormányshéknél és a marosvásárhelyi táblánál dolgozott. Az időkorlátokat figyelembe véve ez azonban, ha így is volt, csak egészen rövid epizód lehetett az életében. Mert 1860-ban (talán az ösztöndíj reményében) beiratkozott a selmeci [selmechányi] Bányászati és Erdészeti Akadémia erdőmérnöki szakára. Tanulmányait 1864-ben kitüntetéssel bevégezte, 358/1864. főkönyvi szám alatt az ezt bizonyító abszolutóriumot (végbizonyítványt) megkapta. Majd – az akkori szabályoknak megfelelően – két-éves kötelező gyakorlat és az államvizsga sikeres letétele után 1866-ban megkapta az erdőmérnöki oklevelet.”

Az idézett szakaszban alighanem akadnak tévedések. A neves országos főerdőmester ugyanis egy aktív, nem is akármilyen unitárius lelkész fia volt, aki elvben járhatott volna ugyan akár a kolozsvári Református Kollégiumba (kolozsvári ev. ref. főtanoda) is, de csak a kolozsvári unitárius kollégiumi tanulmányai befejezése után, előbbi tanintézet jogi kurzusára (Felsőtanoda, 2 éves jogászképzés). Mert nehezen hihető, hogy édesapja, id. Bedő Lajos, áldását adta volna ahhoz, hogy aktív unitárius lelkészként Albert fia református környezetben nevelkedjék.

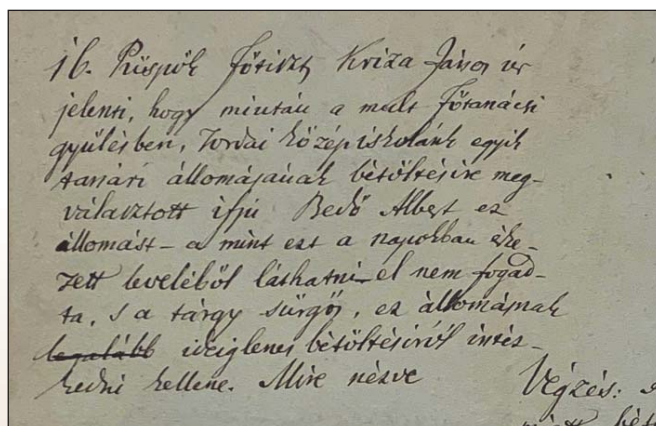
A Wikipedia Bedő Albert szócikkének írója, Kozák Péter, a székelykeresztúri és kolozsvári unitárius tanintézeteket, kollégiumokat (az unitárius vallásközönség iskolái: Székelykeresztúri Középtanoda, Kolozsvári Főtanoda) említi tanulmányainak helyszínéül. Rövid ideig teológiai stúdiumokat is ott folytatott.²

A kolozsvári Unitárius Kollégium Iskolai Igazgatósági jegyzőkönyvében foglaltak³ Kozák Pétert igazolják. Az alábbiakról tudósítanak: „Hatodik ülés. 1860. Martz. [március] 16[-án]. [...] 26. Igazgató tanár Kovács Antal a'fia [atyánkfial] előadja, hogy az érettségi vizsgálat megtartásáról intézkedni kellene, an[nyival] is inkább, mert a VIII ik gimnasiális osztályból a következő tanulók: [...] Bedő Albert [...] az iskola igazgatóságához fordultak beadott kérelmekben az iránt,

hogy az iskola év végével érettségi vizsgálat letételére bocsátassanak. [...] A folyamodó tanulókat illetőleg [illetően] az isk[olai] igazgatóság mindnyájoknak megengedi, hogy vizsgálatot álljanak, teljes remén[nyel] lévén, hogy nagyobb része igen jó sikerrel, a többiek is a kívánalmaknak megfelelőleg állandják ki.”⁴

Bedő Albert tehát a Kolozsvári Unitárius Kollégiumban fejezte be „a VIII. gimnasiális” osztály diájkaként középfokú tanulmányait, és ott érettségizett.

Selmechányai tanulmányainak megkezdésétől a szakirodalom úgy tekint Bedő Albert életpályájára, mint amelyik egyenes vonalú egyenletes mozgással haladt a hivatás csúcsai felé, az erdészeti szaktudományok területén. Lényegében talán igaz ez, mégis volt egy pillanat a pályakezdő életében, amikor megbicsaklani látszott az idillikus erdőmérnöki karrier. Az történt ugyanis, hogy az akadémiát végzett fiatalember nem talált olyan állásra, amelyik megélhetést biztosított volna számára.

Bedő nem fogadta el tordai tanári állását – forrás: MNL

ra, ezért Erdély felé vette az irányt. Levéllel fordult Kriza János unitárius püspökhöz és Mikó Lőrinc főtanodai tanárhoz, jelezve, hogy szívesen betöltené a Csegezi László elmenetelével megürült tordai alginmáziumi tanári állást. A Főtanács 38-1864. sz. szerint 1864. szeptember 5-én megválasztotta Bedőt második rendes tanárnak.

Benczédi Gergely így írt erről:

„Így a Csegezi elmenetelével egy tanári állomás ürességbe jöven, a főtanács 1864. szept[ember] 4-én [szeptember 5-én] tartott ülésében 38-1864. főt [főtanácsi] sz. [szám] a [alatt] Bedő Albertet a ki a selmeczi akadémián az erdészeti végzet s állomás nélkül lévén, Kriza püspökhez és Mikó Lőrinc tanárhoz írt magán levélben ajánlkozott – Csegezi L. [László] helyébe 38 szavazattal megválasztotta tanárnak (az első Májai I. lévén)

1864. szept. [szeptember] 17-én [szeptember 25-én] tartott Consist. [Consistoriumi] ülésen 326. sz. a [alatt] a püspök jelentti, hogy Bedő Albert sürgönyileg és levélben arról értesítette, hogy a tanárságot nem fogadhatja már el, körülményei változván s az leutazásra küldött pénzt is visszaküldötte. Oct. [október] 16-án a püspök újból jelentti 378 [361] sz. a [alatt], hogy Bedő A. [Albert] Vukovárról küldött sürgönyben jelentti,

¹ Király Pál: Bedő Albert (1899 1961) élete és munkássága. Erdészeti nagyjaink arcképcsarnoka 12. Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar. Sopron, 1999. 3.

² https://hu.wikipedia.org/wiki/Bedő_Albert.

³ Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára. Kolozsvári Unitárius Kollégium Iskolai Igazgatósági Jegyzőkönyve 1859-60 és 61-2. isk évekről 1862. júl 14-ig. 1860. március 16-i hatodik ülés. Ezen a helyen köszönöm meg Molnár Lehel unitárius lelkész, főlevéltáros úrnak, a Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára vezetőjének a Bedő Albert-kutatásaimhoz nyújtott többszöri, mindenkor készséges segítségnyújtását.

⁴ Uo.

hogy kész elfogadni az állást. Az E. [Egyházi] K. [Képviselő] Tanács azonban, mivel a tanári állást már bérbé adta, az ideig. [ideiglenes] köztanítót beállította s a tanítás is eléhaladt, a jövő évi főtanácsig ez ügyet bevégezettnek jelenti.

1868. [1865.] aug[usztus] 27-én tartott főtanácson 3. sz. a. [alatt] Bedő Alberttel való eset eléadtván, tudásul vétetik [...]”⁵

A Kriza Jánoshoz és Mikó Lőrínchez írott levelek egyelőre nem kerültek elő, de fennmaradt az Egyházi Képviselő Tanács [a továbbiakban EKT] 1864. szeptember 25-én kelt, 327/1864. EKT számú ülésének jegyzőkönyve, amelynek a) pontja a következőket tartalmazza:

„Bedő Albert a közelebbi főtanács által tordai középiskolánk mellé rendes tanárrá lett megválasztását nem fogadván el, hogy a tanítás folyama fenn ne akadjon az E. K. Tanács addig míg a közelebbi főtanács a szóban lévő rendes tanári állomás bétöltéséről (Sic!) intézkedhetnék, tordai közép tanodánk mellé még egy köztanítónak, a szokott köztanítói fizetés mellett, a kolozsvári főtanodánkban levő teológusok közül kinevezte Benedek Áront. [...]”⁶

A Bedő Albert-kutatás elkötelezett alakja és munkása, Király Pál írta:

„Feleségének még a nevét sem ismerjük. Házasságából egy gyermek született, Bedő Béla, [...]”⁷

Köztudott, hogy a negatív információ is információ. Esetünkben sincs ez másként. A helyzet ugyanis az, hogy Bedő Albert nem a Budapesti Unitárius – akkor még Leány – Egyházközségben kötött házasságot Lachnit Ilkával (Ilona),

hanem, ahogy azt a forrás megörökítette „[Buda]lpesten, a [Buda]lpesti ev. ref. [evangélikus-református = református] egyház lelkésze előtt”, 1873. június 4-én.⁸ Ugyanebből az iratból derült ki az is, hogy Bedő Albert fiának, Kálnoki Bedő Bélának Lahnit Ilka volt az édesanyja.

A Budapesti Királyi Törvényszék 1897. június 8-án mondta ki dr. Kálnoki Bedő Albert és Lachnit Ilka (Ilona) házassági kötelékének felbontását. A döntést a Budapesti Királyi Ítéltáblát követően a Magyar Királyi Curia 1897. szeptember 9-én kelt, 4816/1897. C számú legfelsőbb ítéletével helybenhagyta.⁹

Lachnit Ilka (Ilona) nevét néhány évvel később, 1902-ben, már Földi János főerdőtanácsos feleségéeként említi egy másik irat. Ekkor és máskor is úgy, hogy „Földi Jánosné, előbb Bedő Albertné, kálnoki.”¹⁰ Nevezett 1930. április 1-jén Földi János feleségéeként özvegyült meg.¹¹

Bedő Albert és Lachnit Ilka 1874. november 4-én, Budapestben született, jogot végzett Béla fia, kétszer nősült.

Első feleségével, br. Máriássy Eszterrel (Kassa, 1880. 8. 10. – Szepescsütörtök, 1959. 10. 27.) 1899. január 9-én, a Budapest V. (VII.?) kerületi állami anyakönyvvezető előtt kötöttek házasságot. A köteléket hatályosan a Budapesti Királyi Törvényszék V 117/1903. gyűjtő/alap és 13812/1903. iktatószám, 1903. május 5-én, Kálnoki Bedő Béla alperes hibájából bontotta fel. Házasságukból gyermek nem született.

Felperes feleség azzal érvelt, hogy őt a férje, 1901. augusztus 19-én, szándékosan és jogos ok nélkül elhagyta és hozzá többé vissza nem tért.

Második feleségével, csákányi Marx Idával, Budapestben, az V–VI. kerületi anyakönyvi hivatalban, 1908. május 11-én házasodtak össze. A két házasság közötti időben Bedő Béla hosszabb időt töltött Afrikában. Élményeit *Idegen világból* című elbeszéléskötetében örökítette meg (1910.).

Pályarajza nem ennek az írásnak a tárgya. Arra azonban szükséges kitérni, hogy a gyermekáldásra, örökösre vágyakozó házaspár, mert gyermekük nem született, egy idő elteltével közös végrendelet készítésére határozta el magát.¹²

E végrendelet szerint:

„[...] minden névvel nevezendő vagyonunkat örökölje szeretett rokonöcsénk, dr. Kálnoki Bedő Albert (a Kálnoki Bedő Sándor és Debreczeni Nagy Gizella fia) jelenleg budapesti lakos.

Ha dr. Kálnoki Bedő Albert örökösünk az örökségmegszerzése után törvényes fiúgyermek hátrahagyása nélkül halna el, úgy örökölje utána vagyonunkat fiúsítandó legidősebb leánya, és ha általán törvényes gyermek hátrahagyása nélkül halna el, akkor utána örökölje vagyonunkat a Kálnoki Bedő István közös ösünk ágyékából leszármazott legközelebbi eső fiúrokonunk,¹³ mindig szemelőtt tarva azt, hogy a vagyon egy

⁵ Benczédi Gergely: A tordai unitárius algimnázium igazgatói 1576–1888. Keresztény Magvető. 24. 1889. 1. (január–február) 25–26.; Molnár Lehel lelkész úr, a Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltárának vezetője, 2020. január 13-án és 2020. február 13-án kelt elektronikus leveleiben arról értesített, hogy Benczédi Gergely hivatkozott és részben idézett tanulmányának vonatkozó részében a jelzettek némelyike hibás. A szövegrészt mégis úgy idézem, ahogy Benczédi Gergely tanulmányában közreadta. A korrekt, valós dátumokat és iktatószámot – hogy követhető, értelmezhető legyen a javítás – közvetlenül a hibásak után [] zárójelben közlöm.

⁶ A Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára. Az Egyházi Képviselő Tanács jegyzőkönyvei: 1864. szeptember 25-én kelt, 327/1864. EKT számú jegyzőkönyv a) pontja.

⁷ Király Pál: Bedő Albert (1899–1961) élete és munkássága. Sopron, 199. 13. p.

⁸ Budapest Főváros Levéltára. A jogszolgáltatás területi szervei. Budapesti Királyi Törvényszék iratai. Polgári peres iratok. Házassági bontóper. Lachnit Ilka, 1897: HU-BFL-VII.2.c-1897-V.0046 3-4. p.

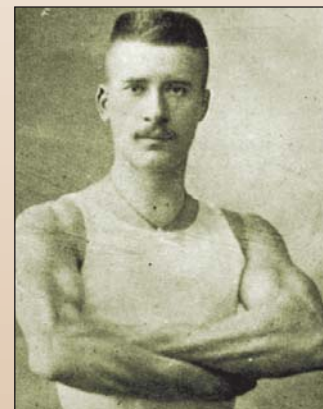
⁹ Uo. 10. p.

¹⁰ Budapest Főváros Levéltára (BFL) A jogszolgáltatás területi szervei. Rupp Zsigmond közjegyző iratai. Kötelezvény. Jelzet: HU BFL-VII-151-1902-0281.

¹¹ Budapest Főváros Levéltára (BFL) A jogszolgáltatás területi szervei. Budapesti Központi Királyi Járásbíróság iratai. Peres és peren kívüli iratok.(VII.12.b) 1930-546011 sz.

¹² Budapest Főváros Levéltára (BFL) A jogszolgáltatás területi szervei. Lázár Ferenc közjegyző iratai. Okiratok. Közös végrendelet VII.179.a - 1924 - 0425

¹³ dr. Kálnoki Bedő Sándor ügyvéd, országgyűlési képviselő stb. és fia, dr. Kálnoki Bedő Albert miniszteri titkár (ő a rokonöcsénknek nevezett kedvezményezett) érintett a dr. Kálnoki Bedő Béla és felesége, csákányi Marx Ida közös végrendeletében, mint akire a végrendeletezők halála esetén és akarata szerint az örökség száll (ha megfelel a vele szemben támasztott elvárásoknak és feltételeknek). A közös ös pedig, Bedő István (XVII. sz.). Hogy az eltelt századok alatt hol váltak el egymástól dr. Kálnoki Bedő Béla és dr. Kálnoki Bedő Sándor, valamint fia családjai, az szorosan és kizárólag családtörténeti kérdés. A felek közös kálnoki eredete azért nem kérdőjelezhető meg, mert dr. Kálnoki Bedő Béla nagypapja, id. Bedő Lajos unitárius lelkész még ott született, felmenői is ott éltek, dr. Kálnoki Bedő Sándor és Albert fia nemességét pedig kálnoki és hodgyai előnévvel 1934-ben igazolta a belügyminiszter. Ami ezek mellett igazán „perdöntő”, az a rokon-ságtudat, hagyomány és az eleven kapcsolat(ok) ápolása.

kálnoki Bedő Albert 1881-ben és fia kálnoki Bedő Béla

kézbe és lehetőleg a legidősebb fiú kezében maradjon, mert célunk az, hogy a Kálnoki Bedő család fenmaradásához és felvirágzásához minden erőnkkel hozzájáruljunk.”

A közös végrendelet 425/1924. számon, 1924. március 15-én kelt.

Mielőtt azonban folytatnánk a történetet, ki kell térnünk az örökhatóság azon óhajára, hogy birtokukon, galgagyörki udvarházuk közelében, családi kriptá épüljön. Azért, hogy az a csonka Magyarországon élő Bedők végső nyughelyeül szolgáljon. Kívánságuk volt még, hogy helyezték el az építményben a Stróbl Alajos által megmintázott dr. Kálnoki Bedő Albert volt államtitkár, országos főerdőmester szobrát, amelynek címe: *Erdő törvény*.

Ennek a szobornak későbbi felbukkanása Sopronban, a hagyaték sorsának, ügyének megvilágításában nyújthat segítséget (értelmezhetővé téve az amúgy nehezen követhető eseményeket). Het a közjegyző a közös végrendelet felzetére az alábbiakat jegyezte fel: „Ez a közös végrendelet a 176/1931. ügyszámú közjegyzői okirattal visszavonattott. Budapest, 1931. március 14-én. Dr. Lázár Ferenc közjegyző”¹⁴

Okkal merül fel tehát a kérdés, vajon miért? Mi történhetett, hogy a hagyatkozók a végrendeletüket visszavonták? Er-

re a kérdésre egyelőre nem adható megnyugtató válasz, csak azt tudjuk bizonyosan, hogy a szobrot özv. dr. Kálnoki Bedő Sándoré, Debreczeni Nagy Gizella,¹⁵ Budapest VIII., Krúdy Gyula u. 12. sz. alatti lakos ajándékozta végül a soproni Erdészeti- és Faipari Egyetemnek, röviddel halála előtt.

Az adományozás híret dr. Gál János tanszékvezető egyetemi tanár az alábbiak szerint jelentette az Erdészeti- és Faipari Egyetem tanácsának, 1965. október 27-én tartott ülésén:

„Tisztelt Egyetemi Tanács! Az Erdészeti és Faipari Egyetem Tanácsának mai ülését megnyitom. [...] Tanácsülésünk napirendje előtt a szakmai kiválóságnak kijáró tisztelettel emlékezzünk meg kálnoki Bedő Albertről, akinek szobrát ebből az alkalomból tanácsstermünkben helyeztük el. Ez a szobor egy nemes ajándékozó özv. dr. Bedő Sándorné ajándéka, az elmúlt napokban került egyetemünk tulajdonába. Ebben a körben felesleges hosszasan ismertetnem Bedő Albert munkásságát. Mindenki tudja, hogy kálnoki Bedő Albert a magyar erdészet egyik legkiemelkedőbb alakja, kiváló erdészpolitikus és közgazdász volt. Közismert, hogy az 1879. évi erdőtörvény megalkotása az ő nevéhez fűződik és a magyar erdészetnek, mint önálló termelési ágának a megteremtése, a bányászattól való szétválasztása, szintén az ő nevéhez fűződik. Ugyancsak Bedő Albert munkálkodott azon, hogy már az elmúlt évszázad végén megteremtődjék az önálló erdészeti felsőoktatás. Javaslatokat tett a kormánynak már akkor, hogy az erdészeti felsőoktatást Selmecbányáról helyezték át és teremtsék meg az önálló erdészeti felsőoktatást. Az Országos Erdészeti Egyesületnek is Bedő Albert volt a megszervezője, ő volt egyesületünk első főtitkára és ezt a tisztségét 1866-tól 1880-ig töltötte be. Ugyancsak ő szerkesztette 1871-től 1909-ig az Egyesület lapját, az *Erdészeti Lapokat*. A magyar erdészeti szakirodalom fejlesztésében – mint kartársai írják – az övé volt a vezérszerep. A Magyar Tudományos Akadémia első erdész levelező tagja. A kolozsvári egyetem disztdoktorává avatta. Az Országos Erdészeti Egyesület a Bedő-díj alapításával 1957. november 4-én állított emléket Bedő Albert személyének és munkásságának. Az Egyetemnek adományozott szobor Stróbl Alajos szobrászművész alkotása. A szobrot 1893. március 4-én adományozták az akkori államerdészet tisztjei Bedő Albertnek abból az alkalomból, hogy állami szolgálatának 25 éves évfordulóját ünnepelte. Javasolom a Tanácsnak, hogy jegyzőkönyvi köszönetünket, elismerésünket fejezzük ki a nemes adományozónak, özv. dr. Bedő Sándornénak. A szobor méltó elhelyezéséről gondoskodjunk. A szobor avatónapságát a jövő évi vándorgyűlésünkön, 1966 augusztus első hetében tartjuk és az Országos Erdészeti Egyesülethez juttassunk el javaslatot, hogy az 1966. évi Bedő Albert-díjat e szoboravatási ünnepségen, itt a helyszínen nyújtsa át.”¹⁶ A szobrot az Egyetem botanikus kertjében leplezték le.¹⁷ A szobortörténet egy ideig még folytatódott. Egy dolog azonban bizonyos és dokumentálható: dr. Kálnoki Bedő Sándorné, született Debreczeni Nagy Gizella, de még férje és fia, dr. Kálnoki Bedő Albert sem voltak Bedő Albert országos főerdőmester leszármazottjai.¹⁸

A Magyar Távirati Iroda 1939. február 10-én, napi hírei között jelentette: „Kálnoki Bedő Béla földbirtokos, író, csütörtökön [1939. február 9.] este 6 órakor, 65 éves korában Galgagyörkön, birtokán elhunyt. Temetése vasárnap [1939. február 12.] délután 4 órakor lesz Galgagyörkön.”¹⁹

Ifjabb Bedő Lajos (id. Bedő Lajos unitárius lelkész és Jancsó Anna fia, Bedő Albert országos főerdőmester testvéröccse) jelenlegi ismereteink szerint Kobátfalván született, 1866-ban.

¹⁴ Budapest Főváros Levéltára. (BFL) A jogszolgáltatás területi szervei. Lázár Ferenc közjegyző iratai. Okiratok. Végrendelet visszavonási nyilatkozat. VII.179.a - 1931 - 0176.

¹⁵ Özv. dr. Kálnoki Bedő Sándorné, Debreczeni Nagy Gizella, Budapest VIII. Krúdy Gyula u. 12. sz. alatti lakos, 91 éves korában, 1967. július 19-én halt meg Budapesten.

¹⁶ Soproni egyetemi jegyzőkönyvek, 1873-1968. Erdészeti és Faipari Egyetem. Tanácsülések, 1962-1968. 1965. október 27-i, 1048/1965. sz. tanácsülés 1-2. p.; file:///C:/Users/kalno/Downloads/SOPRON_1962-1968__pages310-311.pdf Letöltés: 2020.07.06.

¹⁷ Uo. 1966. augusztus 25-i, 812/1966. sz. ünnepi tanácsülés.

¹⁸ Andrési Pál: Bedő szoboravató Sopronban – 1966. In: Bedő Albert a székely erdész polihistor. Országos Erdészeti Egyesület. Szerk.: Andrésiné dr. Ambrus Ildikó et al. Budapest, 2016. 153-160. p. Itt jegyezzük meg: a Bedő családban többeket kereszteltek, neveztek Albertnek, pl. az itt szereplő, Bedő Béla – Marx Ida-féle végrendelet kedvezményezettjét.

¹⁹ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára. Magyar Távirati Iroda. Napi hírek, 1920-1944. 1939. február 10. 34. kiadás: 16 óra 50 perc. HU_MNL_OL_K_428_a_435_1939_02_10 A híradás szövege: „MTI 34. kiadás 16 ó. 50 p. 1939. február 10. Ta-o Na/VV Halálozás Kálnoki Bedő Béla földbirtokos, író csütörtökön [február 9-én] este 6 órakor 65 éves korában Galgagyörkön birtokán elhunyt. Temetése vasárnap [február 12-én] délután 4 órakor lesz Galgagyörkön. Kálnoki Bedő Béla 1874. november 4-én született Budapesten székely primor családból. Édesatyja, Kálnoki Bedő Albert, Darányi Ignácnak, a nagy földművelésügyi miniszternek államtitkára volt. A közigazgatási pályára lépett és fiatalon liptóvármegyei főszolgabíróvá választották. 1902 februárjában Afrikába utazott és négy évig tartózkodott ott. Kétúton hatolt keresztül a Szaharán, először Tuniszból Gaziig, majd Szudánból El Goleán keresztül a Csad-tó érintésével a Földközi tengerig. Pénzügyi és közgazdasági cikkeivel megbecsülést és elismerést szerzett magának a hírlapirodalom terén is. 1909-ben Szana Tamás utódként az Uránia Tudományos Színház igazgatójává választották. A világháború kitérésékor az elsők között vonult be és egészen az összeomlásig a harmincéves nehéztűzézred kötelékében az orosz és olasz harctéren volt. Több katonai kitérésével igen sok külföldi rendjellel tüntették ki, így a francia becsületrend tisztí keresztjével és a francia szaharai vitézségi éremnek is tulajdonosa volt. A világháború után birtokára vonult vissza gazdálkodni és ott érte az olasz harctéren gáztámadás alkalmával szerzett súlyos asztmája következtében a halál.”

Az Unitárius Értesítő. 38. 1939. 3. (március) számának 34. oldalán, mások mellett, az alábbi tudósítás olvasható: „HALOTTAINK. Kálnoki Bedő Béla földbirtokos és író Galgagyörkön 65 éves korában elhunyt. Február 13-án [hétfő] temették el Galgagyörkön [...]”, az Unitárius Egyház szertartása szerint.

Stróbl Alajos Erdőtörvény című szobrának egy részlete

Nem Recsenyédén.²⁰ Hogy az év melyik hónapjában és napján, azt egyelőre nem tudjuk. Miként azt sem, hogy ő-e, – ki más lehetne – az a Bedő Lajos, aki Recsenyédén ugyancsak 1866-ban látta meg a napvilágot. Az unitárius iskolák 1879/80. tanévéről kiadott évkönyv tanúsága szerint.²¹ a szóban forgó iskolai évben a székykeresztúri unitárius középiskola III. osztályába járt Lajos. Édesapja id. Bedő Lajos unitárius lelkész volt, aki legkisebb gyermeke születésekor szolgálatát éppen befejezni készült Kobátfalván és 1867-től már Recsenyédén folytatta, majd fejezte be pályáját 1886 pünkösdi másodnapján úgy (mint már említettük), hogy nyugalomba vonult.

ifj. Bedő Lajos születésekor édesanyja 45, édesapja pedig 54 éves volt, a gyer-

mek későn született. Mint tudjuk, a szülők 1838. október 8-án Kolozsváron kötötték házasságot. Ekkor a menyasszony 17, a vőlegény 26 éves volt. ifj. Lajos születésekor legidősebb testvére, Albert, a későbbi erdők atyja, főerdőmester, földművelésügyi minisztériumi államtitkár, országgyűlési képviselő pedig már 26. életévében járt. 2 éve befejezte selmecbányai erdészeti akadémiai tanulmányait.

A vonatkozó irodalom szerint Bedő Lajos tanársegéd Ásotthalmáról 1894-ben „tűnt el”. Úgy távozott el az erdőőr iskolából, hogy nem maradt róla az iskola illetékeseinek emlékezetében semmi sem. Ehhez képest azt biztosan tudjuk, hogy 1892-ben végzett a selmecbányai Bányászati- és Erdészeti Akadémián.²² Mint ahogy azt is, hogy a földművelésügyi miniszter kinevezte 1893-ban másodosztályú erdőgyakornokká – a már végzett erdőakadémiai hallgatók közül – Bedő Lajost, a lugosi magyar királyi erdőigazgatóságához.²³

1896-ban az ezredéves kiállítás bezárása után (1896. november 2.) Bedő Lajos magyar királyi erdészjelölt Királyhalmán (A magyar királyi erdőőri szakiskolánál) sikeres munkásságáért a Közreműködők érme kitüntetésben részesült.²⁴

1901. július 1-jével sorolta át a földművelési miniszter erdészként a X. fizetési osztály 1. fokozatába Bedő Lajost.²⁵

Az erdőtisztek közül főerdésszé 1904 januárjában léptették elő. Szolgálati helyeül a besztercebányai erdőigazgató-

Bedő Albert-émlékérmek

ságot jelölte ki a szakminiszter.²⁶ Innen helyezte át a lippai magyar királyi főerdőhivatal kerületébe, ahol a családi magyar királyi erdőgondnokság vezetésével bízta meg.²⁷

Főerdőmérnök pedig 1909. március 15-én lett, a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál. Kinevezésekor átkerült a VIII. fizetési osztályba.²⁸

Nagyjából ennyit és nem sokkal többet tudunk – ez idő szerint – szakmai pályafutásáról. Valamivel több, mint három év múlva, 1912. december 11-én, reggel 1/2 óra után már gyászolják, siratják hozzátartozói a fiatalon elhunyt főerdőmérnököt: felesége, Fleischer Janka, testvérei, kálnoki Bedő Albert, Máthé Józsefné, kálnoki Bedő Nina, özv. Bodor Istvánné, kálnoki Bedő Zsuzsa, özv. Egyed Mózesné, kálnoki Bedő Ilona és sógornői, dr. Árokay Antalné, Zörnleib Mariska, dr. Sztancsek Zoltánné, Fleischer Matild, Zeenger Lajosné, Fleischer Jolán.²⁹

A szomorú jelentés fentiek mellett tájékoztat arról, hogy 16 évig volt házas Bedő Lajos. Visszaszámlálva a mögötte maradt éveket, 1896-ban nősült meg. Unitárius gyászszertartást követően az aradi felső temetőben helyezték örök nyugalomra. A temetőt (avagy helyét) ma is jelzik az Arad városi térképek.

Kálnoki Kis Tamás
ny. főlevéltáros

²⁰ Bizonyosság szerzése céljából 2020. február 19-én elektronikus levéllel fordultam Nagy Adél recsenyédi unitárius lelkészhez, hogy segítségével tisztázzam, ott született-e ifj. Bedő Lajos erdőmérnök, ahogy azt a szakirodalom állítja. A lelkész asszony és férje, dr. Gidó Csaba történész, középiskolai tanár, készséggel siettek segítségemre. Dr. Gidó Csaba 2020. február 20-án a következőkről tájékoztatott: „Megnéztem a születési anyakönyveket egészen 1870-ig, a lelkész családnak ebben az időben nem született gyereke. Ha korábban Kobátfalván volt lelkész [id. Bedő Lajos], akkor feltehetően ott született fia, ifj. Bedő Lajos.” Nagy Adél lelkésznek és férjének, dr. Gidó Csabának ezen a helyen is köszönöm segítségnyújtásukat.

²¹ Értesítő az unitárius vallásközönség iskoláiról az 1879-80-ik tanévben. Kolozsvárt, 1880. 68. p.

²² Az erdészeti felsőoktatás 200 éve. Emlékkönyv Selmecbánya 1808 – Sopron 2008 Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar. Sopron, 2008. III. kötet. 104. Végzett hallgatók: 1892 Név: Bedő Lajos kálnoki, [születési] hely: Csehédfalva, [születési] év: 1866, végzet[ett] okl[levél].

²³ Erdészeti Lapok 2. 1893. 1. (január) Hivatalos közlemények. 96. p.

²⁴ Erdészeti Lapok. 35. 1896. 12. Az ezredéves kiállításban résztvevő kiállítók és közreműködők kitüntetései. 1080.

²⁵ Erdészeti Lapok. 40. 1901. 10. Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. 1051. p.

²⁶ Erdészeti Lapok. 43. 1904. 1. Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. 78. p.

²⁷ Erdészeti Lapok. 47. 1908. 8. Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. 467. p.

²⁸ Erdészeti Lapok. 48. 1909. 6. Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. 344. p.

²⁹ Kálnoki Bedő Lajos, m. kir. főerdőmérnök gyászjelentése. Mindmáig tartotta magát a tévhit, hogy az a Bedő Lajos, aki 1892-ben végzett a selmecbányai Bányászati- és Erdészeti Akadémián, minden bizonnyal a népes Bedő család tagja ugyan, de Bedő Albert országos főerdőmester testvére nem lehet. A gyászjelentés megcáfolja ezt, és az a híradás is, amelyik az Erdészeti Lapok 52. évfolyama, 1913. évi 1. (január) számának 47. oldalán jelent meg: „Kálnoki Bedő Lajos m. kir. főerdőmérnök, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja, múlt év december hó 11-én életének 47. évében Aradon elhunyt. Az élők sorából idő előtt kiragadott, kollégáinak általános becsülésében álló szakársban dr. Kálnoki Bedő Albert nyugalmazott államtitkár, az Országos Erdészeti Egyesület alelnöke testvéröccsét gyászolja.”

Miklósi Lajos (1927–2020)

Öreg erdőm, hiszen mi elmegyünk,

Én is, Te is.

Csak a Ritmus marad,

A Lélek örök, rejtett ritmusa.

Nekem Te adtad, én átadtam másnak.

Öreg erdőm, hiszen mi elmegyünk.

És fittyet hányunk mégis a halálnak!

Reményik Sándor versében szereplő öreg erdőből kidőlt öreg derék tölgy. Az erdő életközössége ugyan örök, de az erdőt szolgáló erdész élete mulandó, és most Ő is elmegy a lombhullással. Szép

kort élt meg. A „szeretett Mátra” erdeit szolgálta, szakmai pályafutása sikeres, magánélete rendezett volt. Megértő férj, jó apa, tanító nagypapa, vidám, derős ember volt. Akit ilyen sokan kísérnek az utolsó útjára, azt sokan becsülhették és szerethették.

Fiatal legényként szülőfalujában, a bükk-aljai Cserépfaluban még Coburg herceg erdejében is szolgált, itt szerette meg a természetet és az erdőt. Esztergomban végzett erdészeti szakiskolát, és gyakorló erdészként 1950-ben a Mátrán, az államerdészet gyöngyöstarjáni üzemegységéhez került. Kemény, embert próbáló idő volt ez, a háború utáni újjáépítés időszaka, állandó átszervezésekkel. Az állami erdőgazdaságok legfontosabb feladata az ország és a bányák fával való ellátása volt. Lajos bácsi még 30–40 kézi fakitermelőt (keresztvágó fűrészszel és fejszével) foglalkoztatott, emellett cserzőkérgert is termeltetett a hazai bőriparnak.

1951-ben megnősült, családot alapított, és 1958-ban, már a család mellett szerzett erdésztechnikusi oklevelet Szegeden. Ezt követően fahasználati műszaki vezetőnek nevezték ki az Erdőgazdaság Gyöngyösolymosi Erdészeténél. Itt nagyszerű szakmai csapat alakult ki Rakonczay Zoltán főmérnök vezetésével, akivel Lajos bácsi és családja jó barátságba került.

A napi munka mellett majálisokat, legendás szilveszteri erdészbálokat szerveztek. A nehézségek ellenére ez az időszak a magyar erdőgazdálkodás legsikeresebb időszakát jelentette. Felszámolták a háború utáni erdőfelújítási hátralékokat, teljesítették a fakitermelési terveket.

A Mátra erdeiben a legmeghatározóbb gép a pöfögő kisvasút volt, mely a munkásokat, valamint a kitermelt faanyag nagy részét szállította az erdőről. A mindennapi taposómalom mellett Lajos bácsi feladata volt a „gépes” fakitermelés bevezetése, a „sómo-si” fakitermelők átképzése a motorfűrész technológiára. Akkor, amikor még az a monda járta, hogy az erdészeti technológia legmegbízhatóbb eleme a ló, mert abban nincs egy csavar sem, és így nem romlik el.

Lajos bácsi becsületos, megfontolt, kiváló ember, jó szervező, mindig és mindenkinek önzetlenül segítő erdész szakember volt. Vezetői képességeit felismerve 1968-

ban kinevezték a Mátrafüredi Erdőfelügyelőség élére. Jellemző, hogy az országban 28 helyen létrehozott felügyelőségi vezetők közül ő volt az egyetlen erdésztechnikus.

Vezetőként tudta, hogy az államerdészetel a felügyelőségnek nem sok dolga lesz, a fő csapásirányt a termelőszövetkezetek és az egyéb erdőterületekkel rendelkező szervezetek jelentették. Sikerült meggyőznie a sokszor nyakas téveszelnököket erdész szakemberek alkalmazásáról, akik később kiváló munkát végeztek a felügyelőség három megyét érintő működési területén. Sok száz hektár erdőfelújítást, erdőtelepítést és fásítást valósítottak meg Tarnaörsről Bükkszéken át az ózdi kopárokig. Lajos bácsi felismerte az „új idők új szavát”, élére állt a mátrai közjóléti fejlesztéseknek. Sorra születtek a pihenőhelyek az esőbeálló, forrásfoglalások, amiket még napjainkban is láthatunk és használhatunk is.

A felügyelőség a napi munka mellett bázisává vált az OEE Mátrafüredi Helyi Csoportjának. Rendszeressé váltak az egyesületi rendezvények kül- és belföldi tanulmányutak, nívós szakmai rendezvények, ezzel együtt a baráti találkozók is. A Helyi Csoportnak (aminek Lajos bácsi két cikluson át elnöke is volt), közel 100 fős tagsággal ez volt a fénykora.

Nyugdíjba vonulása után a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságnál dolgozott tovább. Tudása, tapasztalata nagy segítséget jelentett a Mátrai Tájvédelmi Körzet természetvédelmi irányelveinek kidolgozásában és elfogadtatásában. Tárgyalókészsége, problémamegoldó képessége, emberismerete, rendkívüli empátiája sokat segített abban, hogy a mátrai gyakorló erdészetekkel igen jó szakmai kapcsolat alakuljon ki.

1993-ban végleg nyugdíjba vonult és közölte: „*Eleget szolgáltam én eddig másokat, most már egy nemesebb embert fogok szolgálni, önmagamat*”. Ami persze nem pontosan így alakult, hiszen a mátrafüredi Bene Egylet aktív tagjaként ezután is számtalan mátrai túrara vitte az egyesület tagjait, ismertette meg velük az erdő rejtelmét és szépségét.

Híres volt vendégszeretetéről. Mátrafüredi házuk erdészcsilagos kapuja, mindig és mindenki előtt nyitva állt. Sokan éltek is ezzel a lehetőséggel, jóízű beszélgetéseket folytatva egy-egy pohár bor mellett. 90. születésnapján köszöntésére szinte sorbanállás volt nála.

Életében számos szakmai elismerést kapott: 1978-ban METESZ Díjat, 1986-ban a Munka Érdemrend Ezüst fokozatát. Számára azonban legkedvesebb az OEE technikusoknak alapított Decrett József Emlékérme, amit a 140. Vándorgyűlésünkön, 2009-ben a szakmánk bölcsőjében, a Selmechánya melletti Szentantóban vehetett át, családtagjai jelenlétében.

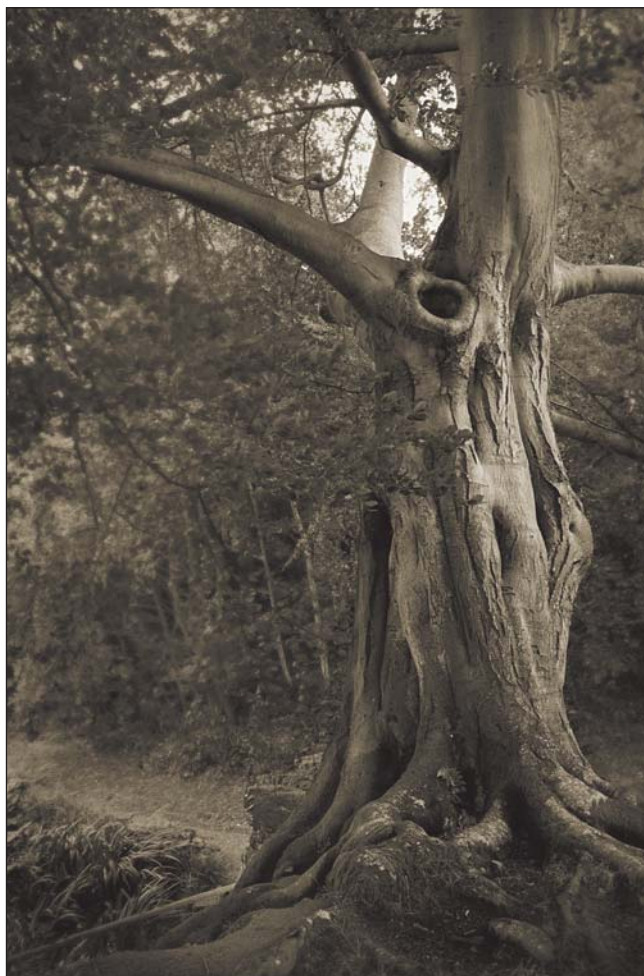
Vigyük tovább Lajos bácsi hagyatékát, aminek talán legfontosabb üzenete, hogy „mindig kell egy igazi jó csapat”. Ápoljuk hagyományainkat, rendszeresen szervezzünk „külső értekezleteket”, jó hangulatú vágásbesorolásokat, vitatkozó műszaki átvételeket, bel- és külföldi tanulmányutakat, egyesületi rendezvényeket. Találkozunk minél többet személyesen, ne csak az interneten, ne csak a közösségi oldalakon. Akkor talán részünk lehet egy olyan szakmai, emberi életútban, mint tisztelt és nagyra becsült kollégánké, Lajos bácsié volt. A mátrafüredi metőben a 33. erdészsír lett az övé.

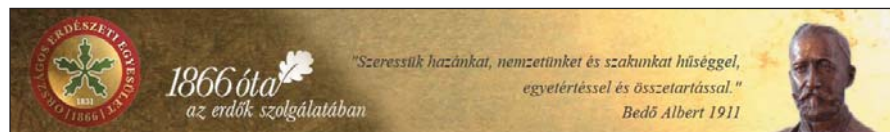
Jókai Mór soraival búcsúzza: „*Ami bennem lélek, veletek megy. Ott fog köztetek lenni mindig. Megtalálsz virágaid között, mikor elhervadnak; megtalálsz a falevélben, mikor lehull; meghallasz az esti barangszóban, mikor elenyészik, s mikor megemlékezel rólam.*”

Lajos Bácsi, emlékedet kegyelettel megőrizzük. Nyugodj békében! Isten áldjon! Üdv az erdésznek!

Szuromi László

(A 2020. október 7-én, a mátrafüredi metőben elhangzott búcsúbeszéd rövidített és szerkesztett változata.)

Új vezérigazgató a TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. élén

2021. február 15-től *dr. Sándor Gyula* erdőmérnök veszi át a Sopron környéki erdőket kezelő TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. vezetését. A társaság a Soproni Egyetem modellváltásának keretében januártól került a Soproni Egyetemért Alapítvány tulajdonába. A Tanulmányi Erdőgazdaság tevékenysége csemetetermeléstől a feldolgozásig terjed. Változatos természeti viszonyok között gazdálkodik, és parkerdők fenntartásával, erdei iskolák működtetésével jelentős a közjóléti szerepvállalása is. Dr. Sándor Gyula 1997-ben erdőmérnöki, 1999-ben vadgazda mérnöki diplomát szerzett, majd 2005-ben „summa cum laude” eredménnyel védte meg PhD. fokozatát. Egyetemi munkáját 1997-ben tanszéki mérnöként kezdte, majd végigjárva a tudományos ranglétrát, dolgozott tanársegédként, adjunktusi, docensi, majd 2013-tól habilitált egyetemi docensi beosztásokban a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Karán. Egyetemi munkáját több elismerés is kísérte, 2016-ban a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését vehette át. Oktatói munkája mellett nevéhez fűződik az immár 15 éve folyamatosan megrendezett Bencze Lajos Egyetemi szarvasbőgő verseny életre hívása, valamint a Soproni Egyetemista Vadász-kürtösök Baráti Körének létrehozása. Szakmai szerepvállalását jól mutatja,

hogy jelenleg is az Országos Magyar Vadászkamara Kinológiai szakbizottságának elnöke, az „Egy a természettel” – Természeti és Vadászati Világkiállítás szervezői stábjában pedig a vadászkutyás divízió vezetője.

Forrás: **SOE**

<https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/folytatodik-az-orszag-megtisztitasa-az-illegalisan-lerakott-hulladektol>

Magyarul véleményezhető az új uniós erdőgazdálkodási stratégia

Az európai zöld megállapodásról szóló közleményével összhangban az Európai Bizottság megkezdte az új (2021 utáni) uniós erdőgazdálkodási stratégia kidolgozását. Az erdőgazdálkodási stratégia célja olyan egészséges és ellenálló erdők biztosítása, melyek képesek hozzájárulni a biológiai sokféleséghez és az éghajlatpolitikai célokhoz, képesek mérsékelni a természeti katasztrófákat és azok hatásait, továbbá a jövőben is megélhetést nyújtanak és támogatják a körforgásos biogazdaságot, valamint a vidéki közösségeket. A Bizottság nyilvános online konzultáció keretében várja az érdekeltek (szakmai és gazdálkodási szervezetek, intézmények, magánemberek, állampolgárok) véleményét *2021. április 19-ig*. A Bizottság a kapott visszajelzéseket felhasználja a jövőbeli erdészeti stra-

tégia elkészítéséhez. Az online kérdőív az EU összes hivatalos nyelvén elérhető a Bizottság honlapján.

Forrás: **EU Bizottság, NÉBIH**

<https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/online-velemenyezhető-unios-strategia>

Vidékfejlesztési Kormánybiztoság alakult

A miniszterelnök vezetésével, és az agrárminiszter részvételével működő Vidékfejlesztési Kormánybiztoság célja, hogy erősítse a magyar mezőgazdaságot és élelmiszeripart, az agráriumhoz közvetlenül és közvetve kapcsolódó iparágakat, térségeket és közösségeket. A cél, hogy a magyar agrárium versenyképes és vonzó legyen, valamint olyan fejlesztések megvalósulását ösztönözze, amelyek a legmodernebb technológiák minél szélesebb körben való alkalmazását is elősegítik, emellett maradéktalanul érvényesítse a fenntartható fejlődés követelményeit a hazai mezőgazdasági fejlesztésekben. A Vidékfejlesztési Kormánybiztoságban Nagy István mellett Stumpf István, Navracsics Tibor és Lázár János kormánybiztosok együtt alakítják ki hazánk tíz évre szóló mezőgazdasági, vidékfejlesztési és élelmiszeripari stratégiáját, valamint meghatározzák a szükséges intézkedéseket. Ebben a közös munkában az Agrárminisztérium aktív javaslattevő szerepet tölt majd be.

Forrás: **AM Sajtóiroda**

<https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/videkfejlesztesi-kormanybiztosag-alakult>

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a **www.oee.hu** oldalon olvasható, évente egy alkalommal az *Erdészeti Lapok* is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szól, sorszámmal és vonalkóddal van ellátva, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2021-re szóló érvényesítő matrikát azok a tagok kapják meg az *Erdészeti Lapokon* keresztül, akik határidőre eleget tesznek az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüknek.

A kedvezményrendszerről és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoportok titkárainál.

Partnereink:

STIHL

**MEGKÖNNYÍTI
A PROFIK MUNKÁJÁT.
STIHL. ÉS KÉSZ.**

STIHL MS 261
BENZINES MOTORFŰRÉS

246 990 FT

[STIHL.HU](https://www.stihl.hu)